

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

REDACTIE : RIDDER RENE VICTOR, HOOFDREDACTEUR
E. BOONEN, C. CAENEPEEL

REDACTIEADRES : PROF. MR. RIDDER RENE VICTOR, BRITSELEI 40, 2000 ANTWERPEN

DE WET VAN 13 NOVEMBER 1978 TOT TIJDELIJKE REGLING VAN DE HUUROVEREENKOMSTEN

1. De wet van 13 november 1978 «tot tijdelijke regeling van de huur- en andere overeenkomsten die het genot van een onroerend goed verlenen» (B.S., 29 november 1978) vormt thans — op iets minder dan vier jaar tijd — de vijfde in een reeks van «gelegenheidswetten» tot regeling van de huur van onroerende goederen. Tijdens de bespreking van de voorgaande wet van 27 december 1977 «tot regeling voor 1978 van de huur- en andere overeenkomsten die het genot van een onroerend goed verlenen» (B.S., 28 december 1977) had de minister van Justitie nochtans een globale en fundamentele aanpak van de huurovereenkomst tegen het voorjaar 1978 in het vooruitzicht gesteld (*Parl. Hand., Kamer, 1977-78, blz. 754, vergadering van 22 december 1977, verklaring van de minister van Justitie ; zie ook : Parl. Hand., Senaat, 1977-78, blz. 271, vergadering van 15 december 1977, verklaring van verslaggever Storme*).

2. Zoals bekend heeft de regering op 30 mei 1978 bij de Kamer van Volksvertegenwoordigers een *wetsontwerp betreffende de huurovereenkomsten* ingediend, waarvan het toepassingsgebied evenwel verder reikt dan de huishuur (*Parl. Besch., Kamer, 1977-78, nr. 415/1 ; voor een beknopt commentaar op dit ontwerp, leze men : M.L. Mignon-Gillis, «Projet de loi relatif aux contrats de louage de choses», Notarius, 1978, 295-302*).

Aangezien de recente politieke gebeurtenissen de goedkeuring van dit ontwerp voorlopig verhinderd hebben, en de regering anderzijds geplaatst werd voor de vervaldatum van 31 december 1978, was het noodzakelijk de bepalingen van de wet van 27 december 1977 tot 31 december 1979 te verlengen. Anders zouden al de door de vroegere wetten opgelegde beperkingen teniet gedaan worden (memorie van toelichting, *Parl. Besch., Kamer, 1978-79, nr. 508/1*).

Dit is gebeurd door de wet van 13 november 1978 die ertoe strekt op voorlopige wijze, de aanpassing van de huurprijzen en de duur van de huurovereenkomsten te regelen voor de periode van 1 januari tot 31 december 1979 (*ibid*). Op legislatief vlak wordt dit doel gerealiseerd door een wijziging en aanvulling van de wet van 27 december 1977, waarvan eveneens het opschrift vervangen wordt.

I. Toepassingsgebied

3. Het *toepassingsgebied* van de besproken wet is hetzelfde als dat van de wet van 27 december 1977 die op haar beurt (art. 1) verwijst naar artikel 38, § 1, lid 1 tot en met 4, van de wet van 30 maart 1976 betreffende de economische herstelmaatregelen (B.S., 1 april 1976).

Deze bepaling is van toepassing op de huur-, leasing- en onverschillig welke andere overeenkomsten betreffende onroerende goederen, «dienstig voor bewoning, voor industriële, commerciële, administratieve of ambachtelijke doeleinden» (art. 38, § 1, lid 3), met inbegrip onder meer van een vestiging van erfpacht of van een recht van opstal. De wet is eveneens van toepassing op de aanhorigheden en bijkomstigheden van de zojuist vermelde onroerende goederen, zoals garages, parkings, uitrusting en materieel (art. 38, § 1, lid 3 *in fine*).

Het toepassingsgebied van deze wet is *zeer ruim* opgevat : het gaat om alle overeenkomsten onder bezwarende titel betreffende het genot van een onroerend goed of gedeelte van een onroerend goed, alsmede van het toebehoren ervan (vgl. J. Vankerckhove, «'Loyers' et 'redressement économique'... ou les articles 38 à 40 de la loi du 30 mars 1976», *J.T., 1976, 454, nr. 7 ; «Ontwerp van wet tot regeling voor 1978 van de huur- en andere overeenkomsten die het genot van een onroerend goed verlenen», art. 1, en memorie van toelichting, Parl. Besch., Senaat, 1977-78, nr. 234/1, blz. 2 en 6*).

Uit de tekst van de wet blijkt echter niet of de opsomming van mogelijke bestemmingen (bewoning, industriële, commerciële, administratieve of ambachtelijke doeleinden) al of niet beperkend moet worden opgevat, wat aanleiding gegeven heeft (en nog zal geven) tot interpretatieproblemen (I. Margrève-Moreau, «La législation des baux à loyer en 1977. Essai de compréhension», *Ann.Fac.Dr. Liège, 1977, 83*). In de hiernavolgende nummers worden enkele van deze interpretatieproblemen aangaande het toepassingsgebied aan een nader onderzoek onderworpen.

4. Het wordt niet betwist dat de *pachtovereenkomsten* niet onder het toepassingsgebied van de wet vallen (zie het

«Wetsontwerp betreffende het behoud van de tewerkstelling, de koopkracht en het concurrentievermogen van de economie», *Parl. Besch., Kamer*, 1976-77, nr. 1032/1, blz. 10; memorie van toelichting bij het «Ontwerp van wet tot regeling voor 1978 van de huur- en andere overeenkomsten die het genot van een onroerende goed verlenen», *Parl. Besch., Senaat*, 1977-78, nr. 234/1, blz. 2; J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1976, 454, nr. 8; *Id.*, «Loyers et revenus immobiliers en 1977», *J.T.*, 1977, 198, nr. 2; *Id.*, «Loyers et revenus immobiliers en 1978», *J.T.*, 1978, 146, nr. 4; I. Moreau-Margrève, *op. cit.*, *loc. cit.*; A. Pauwels en P. Raes, *Bestendig Handboek Huishuur en Handelshuur*, 124/2 nr. 259ter). Deze blijven onderworpen aan de specifieke bepalingen van de wet van 4 november 1969 (afdeling 3 van boek III, titel VIII, hoofdstuk II van het Burgerlijk Wetboek) en, wat de pachtprizen betreft, aan de maximum pachtprizen vastgesteld door de provinciale pachtprizencommissies (zie de bekendmaking van 18 september 1975, *B.S.*, 18 september 1975).

5. Evenmin als de vorige huurwetten zal de besproken wet van toepassing zijn op de *verhuringen van korte duur* in de sector van het *hotelwezen* en het seizoen-toerisme. Aangenomen wordt dat de verhuring, gedurende het toeristisch seizoen, van hotelkamers, vakantiehuisen, villa's en appartementen, niet onder toepassing valt van de tijdelijke huurwetten («Wetsontwerp betreffende het behoud van de tewerkstelling, de koopkracht en het concurrentievermogen van de economie», *Parl. Besch., Kamer*, 1976-77, nr. 1032/1, blz. 10; J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1976, 455, nr. 7; *Id.*, *op. cit.*, *J.T.*, 1977, 198, nr. 2; *Id.*, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, 147, nr. 6; I. Moreau-Margrève, *op. cit.*, *Ann. Fac. Dr. Liège*, 1977, 84-85; A. Pauwels en P. Raes, *op. cit.*, 124/2, nr. 259ter; G. Archambeau, «Essai de synthèse de la loi du 27 décembre 1977 portant sur les baux à loyer d'immeubles», *T. Vred.*, 1978, 6). De maatregel van verlenging van de huurovereenkomsten, zoals deze in de tijdelijke huurwetten is vervat, wordt moeilijk verenigbaar geacht met de eigen aard van deze verhuringen (I. Moreau-Margrève, *op. cit.*, *loc. cit.*; vgl. J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1976, 455, nr. 7; *Id.*, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, 147, nr. 6).

Dit laatste argument gaat evenwel niet op voor de huurprijsbeperkende maatregelen die in de wet vervat zijn. Men ziet niet goed in waarom een beperking van de huurprizen niet verantwoord zou zijn voor verhuringen van vakantieverblijven tijdens het toeristisch seizoen, maar wel voor andere huurovereenkomsten. De eigenaars van vakantieverblijven, die vaak reeds verscheidene maanden op voorhand verhuren, kunnen er, wegens de inflatie, eveneens toe gebracht worden om in hun huurovereenkomsten een clausule tot periodieke herziening van de huurprijs in te lassen (I. Moreau-Margrève, *op. cit.*, *Ann. Fac. Dr. Liège*, 1977, 84).

Overeenkomstig het advies van de Raad van State werden in artikel 1 van het ontwerp van wet tot regeling voor 1978 van de huur- en andere overeenkomsten die het genot van een onroerend goed verlenen, de toeristische seizoenverhuringen omschreven als «de verhuring van hotelkamers en de verhuring van gemeubileerde onroerende goederen of gedeelten van onroerende goederen waarvan het genot aan vakantiegangers wordt verleend voor perioden van niet meer dan twee maanden» (*Parl. Besch., Senaat*, 1977-78, nr. 234/1, blz. 2, 6 en 10). Hoewel dit wetsontwerp door de Senaat «en bloc» verworpen werd, kan men zich toch aan deze tekst inspireren

voor de interpretatie van de desbetreffende begrippen, aangezien de nieuwe tekst die door de senaatscommissie voor Justitie werd opgesteld en die uiteindelijk werd goedgekeurd, dezelfde doeleinden beoogt (verslag Van Rompaey, *Parl. Besch., Kamer*, 1977-78, nr. 223/3, blz. 1; J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, 147, nr. 6). Niettemin moet het betreurd worden dat een duidelijk en hanteerbaar criterium ter onderscheiding van de seizoenverhuringen, zoals dit te vinden was in het oorspronkelijk regeringsontwerp (van de vorige huurwet) uiteindelijk niet gehandhaafd werd (J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, 147, nr. 6). Niet alleen wordt nu aan de rechter de zorg overgelaten om uit te maken of het al dan niet een toeristische seizoenverhuring betreft (*ibidem*), maar bovendien is de juridische grondslag voor de uitsluiting van dit soort overeenkomsten heel wat zwakker.

6. Voor de niet-toepasselijkheid van de tijdelijke huurwetten op de *verhuring van hotelkamers* geldt evenwel nog een bijkomend motief. Het hotelcontract is namelijk een gemengd contract, dat niet alleen de verhuring van een gedeelte van een onroerend goed omvat, maar ook een aanname van werk (prestaties van een aantal diensten), een verkoop (levensmiddelen) en een bewaargeving (bagage). Voor dit alles wordt één globale prijs gevraagd die moeilijk over de verschillende diensten gesplitst kan worden (J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1976, 455, nr. 7; *Id.*, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, 146, nr. 5; I. Moreau-Margrève, *op. cit.*, *Ann. Fac. Dr. Liège*, 1977, 84).

Om dezelfde reden ontsnappen eveneens aan de tijdelijke huurwetten, de verblijfsovereenkomsten voor de plaatsing van een kind of een bejaarde in het een of ander tehuis (J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, 146-147, nr. 5; I. Moreau-Margrève, *op. cit.*, *Ann. Fac. Dr. Liège*, 1977, 84).

7. Beslist werd dat de wet van 10 april 1975 betreffende de huurprizen van woningen van toepassing is op de verhuring van een kamer, als woning gebruikt door een student, die er is ingeschreven in het bevolkingsregister, als hebbende aldaar zijn hoofdverblijfplaats (Vred. Doornik, 29 juli 1975, *T. Vred.*, 1977, 106). Meestal echter zal bij de huur van een studentenkamer aan het vereiste van hoofdverblijfplaats en plaats van inschrijving in het bevolkingsregister niet voldaan zijn (zie art. 1 van de wet van 10 april 1975).

Sinds de wet van 30 maart 1976 betreffende de economische herstelmaatregelen (art. 38, § 1) is het vereiste van hoofdverblijfplaats en plaats van inschrijving in het bevolkingsregister weggefallen. Er lijkt thans geen enkel bezwaar tegen te zijn dat de *verhuring van een studentenkamer* onder toepassing zou vallen van de sinds 1976 uitgevaardigde tijdelijke huurwetten, ook al is de maatregel van verlenging niet helemaal aangepast aan dit soort huurovereenkomsten (I. Moreau-Margrève, *op. cit.*, *Ann. Fac. Dr. Liège*, 1977, 85, voetnoot 12).

8. De *verhuringen van sportterreinen, campings, en recreatieterreinen* vallen, wanneer deze verhuringen een commercieel karakter hebben, eveneens onder het toepassingsgebied van de tijdelijke huurwet van 13 november 1978 («Wetsontwerp betreffende het behoud van de tewerkstelling, de koopkracht en het concurrentievermogen van de economie», *Parl. Besch., Kamer*, 1976-77, nr. 1032/1, blz. 10; «Ontwerp van wet tot regeling voor 1978 van de huur- en andere overeenkomsten die het genot van een onroerend goed verlenen», *Parl. Besch., Senaat*, 1977-78, nr. 234/1, blz. 2; J.

Vankerckhove, *op. cit.*, J.T., 1977, 198, nr. 2 ; *Id.*, *op. cit.*, J.T., 1978, 146, nr. 3).

Ten onrechte werd beslist dat de verhuring die betrekking heeft op de plaatsing van een caravan uit het toepassingsgebied van de wet van 30 maart 1976 gesloten is, om de reden enerzijds dat het onroerend goed in deze hypothese niet rechtstreeks bestemd is tot een van de doeleinden vermeld in de wet, en anderzijds dat alleen bebouwde onroerende goederen door de wet beschermd worden (Vred. Luik, 25 juni 1976, *J. Liège*, 1976-77, 31). De eerste vermelde reden steunt op een te enge interpretatie van de wetteksten, omdat een caravan ook als bewoning dienstig is, terwijl het tweede motief een onderscheid maakt dat in de wet niet terug te vinden is (I. Moreau-Margrève, *op. cit.*, *Ann. Fac. Dr. Liège*, 1977, 85, en voetnoot 13).

9. Betwisting bestaat eveneens over de vraag of de *jacht- en vispacht* onderworpen zijn aan de sinds 1976 uitgevaardigde tijdelijke huurwetten, waarvan het toepassingsgebied — zoals reeds meermaals vermeld — hetzelfde is.

Tijdens de voorbereidende werkzaamheden van de vorige huurwetten werd erop gewezen dat het toepassingsgebied van artikel 38 van de wet van 30 maart 1976 zeer ruim is, en dat hierin vervat zijn «alle overeenkomsten die een rechtstreekse binding hebben met onroerende goederen, zoals bijvoorbeeld de jachtpacht» (zie het «Wetsontwerp betreffende het behoud van de tewerkstelling, de koopkracht en het concurrentievermogen van de economie», *Parl. Besch., Kamer*, 1976-77, nr. 1032/1, blz. 10 ; zie ook art. 1, lid 2, van het «Ontwerp van wet tot regeling voor 1978 van de huur- en andere overeenkomsten die het genot van een onroerend goed verlenen», *Parl. Besch., Senaat*, 1977-78, nr. 234/1, blz. 2 en 6). Hetzelfde geldt voor de vispacht (art. 1, lid 2, van het «Ontwerp van wet tot regeling voor 1978 van de huur- en andere overeenkomsten die het genot van een onroerend goed verlenen», *Parl. Besch., Senaat*, 1977-78, nr. 234/1, blz. 2 en 6). Deze zienswijze vond overwegend instemming in de rechtsleer (J. Vankerckhove, *op. cit.*, J.T., 1977, 198, nr. 2 ; *la, op. cit.*, J.T., 1978, 146, nr. 3 ; A. Pauwels en P. Raes, *op. cit.*, 124/2, nr. 259ter).

Bij de bespreking van de jongste huurwet werd door de staatssecretaris voor Economische Zaken, op een uitdrukkelijke vraag van volksvertegenwoordiger Dupré, gepreciseerd «dat de jachtpacht wel degelijk door deze wet gevisceerd wordt en dat dus al de bepalingen van de wet op de jachtpacht van toepassing zijn, behalve wanneer het gaat om pachten die bij aanbesteding worden toegewezen, waar het de aanbesteding is die primeert en de prijs van de aanbesteding normaal toepassing vindt. In deze gevallen van jachtpacht bij aanbesteding is deze huurwet niet van toepassing» (*Parl. Hand., Kamer*, 1978-79, blz. 52, vergadering van 3 november 1978). Dus, alleen wanneer het gaat om een vrije consensus tussen twee partijen zou de jachtpacht onder het toepassingsgebied van deze wet vallen, maar niet wanneer zij het voorwerp uitmaakt van een openbare aanbesteding en een daaropvolgende toewijzing.

Met reden werd de onderwerping van de jachtpacht aan de tijdelijke huurwetten ter discussie gesteld door I. Moreau-Margrève (*op. cit.*, *Ann. Fac. Dr. Liège*, 1977, 85-86). Het onroerend goed is in deze hypothese immers niet dienstig voor een van de doeleinden opgesomd in artikel 38, § 1, van de wet van 30 maart 1976 (bewoning, industriële, commerciële, administratieve of ambachtelijke doeleinden), want het dient voor de ontspanning. Of men nu de jachtpachten

moet kwalificeren als huurovereenkomsten of anderszins — hierover raadplege men H. De Page, *Traité*, IV, nr. 820, blz. 941-947 — doet weinig ter zake, want de wet viseert onverschillig welke overeenkomsten die betrekking hebben op het genot van een onroerend goed. De stelling van I. Moreau-Margrève, dat de jachtpacht uit het toepassingsveld van de hier besproken huurwet dient te worden geweerd, lijkt in de gegeven omstandigheden de meest plausible (*op. cit.*, *loc. cit.*).

10. In tegenstelling tot de berichten die in sommige pers-artikelen verschenen zijn, zij beklemtoond dat de jongste tijdelijke huurwet wel degelijk van toepassing is op de handelshuurovereenkomsten, die beheerst worden door de bepalingen van de wet van 30 april 1951 (afdeling IIbis van boek III, titel VIII, hoofdstuk II van het Burgerlijk Wetboek). Wel zijn in de wet specifieke bepalingen opgenomen om tegenstrijdigheden met de Handelshuurwet te voorkomen of om de coördinatie met de desbetreffende bepalingen te verzekeren. Op de interferentie van de besproken huurwet met de Handelshuurwet wordt nog uitvoerig ingegaan (zie verder, nrs. 33-37 en 41).

Krachtens een uitdrukkelijke wetsbepaling zijn de huurovereenkomsten betreffende de woningen die aan de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting of aan de door haar erkende vennootschappen toebehoren, niet onderworpen aan deze wet (art. 6 wet van 27 december 1977). De uitsluiting is algemeen en betreft zowel de huurprijsbeperking als de verlengingsmaatregel (J. Vankerckhove, *op. cit.*, J.T., 1978, 147, nr. 7). Deze woningen blijven onderworpen aan een eigen huurstelsel, dat niet alleen betrekking heeft op de huurprijzen, maar het algehele statuut van deze woningen betreft (zie verslag Storme, *Parl. Besch., Senaat*, 1977-78, nr. 234/2, blz. 6 ; *Parl. Hand., Senaat*, 1977-78, blz. 272, vergadering van 15 december 1977 ; G. Archambeau, *op. cit.*, T. *Vred.*, 1978, 6-7).

II. Beperking van de huurprijzen

A. Principe

11. Voor de huur- en andere overeenkomsten die onder het toepassingsgebied van de wet vallen (zie boven, nrs. 3-10), mag het bedrag van de huurprijs of de contractuele vergoeding voor het genot van een onroerend goed, voor de periode van 1 januari tot 31 december 1979 niet hoger zijn dan het bedrag dat op 30 november 1978 wettelijk eisbaar was, verhoogd met vier procent (art. 2). De toegestane verhoging van vier procent is ingegeven door de vermoedelijke inflatiegraad, alsmede door de indexatie van de belastingen (verslag Storme, *Parl. Besch., Senaat*, 1978-79, nr. 481/2, blz. 2).

Evenmin als de vorige huurwetten verleent de nieuwe wet een recht op een verhoging van de huurprijs of de contractuele vergoeding. De wet beperkt alleen de stijging van de huurprijs, zoals deze voortvloeit uit de toepassing van de contractuele bepalingen. Rekening houdende met de stijging van de index, tolereert de wet m.a.w. een nieuwe verhoging met vier procent (zie J. Vankerckhove, *op. cit.*, J.T., 1977, 198, nr. 5 ; *Id.*, *op. cit.*, J.T., 1978, 147, nr. 8 ; Rb. Luik, 25 oktober 1977, *J. Liège*, 1977-78, 259 ; Vred. Brasschaat, 26 oktober 1977, *R. W.*, 1977-78, 2043). De tekst van artikel 2 van de wet laat hierover geen enkele twijfel bestaan : «Niettegenstaande (...) mag het bedrag van de huur, de cijns,

de canon of de vergoeding (...) *niet hoger zijn dan* het bedrag zoals (...). Evenals dit het geval was met de vorige huurwetten, wordt door de nieuwe wet alleen een maximum, een plafond vastgesteld voor de conventionele aanpassingen van de huurprijs (J. Vankerckhove, *op. cit.*, J.T., 1978, 147, nr. 8).

12. Dit is een gewichtig principe dat niet uit het oog mag worden verloren en waaruit belangrijke consequenties voortvloeien.

De toepassing van de verhoging met vier procent impliceert dat de overeenkomst een periodieke aanpassingsclausule of indexatieformule bevat, of dat, met toepassing van art. 4, § 5, van de wet van 10 april 1975, in geval van nieuwe huurovereenkomst, van overdracht of van wettelijke of contractuele verlenging van de huurovereenkomst, de wettelijke indexeringsformule (art. 2, § 1, wet van 10 april 1975) in de huurovereenkomst werd ingelast. Bij ontstentenis van enige contractuele aanpassingsclausule is geen enkele verhoging van de huurprijs mogelijk, nu de wet enkel een maximum vaststelt, maar geen automatische verhoging toestaat (J. Vankerckhove, *op. cit.*, J.T., 1977, 198, nr. 5 ; *Id.*, *op. cit.*, J.T., 1978, 147, nr. 8 ; G. Archambeau, *op. cit.*, T. *Vred.*, 1978, 8 ; Rb. Luik, 25 oktober 1977, J. *Liège*, 1977-78, 259 ; Vred. Brasschaat, 26 oktober 1977, R. *W.*, 1977-78, 2043).

Indien de toepassing van de conventionele aanpassingsclausule of indexeringsformule tot gevolg heeft dat de huurprijs op 1 januari 1979 lager is dan 104 % van de huurprijs die op 30 november 1978 kon worden gevraagd, zal alleen de conventionele, en niet de wettelijke verhoging van vier procent toegepast worden, die, zoals reeds vermeld, slechts een maximum betekent (G. Archambeau, *op. cit.*, T. *Vred.*, 1978, 8-9).

Ook wanneer de verhoging met vier procent toegelaten is, zal deze niet noodzakelijk een aanvang nemen op 1 januari 1979 (A. Pauwels en P. Raes, *op. cit.*, blz. 124/8/2, nr. 260*quater*). Heel wat overeenkomsten bedingen namelijk een jaarlijkse aanpassing van de huurprijs aan het indexcijfer van de consumptieprijzen op de verjaardatum van de sluiting van het huurcontract. In de mate waarin de wettelijk toegelaten verhoging niet wordt overschreden, wordt door de nieuwe wet geen afbreuk gedaan aan dergelijke clausules.

13. Indien de partijen bij de bepaling van de huurprijs rekening gehouden hebben met de beperkingen voortvloeiende uit de voorgaande wetten, zal op de werkelijk op 30 november 1978 betaalde huurprijs een verhoging van vier procent kunnen worden toegepast. In het omgekeerde geval, of zo er ter zake twijfel bestaat, zal men, alvorens de toegestane verhoging toe te passen, moeten uitmaken welke huurprijs op 30 november 1978 wettelijk eisbaar was. Hiervoor zal men noodzakelijkerwijze moeten teruggrijpen naar de voorgaande huurwetten (wetten van 10 april 1975, 30 maart 1976, 24 december 1976 en 27 december 1977).

Dat voor de berekening van de huurprijs van de meeste onroerende goederen in ons land vandaag de dag in een aantal gevallen rekening moet worden gehouden met vijf wetten, is vanuit maatschappelijk oogpunt onaanvaardbaar. Ingewikkelde berekeningen, onduidelijke en dubbelzinnige formuleringen hebben de hele materie zo ondoorzichtig gemaakt dat de rechtsonderhorige er geen inzicht in kan verwerven (vgl. verslag Storme, *Parl. Besch.*, *Senaat*, 1977-78, nr. 234/2, blz. 2). Voor een materie die de meerderheid van de

burgers rechtstreeks aanbelangt, is die ontoegankelijkheid van deze wetgeving onverantwoord.

Het lijkt niet overdreven te beweren dat voor de berekening van de huurprijs van een onroerend goed anno 1979, in sommige gevallen een tocht moet worden ondernomen die op een waar labyrint gelijkt. Het is niet de bedoeling binnen het bestek van deze bijdrage de hele puzzel opnieuw samen te stellen, waarvan de verschillende bestanddelen gevormd worden door de opeenvolgende huurwetten. Wel zal getracht worden een schematisch overzicht te geven van de voordien geldende huurprijsbeperkingen, waardoor het mogelijk wordt de maximum huurprijs te bepalen die op 30 november 1978 wettelijk eisbaar was.

B. Schematisch overzicht van de huidige maximum huurprijzen

14. Om het huidige systeem te begrijpen dient men uit te gaan van de huurovereenkomsten die onderworpen werden aan de huurprijsbeperking die werd ingevoerd door de wet van 10 april 1975 betreffende de huurprijzen van woningen (B.S., 16 april 1975). Dit zijn de huurovereenkomsten die tot voorwerp hebben de al dan niet gemeubelde onroerende goederen of gedeelten van onroerende goederen welke voornamelijk als woning dienen en waar de bewoner als hoofdverblijf zijn inschrijving heeft in het bevolkingsregister, alsmede de aanhorigheden van die onroerende goederen (art. 1 wet van 10 april 1975). Daarnaast wordt vereist dat het kadastraal inkomen van het verhuurd onroerend goed of gedeelte van onroerend goed niet hoger is dan 10.000 fr. in de gemeenten met minder dan 5.000 inwoners ; 12.000 fr. in de gemeenten met 5.000 inwoners tot minder dan 30.000 inwoners ; 20.000 fr. in de gemeenten met 30.000 inwoners en meer (art. 4, § 1, wet van 10 april 1975) en de gemeenten die behoren tot de Antwerpse, Brusselse, Charleroise, Gentse en Luikse agglomeratie, opgesomd in artikel 4, § 2. Hierbij zij aangestipt dat de bevolkingsdichtheid geldt voor de gemeenten zoals zij bestonden vóór de fusies.

De wet van 24 december 1976 (art. 6, § 1) maakt een verder onderscheid noodzakelijk tussen de huurovereenkomsten gesloten vóór en na 1 april 1976. Voor de huurovereenkomsten gesloten na deze datum heeft het door de wet van 10 april 1975 doorgevoerde onderscheid geen belang meer.

Aldus komt men tot drie categorieën van huurovereenkomsten : 1) huurovereenkomsten gesloten vóór 1 april 1976 voor gebouwen met een bescheiden kadastraal inkomen ; 2) andere huurovereenkomsten gesloten vóór 1 april 1976 ; 3) huurovereenkomsten gesloten na 1 april 1976.

Tenslotte zij opgemerkt dat de termen « basishuurprijs », « aanvangsindexcijfer » en « nieuw indexcijfer », waarvan hierna veelvuldig gebruik zal worden gemaakt, dienen te worden verstaan in de zin zoals bedoeld door artikel 2, § 1, van de wet van 10 april 1975.

1) Huurovereenkomsten gesloten vóór 1 april 1976 voor gebouwen met een bescheiden kadastraal inkomen

15. Voor deze categorie van huurcontracten moet op basis van de wetten van 10 april 1975 en 30 maart 1976 een verder onderscheid doorgevoerd worden tussen : a) de huurovereenkomsten gesloten vóór 1 januari 1973 ; b) de huurovereenkomsten gesloten tussen 1 januari 1973 en 30 november 1973 ; c) de huurovereenkomsten gesloten tussen 1 december

1973 en 31 maart 1975 ; d) de huurovereenkomsten gesloten tussen 1 april 1976 en 31 maart 1975.

16. a) *Huurovereenkomsten gesloten vóór 1 januari 1973.* — De wettelijke evolutie van de huurprijs van deze overeenkomsten ziet er als volgt uit :

— van 1 december 1974 tot 31 maart 1976 :

$$\frac{\text{basishuurprijs x indexcijfer december 1972 (108,87)}}{\text{aanvangsindexcijfer}} \times 1,16$$

(zie art. 4, § 1, 1°, van § 4, van de wet van 10 april 1975 ; art. 1, 1°, van het K.B. van 11 april 1975, B.S., 16 april 1975, en art. 1, 1°, van het K.B. van 13 november 1975, B.S., 15 november 1975) ;

— van 1 april 1976 tot 31 december 1976 :

$$\frac{\text{basishuurprijs x 108,87}}{\text{aanvangsindexcijfer}} \times 1,247$$

(zie art. 38, § 4, van de wet van 30 maart 1976, en art. 1, 1°, van het K.B. van 31 maart 1976, B.S., 1 april 1976) ;

— van 1 januari 1977 tot 31 december 1977 :

$$\frac{\text{basishuurprijs x 108,87}}{\text{aanvangsindexcijfer}} \times 1,247 \times 1,085$$

(zie art. 6, § 1, 1°, van de wet van 24 december 1976) ;

— van 1 januari 1978 tot 31 december 1978 :

$$\frac{\text{basishuurprijs x 108,87}}{\text{aanvangsindexcijfer}} \times 1,247 \times 1,085 \times 1,05$$

(zie art. 2, § 1, van de wet van 27 december 1977) ;

— van 1 januari 1979 tot 31 december 1979 :

$$\frac{\text{basishuurprijs x 108,87}}{\text{aanvangsindexcijfer}} \times 1,247 \times 1,085 \times 1,05 \times 1,04$$

(zie art. 2 van de wet van 13 november 1978).

Deze verschillende bewerkingen leiden tot het resultaat dat voor deze subcategorie van huurovereenkomsten de huurprijs gedurende 1979 niet meer mag bedragen dan de volgende wettelijke formule :

$$\frac{\text{basishuurprijs x 108,87}}{\text{aanvangsindexcijfer}} \times 1,477$$

17. b) *Huurovereenkomsten gesloten tussen 1 januari 1973 en 30 november 1973.* — De wettelijke evolutie van de huurprijs van deze overeenkomsten ziet er als volgt uit :

— van 1 december 1974 tot 31 maart 1976 : basishuurprijs x 1,13 (zie art. 4, § 1, 2° en § 4, van de wet van 10 april 1975 ; art. 1, 2°, van het K.B. van 11 april 1975, en art. 1, 2°, van het K.B. van 13 november 1975) ;

— van 1 april 1976 tot 31 december 1976 : basishuurprijs x 1,215 (zie art. 38, § 4, van de wet van 30 maart 1976, en art. 1, 2°, van het K.B. van 31 maart 1976) ;

— van 1 januari 1977 tot 31 december 1977 : basishuurprijs x 1,215 x 1,085 (zie art. 6, § 1, 1°, van de wet van 24 december 1976) ;

— van 1 januari 1978 tot 31 december 1978 : basishuurprijs x 1,215 x 1,085 x 1,05 (zie art. 2, § 1, van de wet van 27 december 1977) ;

— van 1 januari 1979 tot 31 december 1979 : basishuurprijs x 1,215 x 1,085 x 1,05 x 1,04 (zie art. 2 van de wet van 13 november 1978).

Deze verschillende bewerkingen leiden tot het resultaat dat voor deze subcategorie van huurovereenkomsten de maximum huurprijs in 1979 gelijk is aan : basishuurprijs x 1,439.

18. c) *huurovereenkomsten gesloten tussen 1 december 1973 en 31 maart 1975.* — Voor deze subcategorie van huurovereenkomsten gelden de volgende beperkingen van de huurprijs :

— van 1 december 1974 tot 31 maart 1976 : basishuurprijs (zie art. 4, § 1, 2° *in fine*, van de wet van 10 april 1975 en art. 1, 3°, van het K.B. van 13 november 1975) ;

— van 1 april 1976 tot 31 december 1976 : basishuurprijs x 1,075 (zie art. 38, § 4, van de wet van 30 maart 1976, en art. 1, 3°, van het K.B. van 31 maart 1976) ;

— van 1 januari 1977 tot 31 december 1977 : basishuurprijs x 1,075 x 1,085 (zie art. 6, § 1, 1°, van de wet van 24 december 1976) ;

— van 1 januari 1978 tot 31 december 1978 : basishuurprijs x 1,075 x 1,085 x 1,05 (zie art. 2, § 1, van de wet van 27 december 1977) ;

— van 1 januari 1979 tot 31 december 1979 : basishuurprijs x 1,075 x 1,085 x 1,05 x 1,04 (zie art. 2 van de wet van 13 november 1978).

De uitvoering van deze verschillende bewerkingen leidt voor deze subcategorie van overeenkomsten tot het resultaat dat de maximum huurprijs in 1979 gelijk is aan : basishuurprijs x 1,274.

19. d) *Huurovereenkomsten gesloten tussen 1 april 1975 en 31 maart 1976.* — De wettelijke evolutie van de huurprijs van deze overeenkomsten geeft het volgende beeld :

— van 1 april 1975 tot 31 december 1976 : basishuurprijs (zie art. 4, § 1, 2° *in fine*, van de wet van 10 april 1975, en art. 38, § 4, van de wet van 30 maart 1976) ;

— van 1 januari 1977 tot 31 december 1977 : basishuurprijs x 1,085 (zie art. 6, § 1, 1°, van de wet van 24 december 1976) ;

— van 1 januari 1978 tot 31 december 1978 : basishuurprijs x 1,085 x 1,05 (zie art. 1, § 1, van de wet van 27 december 1977) ;

— van 1 januari 1979 tot 31 december 1979 : basishuurprijs x 1,085 x 1,05 x 1,04 (zie art. 2 van de wet van 13 november 1978).

De uitvoering van deze verschillende bewerkingen leidt tot het resultaat dat voor deze subcategorie van overeenkomsten de maximum huurprijs in 1979 gelijk is aan : basishuurprijs x 1,185.

2.) *Andere huurovereenkomsten gesloten vóór 1 april 1976.*

20. Hiermee worden alle overeenkomsten bedoeld die geventureerd worden door artikel 38, § 1, van de wet van 30 maart 1976, met uitzondering van die welke onder 1) behandeld werden. Opdat een verhoging van de huurprijs mogelijk zij, wordt ook hier, zoals voor de eerste categorie van huurovereenkomsten, vereist dat het contract voorziet in een periodieke schommeling van de huurprijs (G. Archambeau, *art. cit.*, T. *Vred.*, 1978, 12).

Voor de opeenvolgende periodes ziet de maximum huurprijs er als volgt uit :

— van 1 april 1976 tot 31 december 1976 :

$$\frac{\text{basishuurprijs} \times \text{indexcijfer oktober 1975 (147,46)}}{\text{aanvangsindexcijfer}}$$

(zie art. 38, § 1, van de wet van 30 maart 1976) ;

— van 1 januari 1977 tot 31 december 1977 :

$$\frac{\text{basishuurprijs} \times 147,46}{\text{aanvangsindexcijfer}} \times 1,085$$

(zie art. 6, § 1, 1°, van de wet van 24 december 1976) ;

— van 1 januari 1978 tot 31 december 1978 :

$$\frac{\text{basishuurprijs} \times 147,46}{\text{aanvangsindexcijfer}} \times 1,085 \times 1,05$$

(zie art. 2, § 1, van de wet van 27 december 1977) ;

— van 1 januari 1979 tot 31 december 1979 :

$$\frac{\text{basishuurprijs} \times 147,46}{\text{aanvangsindexcijfer}} \times 1,085 \times 1,05 \times 1,04$$

(zie art. 2 van de wet van 13 november 1978).

Voor deze categorie van overeenkomsten bedraagt de maximum huurprijs in 1979 :

$$\frac{\text{basishuurprijs} \times 147,46}{\text{aanvangsindexcijfer}} \times 1,185$$

3) Huurovereenkomsten gesloten na 1 april 1976.

21. Op basis van de wetten van 24 december 1976, 27 december 1977 en 13 november 1978, dient hier onderscheid gemaakt te worden tussen de huurovereenkomsten gesloten : a) tussen 1 april 1976 en 30 november 1977 ; b) tussen 1 december 1977 en 30 november 1978 ; c) vanaf 1 december 1978. Daarenboven moet voor de eerstgenoemde categorie nog onderscheiden worden naargelang het gaat om een eerste ingenotstelling (bv. het onroerend goed is een nieuwbouw of het werd nog nooit verhuurd) of geen eerste ingenotstelling (het gebouw was voordien verhuurd aan dezelfde of aan een andere huurder). De wet van 24 december 1976 (art. 6, § 1, 2° *in fine*) houdt namelijk een bijzondere regeling in voor de huurovereenkomsten die na 1 april 1976 werden gesloten op basis van de huurprijs die gold tijdens de vorige verhuring, waarbij m.a.w. de huurprijsbeperkingen die voortvloeien uit de wetten van 10 april 1975 en 30 maart 1976 gerespecteerd werden (zie hierover : J. Vankerckhove, *op. cit.*, J.T., 1977, 199, nrs. 9-10 ; I. Moreau-Margrève, *op. cit.*, *Ann.Fac.Dr.Liège*, 1977, 96-97 ; A. Pauwels en P. Raes, *op. cit.*, blz. 124/8/4-124/8/5, nr. 260*quater*). Deze uitzonderingsregeling werd niet meer opgenomen in de wetten van 27 december 1977 en 13 november 1978.

22. a) *Huurovereenkomsten gesloten tussen 1 april 1976 en 30 november 1977.* — Indien het gaat om een eerste ingenotstelling, m.a.w. indien het onroerend goed voordien nooit verhuurd werd, ziet de wettelijke evolutie van de huurprijs er als volgt uit :

— van 1 april 1976 tot 31 december 1977 : basishuurprijs (zie art. 38, § 1, van de wet van 30 maart 1976, en art. 6, § 1, 2°, van de wet van 24 december 1976) ;

— van 1 januari 1978 tot 31 december 1978 : basishuurprijs x 1,05 (zie art. 2, § 1, van de wet van 27 december 1977) ;

— van 1 januari 1979 tot 31 december 1979 : basishuurprijs x 1,05 x 1,04 (zie art. 2 van de wet van 13 november 1978).

Voor deze subcategorie van huurovereenkomsten zal de maximum huurprijs in 1979 dus bedragen : basishuurprijs x 1,092.

23. Indien de huurovereenkomst gesloten werd op basis van de huurprijs die gold tijdens de vorige verhuring (geen eerste ingenotstelling) geeft de maximum huurprijs de volgende evolutie te zien :

— van 1 april 1976 tot 31 december 1976 : basishuurprijs (zie art. 38, § 1, van de wet van 30 maart 1976).

— van 1 januari 1977 tot 31 december 1977 : basishuurprijs x 1,085 (zie art. 6, § 1, 2° *in fine*, van de wet van 24 december 1976).

— van 1 januari 1978 tot 31 december 1978 : basishuurprijs x 1,085, x 1,05 (zie art. 2 van de wet van 27 december 1977).

— van 1 januari 1979 tot 31 december 1979 : basishuurprijs x 1,085 x 1,05 x 1,04 (zie art. 2, § 1, van de wet van 13 november 1978).

Deze bewerking geeft als resultaat dat de huurprijs in 1979 maximaal mag bedragen : basishuurprijs x 1,185.

24. b) *Huurovereenkomsten gesloten tussen 1 december 1977 en 30 november 1978.* — Voor deze huurovereenkomsten is de berekening van de maximum huurprijs vrij eenvoudig :

— van 1 december 1977 tot 31 december 1978 : basishuurprijs (zie art. 2, § 1, en art. 3 van de wet van 27 december 1977) ;

— van 1 januari 1979 tot 31 december 1979 : basishuurprijs x 1,04 (zie art. 2 van de wet van 13 november 1978).

25. c) *Huurovereenkomsten gesloten vanaf 1 december 1978.* — Voor deze huurovereenkomsten blijft de huurprijs gedurende 1979 geblokkeerd op het niveau van de basishuurprijs (artt. 2 en 3 van de wet van 13 november 1978). Deze laatste kan tussen partijen vrijelijk bedongen worden, voor zover het gaat om een eerste ingenotstelling. Indien het onroerend goed reeds vroeger verhuurd werd, hetzij aan dezelfde, hetzij aan een andere huurder, mag de basishuurprijs niet hoger liggen dan de tijdens de vorige verhuring gevraagde huurprijs (zie verder, nrs. 29-31).

C. Uitzonderlijke verhogingen

26. Luidens artikel 2, § 2, van de wet van 27 december 1977 mag het bedrag van de huur of de contractuele vergoeding door de vrederechter verhoogd worden boven het wettelijk toegestane maximum, in de volgende gevallen :

1) wanneer de eigenaar of verhuurder «*verbeterings- of verbouwwerken*» uitvoert waardoor de waarde van het genot van het onroerend goed of gedeelte van een onroerend goed verhoogd wordt ;

2) «*zo de respectieve sociale toestand der partijen* dit vereist». Deze bepaling is niet van toepassing op de handelshuurovereenkomsten.

De wet vereist verbouwings- of verbeteringswerken ; eenvoudige herstellingen, zelfs indien ze noodzakelijk zijn, volstaan niet (J. Vankerckhove, *op. cit.*, J.T., 1977, 200, nr. 14). Als voorbeeld zou kunnen aangehaald worden de installatie

van een centrale verwarming in een gebouw waar deze nog niet voorhanden was.

De respectieve sociale toestand van partijen, die eveneens een uitzonderlijke verhoging kan rechtvaardigen, is een ruim en erg rekbaar begrip. Bedoeld wordt onder meer de situatie waarbij de financiële toestand van de verhuurder merkkelijk ongunstiger is dan die van de huurder (J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1977, 201, nr. 15 ; I. Moreau-Margrève, *op. cit.*, *Ann.Fac.Dr.Liège*, 1977, 89).

In beide hypothesen beslist de vrederechter naar billijkheid of en in welke mate een uitzonderlijke verhoging van de huurprijs gerechtvaardigd is. Hij beschikt hier over een ruime appreciatiebevoegdheid (J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, 150, nr. 19).

Terwijl onder de toepassing van de wet van 24 december 1976 nog twijfel bestond over de vraag of de tussenkomst van de vrederechter noodzakelijk was om een uitzonderlijke verhoging te kunnen toestaan, wanneer deze haar oorsprong vond in verbeterings- of verbouwingswerken (zie hierover : J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1977, 200-201, nr. 14 ; I. Moreau-Margrève, *op. cit.*, *Ann.Fac.Dr.Liège*, 1977, 89), is de onzekerheid hieromtrent weggenomen sinds de wet van 27 december 1977. De kamercommissie was het er unaniem over eens dat voor de toepassing van de uitzonderlijke verhoging van artikel 2, § 2, de tussenkomst van de vrederechter in ieder geval noodzakelijk was, zelfs wanneer hierover tussen partijen een akkoord bestond, dat alleen maar een appreciatieëlement zou kunnen betekenen voor de vrederechter die het vonnis moet vellen (verklaring rapporteur Van Rompaey, *Parl. Hand.*, *Kamer*, 1977-78, 753, vergadering van 22 december 1977 ; verslag Van Rompaey, *Parl. Besch.*, *Kamer*, 1977-78, nr. 223/3). De tekst van de wet laat hierover trouwens geen enkele twijfel bestaan. Het verzoek tot verhoging zal moeten ingediend worden op de wijze voorgeschreven door artikel 7, d.w.z. na een voorafgaande oproeping in verzoening (J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, 150, nr. 19).

27. De uitzonderlijke verhoging geldt *niet* voor de *handelshuurovereenkomsten* (art. 2, § 2 *in fine*, van de wet van 27 december 1977). Als verantwoording hiervoor werd opgegeven dat deze billijkheidsregel niet diende te worden toegepast ten aanzien van handelshuurovereenkomsten, waarvoor een specifieke regeling in de desbetreffende wetgeving (wet van 30 april 1951) voorhanden is, een regeling die eveneens stoelt op billijkheidsoverwegingen (verslag Storme, *Parl. Besch.*, *Senaat*, 1977-78, nr. 234/2, blz. 4 ; zie ook het wetsontwerp «betreffende het behoud van de tewerkstelling, de koopkracht en het concurrentievermogen van de economie», *Parl. Besch.*, *Kamer*, 1976-77, nr. 1032/1, blz. 11).

Terecht werd deze motivering in de rechtsleer scherp op de korrel genomen (J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1977, 200, nr. 13 ; *id.*, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, 150, nr. 18 ; I. Moreau-Margrève, *Ann.Fac.Dr.Liège*, 1977, 89, voetnoot 17). Inderdaad, geen enkele bepaling van de Handelshuurwet staat een verhoging van de huurprijs toe wegens de sociale toestand van de partijen of wegens door de verhuurder uitgevoerde verbeterings- of verbouwingswerken. Deze wet voorziet wel in de mogelijkheid voor de huurder om, onder bepaalde voorwaarden, verbouwingswerken uit te voeren (artt. 7-8), maar bevat geen bepaling dienaangaande voor werken uitgevoerd door de verhuurder. Het recht van de partijen om bij het verstrijken van elke driejarige periode de herziening van de huurprijs te vragen (art. 6), is niet gegrond op bil-

lijkheidsoverwegingen, maar vereist het voorhanden zijn van nieuwe omstandigheden.

D. Kosten en lasten

28. In de wet van 10 april 1975 (art. 3) was reeds bepaald dat alle lasten of kosten door de huurovereenkomst aan de huurder uitdrukkelijk opgelegd, aan de werkelijkheid moeten beantwoorden en in een *afzonderlijke rekening* moeten worden opgegeven ; op verzoek van de huurder moeten zij gestaafd worden. Deze bepaling is nog steeds vigerend recht (art. 10 van de wet van 10 april 1975 ; zie ook de bijlage bij het verslag Van Rompaey, *Parl. Besch.*, *Kamer*, 1977-78, nr. 223/3, blz. 8). De huurder heeft dus het recht *mededeling* te eisen, of minstens *inzage* te nemen van de facturen en rekeningen betreffende de kosten (bv. verwarming, water, gas, onderhoud van gemeenschappelijke delen) en lasten (bv. onroerende voorheffing, huisvuilbelasting) die hem opgelegd worden (G. Archambeau, *op. cit.*, *T. Vred.*, 1978, 15 ; vgl. Vred. Etterbeek, 6 januari 1977, *T. Vred.*, 1977, 204, met instemming geciteerd).

Een soortgelijke bepaling vindt men in het wetsontwerp betreffende de huurovereenkomsten, waarin tevens gepreciseerd wordt welke kosten en lasten ten laste van de huurder zijn en op hem mogen worden verhaald (voorgesteld art. 1731, *Parl. Besch.*, *Kamer*, 1977-78, nr. 415/1, blz. 49).

29. Indien de kosten en de lasten vervat zijn in een *forfaitaire huurprijs* — wat nog regelmatig gebeurt bij de verhuur van appartementen — mogen zowel de verhuurder als de huurder de *splitsing* vragen van de huurprijs en de kosten en de lasten. Indien de partijen onderling niet tot een akkoord komen over de splitsing, zal de vrederechter uitspraak doen in alle billijkheid (art. 2, § 3, van de wet van 27 december 1977). Als verantwoording voor deze nieuwe regeling liet men gelden dat, terwijl de huurprijzen sinds 1974 gereglementeerd zijn, de kosten en de lasten daarentegen sinds 1974 aanzienlijk gestegen zijn, zodat het aandeel van de eigenlijke huurprijs jaarlijks kleiner werd (verslag Storme, *Parl. Besch.*, *Senaat*, 1977-78, nr. 234/2, blz. 4).

Indien de kosten en de lasten van de huurprijs afgesplitst worden, is de huurprijsreglementering alleen van toepassing op de zuivere huurprijs. De kosten en de lasten moeten, zoals voorheen, overeenstemmen met de reële uitgaven en opgenomen worden in een afzonderlijke rekening. De huurder mag inzage vragen van deze rekening en vragen dat de verhuurder de nodige bewijsstukken ter staving voorlegt (art. 2, § 3, van de wet van 27 december 1977). De beginselen van de wet van 10 april 1975 (art. 3) worden hier uitvoeriger en explicieter geformuleerd (J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, 152, nr. 26).

Terecht werd hierbij opgemerkt dat, nu de kosten en de lasten enkel met geschrift mogen worden bewezen, wat ook het bedrag van deze kosten en lasten moge zijn, dit een afwijking inhoudt van de gemeenrechtelijke bewijsregeling (art. 1341 B.W. ; G. Archambeau, *op. cit.*, *T. Vred.*, 1978, 16 ; *anders*, doch ten onrechte : J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, 152, nr. 26).

E. Werking van de huurprijsbeperkingen

30. Luidens artikel 3 van de nieuwe wet blijft het bedrag van de huurprijs of de contractuele vergoeding, voortvloeiend uit de bepalingen van artikel 2, van toepassing tot 31

december 1979, zelfs wanneer de identiteit van de contractanten verandert of wanneer een nieuwe huurovereenkomst wordt gesloten. De tekst van deze bepaling is, behalve wat de data betreft, dezelfde als die van artikel 7 van de wet van 24 december 1976 en artikel 3 van de wet van 27 december 1977.

Men is het erover eens dat de hypothese van verandering van de identiteit van de contractanten betrekking heeft op alle vormen van verandering van schuldeiser of schuldenaar. Dit is onder meer het geval bij de verkoop van het gehuurde goed of het overlijden van de verhuurder, maar ook bij onderverhuur of overdracht van de huurovereenkomst (J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1977, 200, nr. 12; *Id.*, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, 148, nr. 10; I. Moreau-Margrève, *op. cit.*, *Ann.Fac.Dr.Liège*, 1977, 87; A. Pauwels en P. Raes, *op. cit.*, blz. 124/8/7 — 124/8/8; zie ook: verslag Van Rompaey, *Parl. Besch., Kamer*, 1977-78, nr. 223/3, blz. 5).

31. Grondig meningsverschil bestaat daarentegen tussen de auteurs over de juiste betekenis en draagwijdte van de zinsnede «wanneer een nieuwe huurovereenkomst wordt gesloten». Gaat het hier alleen om een nieuwe huurovereenkomst met dezelfde huurder of ook om een nieuwe overeenkomst met een nieuwe huurder? (zie hierover o.m. «A propos de la liberté ... ou de la limitation des loyers», *J.T.*, 1977, 420-421).

Sommige auteurs zijn van oordeel dat met «nieuwe huurovereenkomst» alleen bedoeld wordt het geval van een nieuwe overeenkomst tussen dezelfde partijen. Volgens deze interpretatie zou elke nieuwe huurovereenkomst met nieuwe partijen buiten het toepassingsgebied van artikel 3 van de wet van 27 december 1977 (en van de nieuwe wet) vallen. Deze laatste bepaling zou enkel van toepassing zijn op de nieuwe huurovereenkomsten gesloten met dezelfde huurder of op de bestaande huurovereenkomsten, waarbij de identiteit van de partijen enige wijziging heeft ondergaan, bv. bij overlijden van een van de partijen of bij verkoop van het verhuurde goed.

Wanneer een nieuwe huurovereenkomst gesloten wordt met een nieuwe huurder, zou het bedrag van de basishuurprijs vrij tussen partijen overeengekomen mogen worden (J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1977, 199-200, nrs. 11-12; *Id.*, «Correspondance: A propos de la liberté ... ou de la limitation des loyers», *J.T.*, 1977, 420-421; *Id.*, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, 147-148, nrs. 9-10; A. Pauwels en P. Raes, *op. cit.*, blz. 124/8/6 — 124/8/8, nr. 260septies; G. Archambeau, *op. cit.*, *T. Vred.*, 1978, 16). Deze zienswijze is gebaseerd op de voorbereidende werkzaamheden van de wet van 27 december 1977 (verslag Storme, *Parl. Besch., Senaat*, 1977-78, nr. 234/2, blz. 5; *Parl. Hand., Senaat*, 1977-78, blz. 272, vergadering van 15 december 1977, verklaring van rapporteur Storme; verslag Van Rompaey, *Parl. Besch., Kamer*, 1977-78, nr. 223/3, blz. 5; *Parl. Hand., Kamer*, 1977-78, blz. 753-755, vergadering van 22 december 1977, verklaringen van rapporteur Van Rompaey).

Anderen verdedigen de stelling dat het onmogelijk is om de termen «nieuwe overeenkomst» uitsluitend te beperken tot een overeenkomst die met dezelfde huurder wordt gesloten. Niet alleen de tekst, maar ook de geest van de wet verzet zich tegen een dergelijk onderscheid (I. Moreau-Margrève, *op. cit.*, *Ann.Fac.Dr.Liège*, 1977, 87-88, voetnoot 15; zie ook brief «Test Achats», *J.T.*, 1977, 420). Het enige gepubliceerde vonnis dat ons hierover bekend is, sluit zich even-

eens aan bij deze minderheidsopvatting (Rb. Brussel, 28 september 1977, *J.T.*, 1978, 12).

32. Het beroep op de parlementaire voorbereiding van de wet van 27 december 1977, in de eerste zienswijze, klinkt niet helemaal overtuigend. De parlementaire voorbereiding van de wet van 24 december 1976, waarvan artikel 7, behoudens wat de data betreft, in identieke bewoordingen is geformuleerd, biedt integendeel steun voor de tegengestelde opvatting. In de memorie van toelichting wordt namelijk gezegd dat deze bepaling van toepassing is ongeacht de identiteit van de contracterende partijen, «in de zin dat het niet noodzakelijk is dat het om dezelfde partijen gaat die de voorgaande overeenkomst hebben afgesloten» (*Parl. Besch., Kamer*, 1976-77, nr. 1032/1, blz. 11). De door de regering voorgestelde tekst werd, overeenkomstig een amendement van Desmarets (*Parl. Besch., Kamer*, 1976-77, nr. 1032/2, blz. 2), lichtjes aangepast om duidelijk te preciseren dat bij een nieuwe huurovereenkomst de huurprijs ongewijzigd moet blijven (verslag Dupré, *Parl. Besch., Kamer*, 1976-77, nr. 1032/3, blz. 9).

De reeds aangehaalde voorbereidende teksten van de wet van 27 december 1977 (zie boven, nr. 30) bieden eerder steun voor de eerste interpretatie, maar kunnen dergelijke tegenstrijdige parlementaire teksten enige houvast bieden voor de ene of de andere stelling?

33. Het begrip «nieuwe overeenkomst» heeft geen welbepaalde juridische betekenis, zodat deze woorden moeten worden verstaan in de zin die het gewone spraakgebruik hieraan hecht. Maar dan is er geen enkele reden om dit begrip te beperken tot de hypothese van de vernieuwing van een bestaande overeenkomst tussen dezelfde partijen. De tekst van de wet laat niet toe een onderscheid te maken tussen een nieuwe overeenkomst met dezelfde of met een nieuwe huurder. Wanneer de verhuurder, bij het verstrijken van een huur, een overeenkomst sluit met een nieuwe huurder, is dit in zijn hoofd een nieuwe huur (vgl. Rb. Brussel, 28 september 1977, *J.T.*, 1978, 12).

In deze discussie kan een decisieve waarde gehecht worden aan de bedoeling van de wetgever bij het uitvaardigen van de opeenvolgende tijdelijke huurwetten. Het voornaamste oogmerk is zeker geweest, onder meer door een matiging van de verhoging van de huurprijzen te trachten de inflatie af te remmen. Daarnaast werd een betere bescherming van de huurders beoogd (zie bv. de memorie van toelichting bij het «Ontwerp van wet tot regeling voor 1978 van de huur- en andere overeenkomsten die het genot van een onroerend goed verlenen», *Parl. Besch., Senaat*, 1977-78, nr. 234/1, blz. 1). In het raam van de beoogde inflatiebestrijding werd terecht opgemerkt: «D'ailleurs en matière de loyers, une limitation de l'inflation n'a pas de sens, si le propriétaire peut profiter du départ de son locataire pour fixer 'librement' un nouveau loyer avec le nouveau locataire. En agissant ainsi, il pourrait facilement 'récupérer' les augmentations que la loi lui interdisait et 'prévoir' les augmentations que la loi pourrait lui interdire dans les années à venir ...» (brief «Test Achats», *J.T.*, 1977, 420; vgl. H. Lenaerts, conclusie bij Cass., 3 november 1978, *R.W.*, 1978-79, 1025-1026; zie Rb. Brussel, 28 september 1977, *J.T.*, 1978, 12).

De voorkeur gaat derhalve uit naar de opvatting die de huurprijzbeperking van toepassing verklaart, ook ingeval een nieuwe huurovereenkomst met een nieuwe huurder wordt gesloten.

F. Huurprijnsbeperking en
handelshuurovereenkomsten

34. Tijdens de parlementaire bespreking van de nieuwe wet werd heel wat aandacht besteed aan de toepassing van de bepalingen betreffende de huurprijnsbeperking op de handelshuurovereenkomsten. Meer bepaald diende het probleem te worden opgelost van de interferentie tussen deze bepalingen en artikel 6 van de Handelshuurwet dat aan de partijen de mogelijkheid biedt om *na iedere driejaarlijkse termijn* onder zekere voorwaarden een *wijziging van de huurprijs* te bekomen.

De bedoeling van de regering bleek te zijn de handelshuurovereenkomsten buiten de huurprijnsbeperking te laten, voor zover toepassing gemaakt wordt van voormeld artikel 6 van de Handelshuurwet (verslag Storme, *Parl. Besch., Senaat*, 1978-79, nr. 481/2, blz. 2). Ondanks een amendering van het oorspronkelijke ontwerp in de senaatscommissie, blijkt deze opzet toch niet helemaal uit de uiteindelijk goedgekeurde wettekst.

35. Luidens het oorspronkelijke ontwerp werd aan artikel 2, § 2, van de wet van 27 december 1977 een nieuw lid toegevoegd, luidende als volgt: «Niettegenstaande elke wettelijke, reglementaire of contractuele strijdige bepaling, doch onder voorbehoud van artikel 4, mag het bedrag van de huur, de cijns, de canon of de vergoeding betreffende de verhuring en overeenkomsten voor de periode van 1 januari tot 31 december 1979, niet hoger zijn dan :...» («Wetsontwerp tot tijdelijke regeling van de huur- en andere overeenkomsten die het genot van een onroerend goed verlenen», art. 2, *Parl. Besch., Kamer*, 1978-79, nr. 508/1, blz. 2). In artikel 4 van de wet van 27 december 1977 wordt bepaald dat elke tussen 1 januari 1978 en 31 december 1978 aangevraagde huurprijnsverhoging ingevolge de toepassing van artikel 6 van de wet van 30 april 1951 betreffende de handelshuurovereenkomsten of, voor alle overige huurovereenkomsten, ingevolge de toepassing van een bepaling in de overeenkomst waarbij een periodieke herziening van de basishuurprijs is bedongen, slechts met ingang van 1 januari 1979 kan ingaan.

Tijdens de bespreking in de Kamer werd door staatssecretaris De Wulf ten onrechte beweerd dat de verwijzing in artikel 2 van het ontwerp naar artikel 4 van de wet van 27 december 1977 enkel de handelshuurovereenkomsten betreft (*Parl. Hand., Kamer*, 1978-79, blz. 51, vergadering van 3 november 1978). Volgens de tekst van het ontwerp ontsnappen immers niet alleen de handelshuurovereenkomsten aan de beperking, maar alle overeenkomsten waarbij in een geregelde aanpassing van de basishuurprijs wordt voorzien. De tekst van het ontwerp is op dit stuk vrij duidelijk en laat voormelde afwijkende interpretatie niet toe (verslag Storme, *Parl. Besch., Senaat*, 1978-79, nr. 481/2, blz. 2).

In de senaatscommissie voor Justitie werd het ontwerp dan als volgt geamendeerd: «Niettegenstaande elke wettelijke, reglementaire of contractuele strijdige bepaling, doch onder voorbehoud van artikel 4 voor zover betreft de handelshuurovereenkomsten, mag het bedrag (...)» (verslag Storme, *Parl. Besch., Senaat*, 1978-79, nr. 481/2, blz. 2-3). Deze tekst werd in de openbare vergadering nog lichtjes aangepast ten einde hem in overeenstemming te brengen met de Franse tekst («Niettegenstaande elke wettelijke, reglementaire of contractuele strijdige bepaling, maar onder voorbehoud van artikel 4, doch *enkel* wat de handelshuur-

overeenkomsten betreft (...), *Parl. Hand., Senaat*, 1978-79, blz. 46, vergadering van 8 november 1978).

36. Op basis van de huidige tekst dient men aan te nemen, dat wanneer de verhuurder in de loop van 1978 op basis van artikel 6 van de Handelshuurwet een huurprijnsverhoging heeft aangevraagd, welke hij in 1978 of later verkregen heeft, deze verhoging uitwerking zal hebben met ingang van 1 januari 1979. Het voorbehoud van artikel 2 van de nieuwe wet slaat inderdaad enkel op de handelshuurovereenkomsten. De overige huurovereenkomsten waarbij in een geregelde aanpassing van de basishuurprijs wordt voorzien, en waarvan eveneens sprake is in artikel 4 van de wet van 27 december 1977, worden niet onder dit voorbehoud vermeld, zodat voor deze overeenkomsten alleen de verhoging van vier procent geldt, voor zover zij althans vóór 1 december 1978 gesloten werden.

Quid echter voor een huurprijnsverhoging op basis van artikel 6 van de Handelshuurwet, die in de loop van 1979 aangevraagd wordt? De wetgever blijkt ter zake niets voorzien te hebben. We staan hier voor een duidelijke leemte in de wet, want artikel 4 van de wet van 27 december 1977 betreft enkel de in 1978 aangevraagde huurprijnsverhogingen en deze bepaling werd door de nieuwe wet niet aangepast noch aangevuld.

Terwijl de wet van 27 december 1977 aan de ene kant een voorbehoud verleende voor de tussen 1 april 1976 en 31 december 1977 aangevraagde huurprijnsverhogingen op basis van artikel 6 van de Handelshuurwet (art. 2, § 1), welke vanaf 1 januari 1978 uitwerking mogen hebben, en anderzijds een regeling bevat voor de in 1978 aangevraagde huurprijnsverhogingen, welke slechts op 1 januari 1979 mogen ingaan (art. 4), is een soortgelijk dualisme niet terug te vinden in de nieuwe wet. De coördinatie met artikel 6 van de Handelshuurwet werd alleen voor het verleden (1 januari 1978 — 31 december 1978) maar niet voor de toekomst (vanaf 1 januari 1979) geregeld.

37. Geplaatst voor deze lacune in de wet, dient men een oplossing te vinden voor de vraag wat het lot is van de huurprijnsverhogingen die op basis van artikel 6 van de Handelshuurwet in de loop van 1979 worden aangevraagd, nu de handelshuurovereenkomsten eveneens onder het toepassingsgebied van de hier besproken wet vallen.

Een redelijke interpretatie die beide teksten met elkaar verzoent, lijkt wel deze te zijn dat de huurprijnsverhoging ook in 1979 zal kunnen worden aangevraagd, maar dat de vrederechter die over de aanvraag uitspraak moet doen, de verhoging pas met ingang van 1 januari 1980 zal mogen toestaan. Aan de ene kant blijft het beginsel van de huurprijnsbeperking aldus gehandhaafd, terwijl anderzijds alleen de uitwerking van artikel 6 van de Handelshuurwet gedurende 1979 wordt opgeschort, nu deze bepaling door de nieuwe wet noch uitdrukkelijk, noch stilzwijgend werd opgeheven. Voor de overige huurovereenkomsten die in een periodieke aanpassing van de basishuurprijs voorzien, is deze interpretatie *a fortiori* te verdedigen, aangezien de aangevraagde huurprijnsverhoging hier een conventionele oorsprong heeft en niet onderworpen is aan de strenge grond- en vormvereisten van artikel 6 van de Handelshuurwet.

Ook zonder uitdrukkelijke wettekst wordt hier eigenlijk hetzelfde resultaat bereikt als in de wet van 27 december 1977, hoewel een slordige redactie van de nieuwe wet niet kan worden ontkend. De haast waarmee het wetsontwerp

door het parlement «gejaagd» werd, heeft hier onbetwistbaar een nadelige invloed gehad.

III. Wettelijke verlenging tot 31 december 1979

A. Principe

38. De huur- en andere overeenkomsten die onder het toepassingsgebied van de besproken wet vallen, en die op 31 december 1978 in werking zijn, alsook die welke in 1979 in werking treden, worden van rechtswege verlengd tot 31 december 1979 (art. 4). De wettelijke verlenging vormt het noodzakelijk sluitstuk van de huurprijzreglementering, om te vermijden dat de eigenaar de huurder zou uitzetten die weigert meer te betalen dan wat hij wettelijk verschuldigd is. De opzegging die dus eventueel in de loop van 1978 aan de huurder gegeven werd, blijft zonder uitwerking. Deze opzegging is niet nietig; alleen de uitwerking ervan wordt opgeschort tot einde 1979 (vgl. J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, 165-166, nr. 29; G. Archambeau, *op. cit.*, *T. Vred.*, 1978, 18).

Op welk ogenblik begint nu de wettelijke verlenging te lopen? Aangenomen wordt dat de verlenging niet in de plaats komt van de regels die de normale duur van de huur vaststellen, maar deze regels slechts aanvult. Bijgevolg is er slechts sprake van wettelijke verlenging wanneer de verhuurder, op het einde van de geschreven huur voor bepaalde tijd, zijn bedoeling te kennen heeft gegeven te verhinderen dat de stilzwijgende huurverlenging zou spelen, of, voor de huurovereenkomsten waarvan de duur door de plaatselijke gebruiken wordt bepaald, wanneer de verhuurder een opzegging gegeven heeft (J. Moreau-Margrève, *op. cit.*, *Ann.Fac.Dr.Liège*, 1977, 104). Op grond dat de nieuwe wet niet alleen van toepassing is op de verhueringen, maar op alle overeenkomsten die het genot van een onroerend goed verlenen, en dat voor deze laatste noch de plaatselijke gebruiken, noch de stilzwijgende huurverlenging gelden, zijn anderen van oordeel dat de wettelijke verlenging van rechtswege begint te lopen op 1 januari 1979, behalve voor de overeenkomsten die voor een bepaalde duur werden gesloten, welke nog niet verlopen is (vgl. J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, 165, nr. 28).

B. Uitzonderingen

39. Door de besproken wet van 13 november 1978 (art. 4) wordt aan artikel 5, § 1, van de wet van 27 december 1977 een lid toegevoegd tussen het eerste en het tweede lid. De bepalingen van deze wet werden niet gewijzigd en blijven ook in 1979 volledig in kracht. Bijgevolg geldt de verlengingsmaatregel niet in de volgende gevallen:

- 1) afstand door de genietter van de verlenging;
- 2) handelshuurovereenkomsten;
- 3) onteigening of verwerving ten algemenen nutte;
- 4) bestemming voor een dienst van algemeen nut.

40. De huurder die het voordeel van de verlenging geniet, kan het goed verlaten indien de schriftelijke overeenkomst vóór die datum verstrijkt of, wanneer het een overeenkomst zonder geschrift betreft, mits hij de gebruikelijke voorwaarden en termijnen voor gelijkaardige overeenkomsten in acht neemt (art. 5, § 1, lid 2, van de wet van 27 december 1977).

De wettelijke verlenging dringt zich inderdaad niet op aan de huurder; hij kan ervan afzien.

De term «huurder» in deze bepaling moet in brede zin genomen worden: hieronder wordt ook verstaan degene die het genot heeft van een onroerend goed krachtens een aan deze wet onderworpen overeenkomst (J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, 166, nr. 33; vgl. «Ontwerp van wet tot regeling voor 1978 van de huur- en andere overeenkomsten die het genot van een onroerend goed verlenen», art. 2, 2°, *Parl. Besch.*, *Senaat*, 1977-78, nr. 234/1, blz. 6).

41. De *handelshuurovereenkomsten* zijn eveneens uitgesloten van de maatregel van de wettelijke verlenging, die inderdaad geen afbreuk doet aan de toepassing van de artikelen 3 en 13 tot 24 van de Handelshuurwet (art. 5, § 4, van de wet van 27 december 1977).

Ondanks de gewettigde kritiek bij vorige huurwetten, heeft de wetgever andermaal vergeten artikel 12 van de Handelshuurwet bij deze uitzonderingen op te nemen (J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1977, 203, nr. 21; *Id.*, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, 166, nr. 30; I. Moreau-Margrève, *op. cit.*, *Ann.Fac.Dr.Liège*, 1977, 98-99). Deze bepaling laat aan de verkrijger van het onroerend goed toe de huurder er eventueel uit te zetten, mits hij de huur opzegt, één jaar vooraf, en binnen drie maanden na de verkrijging, met duidelijke opgave van de reden waarop de opzegging gegrond is (één van de gevallen vermeld in art. 16, 1°, 2°, 3° en 4°). Sommigen menen deze leemte te kunnen opvullen door een beroep te doen op de basisidee van de wet, namelijk dat het regime van de handelshuurovereenkomsten toepasselijk is, zonder dat de maatregel van de wettelijke verlenging hierop een invloed uitoefent (I. Moreau-Margrève, *op. cit.*, *loc. cit.*). Terecht werd hierop gerepliceerd dat de formele wettekst zich ertegen verzet artikel 12 van de Handelshuurwet toe te voegen aan de lijst van de vermelde uitzonderingsbepalingen. De verkrijger die een opzegging zou hebben betekend met naleving van de voorwaarden en termijn vermeld in artikel 12, zou bijgevolg tot 31 december 1979 dienen te wachten alvorens de huurder te kunnen uitzetten (J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1977, 203, nr. 21; *Id.*, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, 166, nr. 30).

42. De verlengingsmaatregel is evenmin van toepassing wanneer het onroerend goed of gedeelte ervan ten *algemenen nutte onteigend of verworven* wordt (art. 5, § 3, van de wet van 27 december 1977). Bovendien mag de verlenging geen hinderpaal vormen voor het recht van openbare besturen, instellingen van openbaar nut en voor onderwijs- of verplegingsdoeleinden opgerichte verenigingen zonder winstoogmerk, om onroerende goederen die hun toebehoren, te bestemmen voor een *dienst van algemeen nut*, noch voor de uitvoering van werken ten algemenen nutte of door de bevoegde overheid onmisbaar bevonden in het belang van de openbare veiligheid of gezondheid (art. 5, § 3 *in fine*, van de wet van 27 december 1977).

Voor het eerste deel van deze bepaling zij opgemerkt dat de verwerving in der minne van een onroerend goed door een openbaar bestuur gelijkgesteld wordt met de eigenlijke onteigening (J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1977, 203, nr. 22; *Id.*, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, 166, nr. 31). De onroerende goederen die ten algemenen nutte onteigend of verworven werden, vallen slechts buiten het toepassingsgebied van de wet, voor zover het de verlengingsmaatregel betreft; zij blijven onderworpen aan de huurprijzbeperkingen (J. Vankerckhove, *op.*

cit., J.T., 1977, 203, nr. 23 ; *Id.*, *op. cit.*, J.T., 1978, 166, nr. 31).

C. Werking ten aanzien van de verkrijger

43. De huurder geniet de bescherming van de verlenging eveneens ten aanzien van de *verkrijger van het gehuurde goed* (art. 5, § 1, lid 3, van de wet van 27 december 1977).

De *wettelijke verlenging* geldt ook indien de huur geen vaste dagtekening had of indien de verhuurder zich in het huurcontract het recht had voorbehouden om, in geval van verkoop, de huurder uit het gehuurde goed te zetten. Dit is een duidelijke afwijking van de gemeenrechtelijke regeling, neergelegd in artikel 1743 B.W. (vgl. J. Vankerckhove, *op. cit.*, J.T., 1977, 203-204, nr. 26 ; *Id.*, *op. cit.*, J.T., 1978, 166-167, nr. 34 ; I. Moreau-Margrève, *op. cit.*, *Ann.Fac.Dr.Liège*, 1977, 102).

De verlenging zou niet alleen gelden tijdens de periode van de wettelijke verlenging, maar ook tijdens de conventionele duur van de huur, zelfs indien de verhuurder zich de bevoegdheid tot uitzetting van de huurder had voorbehouden of zo de huurovereenkomst geen vaste datum had (I. Moreau-Margrève, *op. cit.*, *Ann.Fac.Dr.Liège*, 1977, 102). Deze opinie is betwistbaar, aangezien afwijkingen van het gemene recht steeds van restrictieve toepassing zijn en niet analogisch mogen worden uitgebreid.

D. Intrekking van de verlenging

44. De eigenaar of degene die het genot van het onroerend goed verleent — in de wet «ingenotsteller» genoemd — kan de *intrekking van de verlenging* eisen om drie precieze redenen :

1) om het goed persoonlijk en effectief te betrekken of het op die wijze te laten betrekken door zijn naaste bloed- of aanverwanten ;

2) om het onroerend goed geheel of gedeeltelijk te slopen om het weder op te bouwen ;

3) wegens ernstige tekortkomingen van de huurder (art. 5, § 1, lid 4, van de wet van 27 december 1977).

De motieven die de intrekking van de verlenging rechtvaardigen kwamen reeds voor in de vroegere tijdelijke huurwetten, en de wet van 13 november 1978 heeft hierin een verandering teweeggebracht.

In de eerste twee vermelde gevallen vereist de intrekking dat een opzegging betekend wordt met naleving van de overeengekomen of volgens de gebruiken van de streek vastgestelde termijnen (zie hierover I. Moreau-Margrève, *op. cit.*, *Ann.Fac.Dr.Liège*, 1977, 101).

45. De eigenaar of de «ingenotsteller» kan vooreerst de intrekking van de verlenging eisen «om het goed *persoonlijk en effectief te betrekken* of het op die wijze te laten betrekken door zijn afstammelingen, zijn aangenomen kinderen of zijn bloedverwanten in de opgaande lijn, door zijn echtgenoot, door diens afstammelingen, bloedverwanten in de opgaande lijn of aangenomen kinderen, door zijn bloedverwanten in de zijlijn tot en met de tweede graad of die van zijn echtgenoot» (art. 5, § 1, lid 4, 1°, van de wet van 27 december 1977). Het goed moet in gebruik genomen worden binnen drie maanden na het verstrijken van de opzeggingstermijn of de ontruiming door de huurder ; de ingebruikneming moet effectief zijn en ononderbroken minstens twee jaar duren (art. 5, § 1, lid 4, 1° *in fine*, van de wet van 27 december 1977).

De wet legt de nadruk op de *effectieve ingebruikneming*, zonder evenwel een bepaalde wijze te preciseren. Het is zeker niet vereist dat het om bewoning zou gaan ; ook andere bestemmingen komen in aanmerking (J. Vankerckhove, *op. cit.*, J.T., 1978, 167, nr. 36 ; Vred. Verviers, 9 december 1977, *J. Liège*, 1977-78, 232 ; T. Vred., 1978, 233 : het feit de gehuurde lokalen te laten betrekken door een huisbewaarder maakt geen bezetting voor beroepsredenen uit).

Deze eerste reden die de intrekking van de huurverlenging rechtvaardigt, die reeds voorkwam in de wet van 10 april 1975, is duidelijk geïnspireerd aan de in artikel 16, I, 1°, van de Handelshuurwet vermelde reden voor de weigering van de huurhernieuwing. In vergelijking met deze laatste bepaling is de nieuwe wet tegelijkertijd ruimer en beperkter : enerzijds kan de persoonlijke betrekking ook gebeuren door broers en zusters van de verhuurder en van zijn echtgenoot, doch anderzijds komt de ingebruikneming door een personenvennootschap waarvan de verhuurder of zijn nabestaanden de werkende vennoten zijn of minstens drie vierde van het kapitaal bezitten, niet in aanmerking (J. Vankerckhove, *op. cit.*, J.T., 1978, 167, nr. 36 ; A.-M. Stubbe-Pauwels, noot bij Rb. Antwerpen, 8 januari 1976, *R. W.*, 1975-76, 2506).

46. Aangenomen wordt dat noch de huurder noch de rechter zich in de plaats mogen stellen van de eigenaar om te oordelen over de opportuniteit of de gepastheid van de gevraagde intrekking van de huurverlenging wegens persoonlijke ingebruikneming (J. Vankerckhove, *ibidem* ; A.-M. Stubbe-Pauwels, *ibidem*).

Volgens sommigen zou de rechter alleen een controlebevoegdheid bezitten wanneer er klaarblijkelijk bedrog aanwezig is in hoofde van de verhuurder, dit overeenkomstig het principe *fraus omnia corrumpit* (J. Vankerckhove, *ibidem*). De goede trouw wordt immers vermoed en de verhuurder weet aan welke sancties hij zich blootstelt indien hij het goed niet in gebruik neemt binnen drie maanden na het verstrijken van de opzeggingstermijn of de ontruiming door de huurder : hij zal een schadevergoeding moeten betalen van minstens zes maanden huur (art. 5, § 2, van de wet van 27 december 1977). De wet zou dus enkel toelaten een sanctie op te leggen bij niet-uitvoering van het voornemen, maar zou geen preventieve controle mogelijk maken (zie A.-M. Stubbe-Pauwels, *ibidem*).

Anderen zijn terecht de mening toegedaan dat de rechter bij een vordering tot intrekking van de wettelijke huurverlenging wegens persoonlijk gebruik, de bevoegdheid bezit om de oprechtheid van dat voornemen en de waarschijnlijkheid dat het ten uitvoer gebracht wordt, te controleren. Indien de rechter vaststelt dat de effectieve bewoning manifest materieel onmogelijk is of manifest onwaarschijnlijk is, dient hij de eis niet in te willigen. De rechter bezit dus niet alleen een controlerecht bij bedrog of veinzerij, maar ook in geval van klaarblijkelijke onoprechtheid of klaarblijkelijke onmogelijkheid het aangevoerde voornemen ten uitvoer te brengen (Rb. Antwerpen, 8 januari 1976, *R. W.*, 1975-76, 2503, met noot van A.-M. Stubbe-Pauwels ; Vred. Borgelhout, 18 september 1975, *R. W.*, 1975-76, 1515 ; vgl. Vred. Borgloon, 6 mei 1976, *R. W.*, 1976-77, 692, met noot van Ph. Thiery).

De rechter bezit hier geen volledige beoordelingsmacht, maar enkel een *marginale toetsingsrecht*, d.w.z. dat hij de intrekking van de verlenging slechts mag weigeren indien het voornemen om het gehuurde goed persoonlijk en effectief te betrekken *klaarblijkelijk* onoprecht is of *manifest* onmogelijk ten uitvoer gelegd kan worden (zie J. Ronse, «Marginale

toetsing in het privaatrecht», *T.P.R.*, 1977, 207). Dit marginaal toetsingsrecht werd door het Hof van Cassatie reeds aanvaard in een geval waarin de eigenaar de hernieuwing van een handelshuur weigerde om het pand zelf te betrekken in de zin van artikel 16, I, 1°, van de Handelshuurwet. Hoewel deze laatste bepaling, evenmin als de recente huurwetten, aan de rechter de bevoegdheid verleent om de ernst, de oprechtheid en de gegrondheid na te gaan van de door de verhuurder opgegeven reden om de huurhernieuwing te weigeren, respectievelijk de intrekking van de huurverlenging te eisen, besliste het Hof dat het de rechter niet verboden is na te gaan of de intentie van de eigenaar oprecht is en vatbaar voor uitvoering (Cass., 31 januari 1975, *R.W.*, 1975-76, 31). Opgemerkt zij dat artikel 12, 5°, van de Pachtwet aan de rechter uitdrukkelijk de bevoegdheid verleent om na te gaan of de opzeggingsredenen ernstig en gegrond zijn en met name of uit alle omstandigheden van de zaak blijkt dat de verpachter de als opzeggingsredenen bekendgemaakte voornemens ten uitvoer zal brengen.

47. Als tweede reden voor de intrekking van de wettelijke huurverlenging geldt het voornemen van de verhuurder of de «ingenotsteller» om het onroerend goed geheel of gedeeltelijk te slopen om het weder op te bouwen, welk voornemen hij zal moeten bewijzen door een kopie van de door de bevoegde overheid verleende bouwvergunning aan de huurder mede te delen (art. 5, § 1, lid 4, 2°, van de wet van 27 december 1977). De wet beschouwt als herbouw elke verbouwing, na slooping, beide van de ruwbouw, en waarvan de kosten meer bedragen dan driemaal de jaarlijkse huurprijs of contractuele vergoeding. Met de afbraak moet een aanvang genomen worden binnen drie maanden na het verstrijken van de opzeggingstermijn of de ontruiming door de huurder (zelfde artikel).

Voor deze bepaling heeft de wetgever zich geïnspireerd aan de Handelshuurwet (art. 16, I, 3°) en, wat de overlegging van de verleende bouwvergunning betreft, aan de Pachtwet (art. 12, 2°).

Terwijl de term «slopen» geen commentaar vergt, gaf het begrip «wederopbouwen» aanleiding tot betwisting in de rechtspraak en kreeg het Hof van Cassatie in een recent arrest de gelegenheid dit begrip nader te omschrijven. Naar het oordeel van het Hof moet onder wederopbouwen, volgens de gewone en normale betekenis van het woord, verstaan worden «de onroerende goederen in een soortgelijke of andere vorm herbouwen»; het bouwen van een autosnelweg kan niet worden opgevat als een wederopbouw van een onroerend goed (Cass., 12 januari 1978, *R.W.*, 1978-79, 662; zie in dezelfde zin het bestreden vonnis: Rb. Verviers, 2 februari 1977, *R.G.E.N.*, 1977, 417, nr. 22.190, met noot van A.C.; zie ook Vred. Verviers, 23 april 1976, *J. Liège*, 1976-77, 158). Redelijkerwijze mag aangenomen worden dat deze interpretatie van artikel 16, I, 3°, van de Handelshuurwet eveneens geldt voor de hier besproken bepaling van de nieuwe wet, gelet op de gelijklopende formulering en de oorsprong van deze bepaling (vgl. J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, 167-168, nr. 37).

48. Tenslotte kan de intrekking van de wettelijke verlenging gevorderd worden «wegens elke ernstige tekortkoming van de huurder aan zijn verplichtingen, en elke ongeoorloofde handeling van de huurder welke, objectief gezien, de voortzetting van de contractuele betrekkingen tussen de huurder en de ingenotsteller onmogelijk maakt» (art. 5, § 1,

lid 4, 3°, van de wet van 27 december 1977). Zoals de voorgaande intrekkingreden is ook dit motief ontleend aan de Handelshuurwet (art. 16, I, 4°).

Bij de toepassing van de vorige huurwetten is betwisting gerezen over de vraag of tijdens de periode van de wettelijke verlenging, de intrekking van de huurverlenging op deze grond kan worden gelijkgesteld met de ontbinding van de huurovereenkomst krachtens het gemene recht (artt. 1184 en 1741 B.W.). Hieraan zijn belangrijke procedurele consequenties verbonden, aangezien de vordering tot intrekking van de huurverlenging voorafgegaan moet worden door een oproeping tot verzoening, wat niet het geval is voor de gemeenrechtelijke vordering tot ontbinding van de huurovereenkomst (art. 7 van de wet van 10 april 1975; art. 7 van de wet van 27 december 1977; zie verder, nrs. 49-50).

Sommige rechters hebben geoordeeld dat de intrekking van de huurverlenging wegens ernstige tekortkomingen van de huurder, zoals niet-betaling van de huur, niets anders is dan de gemeenrechtelijke vordering tot ontbinding van de huurovereenkomst, zodat deze laatste vordering niet ontvankelijk is zonder voorafgaande oproeping in verzoening (Rb. Brussel, 15 april 1976, *T. Vred.*, 1976, 225, met noot van G. Archambeau; Vred. Gent, 11 juni 1975, *T. Vred.*, 1976, 301; Vred. Gent, 20 september 1976, *R.W.*, 1976-77, 1018; in dezelfde zin J. Jottrand, «Loi relative aux loyers d'immeubles d'habitation du 10 avril 1975», *J.T.*, 1975, 602; *T. Vred.*, 1976, 3; vgl. I. Moreau-Margrève, *op. cit.*, *Ann.Fac.Dr.Liège*, 1977, 100).

Daarentegen wordt deze gelijkstelling door anderen van de hand gewezen: zoals bij de handelshuurovereenkomsten moet men strenger zijn bij de beoordeling van de tekortkomingen van de huurder, wanneer het gaat om de hernieuwing, respectievelijk de verlenging van de huurovereenkomst, dan wanneer het gaat om ontbinding en uitzetting tijdens de duur van de overeenkomst (G. Archambeau, «De l'application de la loi du 10 avril 1975», *T. Vred.*, 1976, 8-9; *Id.*, noot bij Rb. Brussel, 15 april 1976, *T. Vred.*, 1976, 235-236; P. Remerie, noot bij Rb. Gent, 6 februari 1976, *R.W.*, 1976-77, 102-103; zie inzake handelshuur: Rb. Brussel, 11 januari 1969, *J.T.*, 1970, 265). De verlenging van de huurovereenkomst wordt beschouwd als een gunst, die toegekend wordt aan de huurder die het «verdient», die het «waard» is, zodat het logisch is dat men hier strenger is dan voor de ontbinding van het contract (G. Archambeau, *op. cit.*, *loc. cit.*; vgl. J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, 168, nr. 38).

49. Het lijkt inderdaad aangewezen de sanctie van de intrekking van de verlenging te onderscheiden van de ontbinding van de huurovereenkomst. De redenen die de intrekking van de huurverlenging rechtvaardigen zijn dezelfde als die welke reeds voorkwamen in de wet van 10 april 1975 (art. 6, § 1, lid 4). Welnu, de ontstaansgeschiedenis van laatstgenoemde wet toont aan dat de redenen die de intrekking van de huurverlenging rechtvaardigen, geen afbreuk doen aan de mogelijkheid om krachtens het gemene recht (artt. 1184 en 1741 B.W.) de ontbinding van de huurovereenkomst te vorderen (advies van de Raad van State bij het wetsontwerp «betreffende de huurprijzen voor woongebouwen», *Parl. Besch.*, *Senaat*, 1974-75, nr. 501/1, blz. 20; verslag Van Rompaey, *Parl. Besch.*, *Senaat*, 1975-75, nr. 501/2, blz. 28; in dezelfde zin: G. Archambeau, *op. cit.*, *T. Vred.*, 1976, 8-9; P. Remerie, *op. cit.*, *loc. cit.*).

De verlenging van de huurovereenkomst beschouwen als

een «gunst» die aan de huurder wordt toegekend, getuigt evenwel van een te enge, minimalistische visie op de recente huurwetten, hoewel sommige termen in die richting zouden kunnen wijzen («De huurder die het *voordeel* van de verlenging geniet...»). De huurder heeft integendeel een werkelijk subjectief *recht* op de verlenging van de huurovereenkomst, voor zover aan de wettelijke voorwaarden voldaan is («De overeenkomsten bedoeld in artikel 1 van deze wet ... worden *van rechtswege* verlengd ...»). Hij kan dit recht zelfs tegenwerpen aan de koper van het onroerend goed. Anderzijds is het wel verantwoord dat de huurder die zijn eigen contractuele verplichtingen niet nakomt, geen aanspraak kan maken op zijn handhaving in het gehuurde goed (J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, 168, nr. 38). Dit wil echter nog niet zeggen dat men deze verlenging als een gunst moet kwalificeren.

50. De huurder die het goed heeft moeten ontruimen om de reden dat de verhuurder of een van zijn naaste verwanten het gehuurde goed wil gaan betrekken of wegens het voornemen van de verhuurder om het goed weder op te bouwen, heeft recht op een *vergoeding* ten bedrage van zesmaal de maandelijke (huur)prijs, eventueel vermeerderd met de verhuiskosten, «wanneer de ingenotsteller, zonder van een gewichtige reden te doen blijken, het goed niet in gebruik neemt of met de afbraak ervan niet begint zoals is voorgeschreven» (art. 5, § 2, van de wet van 27 december 1977).

De prijs die de forfaitaire vergoeding bepaalt, komt overeen met het bedrag dat eisbaar was bij het vertrek van de huurder (J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, 168, nr. 39). De forfaitaire vergoeding maakt een minimum uit, dat eventueel vermeerderd kan worden met de verhuiskosten, maar ook nog met andere vergoedingen (*ibidem*), zoals een vergoeding voor het verlies van een voordelige huur en voor de morele schade die de huurder lijdt «eu égard aux circonstances du départ, à l'âge de la demanderesse, aux tracés à elle causés par le déménagement» (Vred. Verviers, 9 december 1977, *J. Liège*, 1977-78, 232, *T. Vred.*, 1978, 233).

De verhuurder kan aan de betaling van de schadevergoeding slechts ontsnappen, indien hij voor de niet-uitvoering van zijn voornemen van een gewichtige reden kan doen blijken. Wat hieronder moet worden verstaan zegt de wet niet; de afwezigheid van fout of bedrog blijkt niet te volstaan, maar anderzijds is het niet nodig toeval of overmacht aan te tonen. Het moet gaan om een ernstig en gewettigd motief, dat aan de werkelijkheid beantwoordt en de uitvoering van het voornemen verhindert (zie J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, nr. 40).

IV. Procedure

51. De hier besproken wet van 13 november 1978 brengt geen wijziging in de procedureregels die vervat zijn in artikel 7 van de wet van 27 december 1977. Bijgevolg moet iedere vordering die geheel of ten dele gegrond is op deze wet, voorafgegaan worden door een *verzoeningspoging* voor de bevoegde vrederechter (art. 7, § 1, van de wet van 27 december 1977).

Terwijl artikel 7 van de wet van 10 april 1975 aan de verplichte verzoeningspoging onderwierp «een krachtens deze wet ingestelde vordering», preciseert de huidige tekst dat het moet gaan om «een vordering die *geheel of ten dele* gegrond is op deze wet». Dit is alvast een belangrijke nuancing, en tegelijkertijd een uitbreiding van het toepassingsdo-

mein van de verplichte verzoeningspoging (zie J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, 169, nr. 44).

De tekst van artikel 7 van de wet van 10 april 1975 heeft inderdaad aanleiding gegeven tot interpretatieproblemen en uiteenlopende beslissingen in de rechtspraak, wanneer een vordering werd ingeleid strekkende tot betaling van achterstallige huurgelden en/of tot ontbinding van de huurovereenkomst wegens wanprestatie van de huurder, met toepassing van artikel 1184 B.W. (zie hierover J. Jottrand, *op. cit.*, *J.T.*, 1975, 602; *T. Vred.*, 1976, 3-4; G. Archambeau, *op. cit.*, *T. Vred.*, 1976, 5-11; *Id.*, noot bij Rb. Brussel, 15 april 1976, *T. Vred.*, 1976, 227-236). Soms werd beslist dat de vordering strekkende tot betaling van achterstallige huurgelden een voorafgaande oproeping in verzoening vereist, wat niet het geval is voor de vordering tot ontbinding van de huurovereenkomst (Rb. Brussel, 15 april 1976, *T. Vred.*, 1976, 225, met noot van G. Archambeau; *Vred. Gent*, 11 juni 1975, *T. Vred.*, 1976, 301; vgl. *Vred. Gent*, 20 september 1976, *R.W.*, 1976-77, 1018; zie ook J. Jottrand, *op. cit.*, *loc. cit.*). Terecht was de meerderheid van de rechtspraak en de rechtsleer van oordeel dat de bijzondere procedure van de verplichte voorafgaande oproeping in verzoening (art. 7 van de wet van 10 april 1975) slechts van toepassing is op de vorderingen die krachtens deze wet worden ingesteld. Andere huurgeschillen, die hun oorsprong niet vinden in deze wet, zoals de vordering tot ontbinding van de huurovereenkomst wegens niet-nakoming door de huurder van zijn verplichtingen, worden volgens de normale procedure gevoerd. Bijgevolg is een eis, ingeleid bij dagvaarding en strekkende tot betaling van achterstallige huurgelden en/of tot ontbinding van de huurovereenkomst, ontvankelijk, ook zonder voorafgaande oproeping tot verzoening (J. Vankerckhove, «La loi du 10 avril 1975 relative aux loyers des immeubles d'habitation», *J.T.*, 1975, 415, nr. 25, en 437, nr. 69; E. Stassijns, «De nieuwe wet betreffende de huurprijzen van woningen», *R.W.*, 1974-75, 2587; G. Archambeau, *op. cit.*, *T. Vred.*, 1976, 5-11; *Id.*, noot bij Rb. Brussel, 15 april 1976, *T. Vred.*, 1976, 227-236; Rb. Antwerpen, 13 januari 1976, *R.W.*, 1975-76, 2094; Rb. Gent, 6 februari 1976, *R.W.*, 1976-77, 100, met noot van P. Remerie; *T. Vred.*, 1976, 298; Rb. Brussel, 10 november 1976, *R.W.*, 1977-78, 2080; *Vred. Marchienne-au-Pont*, 13 november 1975, *J.T.*, 1976, 82; *Vred. Deurne*, 9 september 1977, *T. Vred.*, 1977, 303).

52. Zoals reeds vermeld is sinds de wet van 27 december 1977 een voorafgaande verzoeningspoging bij de vrederechter vereist voor elke vordering die geheel of ten dele gegrond is op deze wet (art. 7, § 1). Het is derhalve voldoende dat, wanneer de vordering meerdere eisen omvat, er één bij is die gegrond is op deze wet, om de verzoeningspoging verplicht te maken (J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, 169, nr. 44; P. Coeckelberghs, «Prix du loyer. Loi du 27 décembre réglant pour 1978 les baux et autres conventions concédant la jouissance d'un immeuble», *Res et iura immobilis*, 1978, 25).

De stelling kan dan ook verdedigd worden dat de vordering tot betaling van achterstallige huurgelden of contractuele vergoedingen, moet worden voorafgegaan door een oproeping in verzoening, aangezien de mogelijkheid bestaat dat moet nagegaan worden of de gevorderde bedragen al dan niet de wettelijke maxima overschrijden. Hetzelfde geldt voor de eis tot intrekking van de huurverlenging om een van de redenen in de wet vermeld (J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, 169, nr. 44). Volgens de normale procedure van in-

leiding van de eis bij dagvaarding moeten daarentegen gevoerd worden : de vordering tot ontbinding van de huurovereenkomst wegens gebrek aan onderhoud van de gehuurde lokalen ; de eis tot betaling van de huurwaarborg of de betwisting betreffende de regelmatigheid van een huuroverdracht of onderverhuur (*ibidem*).

53. De sanctie wegens niet-naleving van de verplichte verzoeningspoging is de *niet-toelaatbaarheid* van de rechtsvordering, hoewel in de wet sprake is van niet-ontvankelijkheid (J. Laenens, «De verzoeningstaak van de vrederechter», nr. 85, in *De bevoegdheid van de vrederechter* (ter perse). Aangezien dit voorschrift niet van openbare orde is, maar slechts privé-belangen beschermt, mag de exceptie van niet-toelaatbaarheid door de rechter niet ambtshalve opgeworpen worden, maar blijft dit recht voorbehouden aan de partij in wiens voordeel deze bepaling is ingesteld (G. Archambeau, *op. cit.*, *T. Vred.*, 1976, 10 ; J. Laenens, *op. cit.*, nrs. 86-87). In die zin werd eveneens beslist ten aanzien van de niet-ontvankelijkheid bedoeld in artikel 7 van de wet van 10 april 1975 (Rb. Antwerpen, 13 januari 1976, *R.W.*, 1975-76, 2094 ; zie ook E. Stassijns, *op. cit.*, *R.W.*, 1974-75, 2587).

54. Het verzoek om de verweerder ter minnelijke schikking op te roepen, moet uitgaan van de eiser. Hoewel in de wet wordt voorgeschreven dat de griffier daarvan een ontvangsbewijs aflevert, kan het verzoek zowel schriftelijk als mondeling gebeuren (J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, 169, nr. 45 ; J. Laenens, *op. cit.*, nr. 22). Om bewijsmoeilikheden te vermijden lijkt het wel wenselijk dat elk mondeling verzoek ter griffie nadien schriftelijk bevestigd zou worden door de verzoekende partij, waarbij gebruik zou kunnen worden gemaakt van de formulieren die de griffie van elk vrederecht ter beschikking zou stellen (J. Laenens, *op. cit.*, *loc. cit.*).

Door Archambeau wordt beweerd dat de ondertekening van een verzoek door de verhuurder in persoon nietig zou zijn, aangezien overeenkomstig artikel 1026, 5°, Ger. W. een advocaat een dergelijk verzoekschrift zou moeten ondertekenen (*op. cit.*, *T. Vred.*, 1978, 21). Ten onrechte gaat deze auteur ervan uit dat de verzoeningsprocedure ingeleid wordt door een eenzijdig verzoekschrift. De rechtspleging op eenzijdig verzoekschrift is hier niet van toepassing, omdat de wet dit voor deze gevallen niet uitdrukkelijk voorgeschreven heeft en er anderzijds wel een tegenstrever is (J. Laenens, *op. cit.*, nr. 23).

De bevoegde vrederechter (*ratione loci*) is de vrederechter van de plaats waar het onroerend goed gelegen is (art. 629, 1°, Ger. W.). Indien het onroerend goed in verschillende gerechtelijke kantons of arrondissementen gelegen is, kan het verzoek tot oproeping in verzoening gebracht worden voor de vrederechter van de plaats waar een gedeelte van het onroerend goed gelegen is (art. 629, 1° *in fine*, Ger. W.).

55. Binnen acht dagen na het verzoek roept de griffier de partijen tot verzoening op (art. 7, § 1, van de wet van 27 december 1977). De partijen worden in beginsel bij gewone brief opgeroepen, maar een ter post aangetekende brief zal wellicht meer waarborgen bieden voor het contradictoir karakter van de verzoeningsprocedure (J. Laenens, *op. cit.*, nr. 34).

De partijen verschijnen voor de vrederechter op de wijze bepaald in artikel 728 Ger. W. Van deze verschijning wordt in ieder geval proces-verbaal opgemaakt, ook indien geen

verzoening tot stand zou komen (art. 7, § 1, van de wet van 27 december 1977).

De vrederechter zal de verklaringen van de partijen aanhoren en trachten tussen hen een overeenstemming te bereiken ; hij treedt hier op als moderator.

Indien de partijen tot overeenstemming komen, wordt zulks in het proces-verbaal vastgelegd (art. 7, § 1, lid 1, van de wet van 27 december 1977). De bewoordingen van de minnelijke schikking worden erin opgetekend (J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, 169, nr. 46). De griffier kan er een uitgifte van afleveren, voorzien van het formulier van tenuitvoerlegging (art. 7, § 1, lid 1 *in fine*). Aangezien het proces-verbaal van minnelijke schikking geen akkoordvonnis behelst, kan er geen sprake zijn van enig rechtsmiddel (J. Laenens, *op. cit.*, nr. 77 ; J. Vankerckhove, *op. cit.*, 170, nr. 46).

56. Indien geen overeenstemming bereikt wordt, moet onderscheid gemaakt worden tussen twee mogelijke hypothesen (zie art. 7, § 1, lid 2, van de wet van 27 december 1977).

Als de partijen aanwezig zijn, kan de vrederechter ze horen en over de zaak uitspraak doen, tenzij een der partijen vraagt ze uit te stellen tot een van de eerstvolgende terechtzittingen. Aangezien het hier om een werkelijke terechtzitting gaat, zal de openbaarheid ervan moeten worden gerespecteerd (art. 96 Grondwet). Bovendien zal de eiser vooraf voor de rolstelling gezorgd moeten hebben en de daarmee gepaard gaande kosten betaald hebben (J. Laenens, *op. cit.*, nr. 84).

Wanneer een partij vraagt de zaak uit te stellen tot een van de eerstvolgende terechtzittingen, of indien de verweerder niet tot de verzoening is verschenen, stelt de vrederechter, in aanwezigheid van de eiser, de volgende terechtzitting vast. De eiser zal vooraf de kosten moeten betalen, te weten het rolrecht (J. Jottrand, *op. cit.*, *J.T.*, 1975, 602 *in fine* ; *T. Vred.*, 1976, 4 *in fine* ; J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1975, 438, nr. 72 ; J. Laenens, *op. cit.*, nr. 84). De verweerder wordt door de griffier tot deze terechtzitting opgeroepen bij gerechtsbrief, overeenkomstig artikel 46 Ger. W.

Aangezien de partijen vaak onvoldoende voorbereid zijn om reeds op de verzoeningszitting te pleiten en de problematiek verder wensen in te studeren, zal een uitstel naar een van de eerstvolgende terechtzittingen in de meeste gevallen het meest aangewezen voorkomen (J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, 170, nr. 47 ; J. Laenens, *op. cit.*, nr. 84).

57. De verplichte voorafgaande oproeping in verzoening werd in de rechtsleer meestal niet zo gunstig onthaald (I. Moreau-Margrève, *op. cit.*, *Ann. Fac. Dr. Liège*, 1977, 106-107 ; J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, 169, nrs. 42-43 ; P. Coeckelberghs, *op. cit.*, *Res et iura immobilia*, 1978, 25). De bewering dat de bijzondere procedure een merkelijke vereenvoudiging betekende tegenover de regeling van het gemene recht in het Gerechtelijk Wetboek (zie verslag Storme, *Parl. Besch.*, *Senaat*, 1977-78, nr. 234/2, blz. 6-7) werd sterk in twijfel getrokken (J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, 169, nr. 43). Vastgesteld wordt trouwens dat de verweerder meestal niet ter zitting verschijnt, zodat de verplichte verzoeningspoging niet alleen voor de eiser, maar ook voor de vrederechter en zijn griffier zuiver tijdverlies betekent (J. Laenens, *op. cit.*, nr. 90). De tegenstanders merken bovendien op dat de verplichte poging tot minnelijke schikking vaak tot mislukken gedoemd is, omdat de partijen voor de vrederechter verschijnen op een ogenblik dat zij reeds

(meestal via hun raadslieden) onderhandelingen gevoerd hebben die tot geen resultaat hebben geleid (J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, 169, nr. 45).

Dit wil echter niet zeggen dat deze maatregel totaal overbodig of nutteloos zou zijn. Als de partijen tot overeenstemming komen, betekent dit voor hen zeker een besparing van tijd en kosten, en bovendien beschikt men over een uitvoerbare titel, indien een van de partijen haar verplichtingen niet nakomt (J. Laenens, *op. cit.*, nr. 90). In een aantal gevallen kan de vrederechter wel de aangewezen magistraat zijn om de partijen ertoe te bewegen een vergelijk te treffen. (J. Vankerckhove, *op. cit.*, *J.T.*, 1978, 169, nr. 45).

58. Bij de voorbereiding van het *wetsontwerp betreffende de huurovereenkomsten* (*Parl. Besch.*, *Kamer*, 1977-78, nr. 415/1) heeft de regering — blijkens de memorie van toelichting — gepoogd tegemoet te komen aan de bezwaren en kritieken die geuit werden tegen de verplichte verzoeningspoging (*Parl. Besch. Kamer*, 1977-78, nr. 415/1, blz. 2 en 24). De verplichte voorafgaande oproeping tot verzoening wordt door het wetsontwerp inderdaad afgeschaft. De facultatieve verzoeningspoging, uitgewerkt volgens een bijzondere rechtspleging, blijft niettemin behouden (zie art. 11 van het ontwerp). De voorgestelde rechtspleging heet «snell en eenvoudig te zijn en zonder veel formaliteiten te kunnen geschieden» (*Parl. Besch.*, *Kamer*, 1977-78, nr. 415/1, blz. 24).

Voor deze wijziging in de wetgevende trend der laatste jaren om inzake huurgeschillen de verzoeningstaak van de vrederechter meer te valoriseren, wordt in de memorie van toelichting de volgende verantwoording gegeven: «Bij de voorbereiding van de hervorming zijn alle vrederechters van het land geraadpleegd geworden en werd hun oordeel gevraagd over de efficiëntie van de verplichte verzoening en de opportuniteit om ze uit te breiden tot alle huurgeschillen. Alhoewel de meningen verdeeld waren sprak een meerderheid zich toch uit tegen een veralgemening van de verzoeningsprocedure» (*Parl. Besch.*, *Kamer*, 1977-78, nr. 415/1, blz. 2). Uit de enquête was namelijk gebleken dat in de praktijk een van de partijen meestal toch niet ter zitting verscheen (*Parl. Besch.*, *Kamer*, 1977-78, nr. 415/1, blz. 24).

V. Slotbeschouwingen

59. De besproken wet van 13 november 1978 was volgens de regering noodzakelijk, enerzijds omdat het uitgesloten was dat het Parlement het wetsontwerp betreffende de huurovereenkomsten (*Parl. Besch.*, *Kamer*, 1977-78, nr. 415/1) nog vóór einde 1978 zou goedkeuren, en anderzijds omdat de regering het noodzakelijk achtte de bepalingen van de wet van 27 december 1977 tot 31 december 1979 te verlengen (memorie van toelichting, *Parl. Besch.*, *Kamer*, 1978-79, nr. 508/1). Een verlenging van de huurprijnsbepalende (en daarmee samenhangende) maatregelen werd in de gegeven omstandigheden verantwoord geacht. Nu hierover reeds sinds 1975 een uitzonderingswetgeving bestaat, zou het toevertrouwen van de huurprijnsbepaling aan de contractsvrijheid van partijen, immers in veel gevallen het effect van deze wetgeving wellicht in belangrijke mate tenietdoen.

De door de regering opgegeven redenen kunnen echter geen geldige verklaring bieden voor de late indiening van het wetsontwerp, noch voor het strakke en uitzonderlijk korte tijdschema dat voor de behandeling ervan aan het Parlement opgelegd werd. Door volksvertegenwoordiger Baert werd er

immers op gewezen dat reeds vanaf de eerste vergadering van de commissie voor de Justitie van de Kamer in de loop van het parlementaire jaar (1978-1979) vaststond dat men onmogelijk tegen 31 december 1978 met het wetsontwerp betreffende de huurovereenkomsten kon klaarkomen (*Parl. Hand.*, *Kamer*, 1978-79, blz. 51, vergadering van 3 november 1978, zie ook de verklaring van senator Herman-Michielsens, *Parl. Hand.*, *Senaat*, 1978-79, blz. 45, vergadering van 8 november 1978). Waarom heeft de regering dan gewacht tot 30 oktober 1978 om het wetsontwerp in te dienen dat tot de besproken wet geleid heeft?

60. In deze overhaaste behandeling van het wetsontwerp dient ongetwijfeld de reden gezocht te worden waarom deze wet op verscheidene punten geen voldoening kan schenken.

Ondanks de kritiek die op de vorige wetten werd geuit en de interpretatiemoeilijkheden waartoe zij aanleiding hebben gegeven, hebben de opstellers van de nieuwe wet zich niet de moeite getroost om te trachten dit te verhelpen. De juiste afbakening van het toepassingsgebied van de tijdelijke huurwetten blijft problemen opleveren (zie boven, nrs. 3-10). De meningsverschillen betreffende het begrip «nieuwe huurovereenkomst» in artikel 3 (zie boven nrs. 30-33) zullen blijven voortbestaan in rechtspraak en rechtsleer. De leemten in de coördinatie met de Handelshuurwet werden niet gewerkt, zoals het niet opnemen van artikel 12 van de Handelshuurwet in artikel 5, § 4, van de wet van 27 december 1977 (zie boven, nr. 41).

Anders dan in de vorige wet werd integendeel nog een nieuwe leemte geschapen in de coördinatie met de Handelshuurwet: tevergeefs zoekt men in de wet een antwoord op de vraag wat het lot is van de aanvragen tot huurprijnsverhoging met toepassing van artikel 6 van de Handelshuurwet, waarover door de vrederechter in de loop van 1979 gunstig wordt beslist (zie boven, nrs. 34-37).

61. Het voornaamste bezwaar tegen deze wet blijft haar *ongewoon ingewikkeld karakter*. Dat men voor het bepalen van de huurprijs van een woning of een appartement mathematische berekeningen moet gaan uitvoeren, zoals hierboven gebeurd is (zie nrs. 14-25), is onaanvaardbaar. Een materie die de meerderheid van de burgers rechtstreeks aanbelangt, wordt hierdoor slechts voor enkelen toegankelijk.

Dit brengt ook mee dat men zich niet te veel illusies moet maken over de juiste toepassing van deze wet. Uit het voorgaande is reeds gebleken dat een berekening van de juiste huurprijs in menig geval een hachelijke onderneming is geworden. Degenen die zelf niet de nodige bekwaamheid bezitten om zich met deze erg technische materie vertrouwd te maken of die niet over de vereiste financiële middelen beschikken om een deskundig advies in te winnen, dreigen hiervan het slachtoffer te worden. Vaak zijn de huurders in onze maatschappij nog de economisch zwakke partij, zodat men tot de paradoxale vaststelling komt dat een wetgeving, die bedoeld is ter bescherming van de huurders, wegens haar ingewikkeld karakter, in hun nadeel uitvalt.

62. Tijdens de parlementaire debatten werd er van vele zijden op aangedrongen dat een fundamentele aanpak van de huurproblemen niet langer meer zou uitblijven en werd de wens uitgedrukt dat het Parlement spoedig een grondige bespreking zou wijden aan het wetsontwerp betreffende de huurovereenkomsten (zie *Parl. Hand.*, *Kamer*, 1978-79, blz. 50-51, vergadering van 3 november 1978; *Parl. Hand.*,

Senaat, 1978-79, blz. 44-45, vergadering van 8 november 1978). Dit ontwerp heeft in de publieke opinie reeds heel wat belangstelling gekregen: zowel van eigenaars- als van huurderszijde werden opmerkingen geformuleerd, bezwaren geopperd en verbeteringen voorgesteld. Van juridische zijde werd aan het ontwerp wellicht nog te weinig aandacht besteed.

Verhoopt mag worden dat het Parlement deze aangelegenheid spoedig in behandeling neemt en er een grondige bespre-

king aan wijdt: de materie raakt rechtstreeks het woning- en huisvestingsprobleem van een numeriek belangrijke categorie van de bevolking. De uitzonderingswetgeving van de laatste jaren wordt best zo snel mogelijk opgeheven om plaats te maken voor een nieuwe basiswetgeving betreffende de huurovereenkomsten.

Aloïs Van Oevelen
Assistent U.I.A.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER — 7 SEPTEMBER 1978

Voorzitter-rapporteur: de h. Meeüs

Advocaat-generaal: de h. Colard

Advocaten: mrs. De Bruyn en Bützler

**Verbintenissen—Verbintenissen tot betaling van een geldsom—1. Anatocisme—Toepassingsvoorwaarden—
2. Schadevergoeding wegens vertraging in de uitvoering—
Artikel 1153 B.W.—Niet van openbare orde.**

1. *Luidens artikel 1154 B.W. brengen de interesten slechts interesten voort vanaf het ogenblik dat hun kapitalisatie in een bijzondere overeenkomst werd bepaald of in een gerechtelijke aanmaning werd gevorderd; bovendien kunnen de overeenkomst of de aanmaning slechts gevolgen hebben wanneer het gaat om reeds vervallen interesten die ten minste voor een geheel jaar verschuldigd zijn; de interesten die voortgebracht zijn door gekapitaliseerde interesten kunnen op hun beurt slechts interesten voortbrengen wanneer de overeenkomst of de aanmaning hernieuwd wordt en betrekking heeft op nieuw vervallen interesten, die ten minste voor een geheel jaar verschuldigd zijn.*

Niet wettelijk verantwoord is de beslissing van het bestreden arrest dat zegt dat de door de schuldeiser betekende dagvaarding de bij artikel 1154 B.W. vereiste aanmaning vormt, zonder vast te stellen of er op het ogenblik van de dagvaarding vervallen interesten waren, die ten minste voor een geheel jaar verschuldigd zijn, noch of de aanmaning ertoe strekte dat de vervallen interesten zelf interesten zouden opbrengen en evenmin of de schuldeiser na de dagvaarding een aanmaning heeft gedaan of een evenwaardige handeling bij elke vervalldag van de interesten die ten minste voor een geheel jaar verschuldigd zijn.

2. *Artikel 1153 B.W. betreffende de schadevergoeding wegens vertraging in de uitvoering van een verbintenis die alleen betrekking heeft op het betalen van een bepaalde geldsom, is niet van openbare orde.*

Belgische Staat t/ V.O.F. W. en D.

Gelet op het bestreden arrest, op 30 maart 1977 door het Hof van Beroep te Brussel gewezen;

Overwegende dat de voorziening het arrest enkel bestrijdt in zoverre het interesten op de interesten en vergoedingen we-

gens muntontwaarding toekent en de deswege verschuldigde bedragen insluit in eisers veroordeling tot een globaal bedrag van 796.402 frank en tot een bijkomende vergoeding van 216,60 frank per dag vanaf 1 maart 1973 en in zoverre het eiser veroordeelt in de kosten van beide aanleggen;

Over het *eerste middel*, afgeleid uit de schending van de artikelen 1149, 1153, 1154 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het arrest, bij de uitspraak op grond van eigen motieven en van die van het bevestigde vonnis, eiser veroordeelt om, ter vereffening van de prijs van de door verweerster uitgevoerde werken, het bedrag te betalen van 796.402 frank vermeerderd met 216,60 frank per dag vanaf 1 maart 1973 tot de dag van de betaling, in welk bedrag met name een bedrag begrepen is van 431.581 frank gekapitaliseerde verwijlinteresten, die berekend werden volgens de afrekeningen van de gerechtelijke deskundige en die door het arrest werden bekrachtigd inzake de kapitalisatie van de vervallen interesten, op grond dat men niet inziet welk verwijt zou kunnen worden gemaakt aan de precieze berekeningen die steunen op verantwoorde gegevens zoals zij voorkomen op de bladzijden 58 in fine tot 63 van genoemd deskundigenverslag, dat inderdaad, ten deze aan de voorwaarden van artikel 1154 van het Burgerlijk Wetboek is voldaan, nu enkel de vervallen en ten minste voor een geheel jaar verschuldigde interesten gekapitaliseerd werden en nu, wanneer dienaangaande geen overeenkomst werd gesloten, de op 28 november 1967 betekende dagvaarding de aanmaning vormt vereist bij genoemd artikel 1154,

terwijl in het beginsel in de verbintenissen die, zoals ten deze eisers verbintenis, enkel betrekking hebben op de betaling van een bepaald bedrag, de schadevergoeding wegens vertraging in de uitvoering enkel bestaat in de wettelijke interesten, die slechts verschuldigd zijn vanaf de aanmaning en zelf slechts interesten kunnen opbrengen ingevolge een bijzondere overeenkomst of een gerechtelijke aanmaning inzake vervallen interesten die ten minste voor een geheel jaar verschuldigd zijn, en die bijgevolg voor elke jaarlijkse vervalldag vernieuwd worden; het bestaan van die voorwaarden in feite door eiser uitdrukkelijk werd ontkend naar luid van zijn conclusie voor het hof van beroep, het arrest ten deze het bestaan ervan niet regelmatig heeft vastgesteld, nu de op 28 november 1967 betekende dagvaarding ten aanzien van de moratoire interesten die op die datum noch vervallen noch verschuldigd waren, niet de gerechtelijke aanmaning konden vormen als vereist bij artikel 1154 van het Burgerlijk Wetboek, en aldus de veroordeling tot betaling van genoemd

bedrag van 431.581 frank gekapitaliseerde moratoire interesten en, bovendien, een supplement van 216,60 frank per dag vanaf 1 maart 1973 tot de dag van de werkelijke betaling, niet wettelijk is (schending van de artikelen 1149, 1153 en 1154 van het Burgerlijk Wetboek) en evenmin wettelijk verantwoord (schending van genoemd artikel 97 van de Grondwet) :

Overwegende dat artikel 1154 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt dat vervallen interesten van kapitalen interest kunnen opbrengen ofwel ten gevolge van een gerechtelijke aanmaning, ofwel ten gevolge van een bijzondere overeenkomst, mits de aanmaning of de overeenkomst betrekking heeft op interesten die ten minste voor een geheel jaar verschuldigd zijn ;

Dat ingevolge die bepaling de interesten slechts interesten voortbrengen vanaf het ogenblik dat hun kapitalisatie in een bijzondere overeenkomst werd bepaald of in een gerechtelijke aanmaning werd gevorderd ; dat bovendien de overeenkomst of de aanmaning slechts gevolgen kunnen hebben wanneer het gaat om reeds vervallen interesten die ten minste voor een geheel jaar verschuldigd zijn ; dat de interesten die voortgebracht zijn door gekapitaliseerde interesten op hun beurt slechts interesten voortbrengen wanneer de overeenkomst of de aanmaning hernieuwd wordt en betrekking heeft op nieuwe vervallen interesten, die ten minste voor een geheel jaar verschuldigd zijn ;

Overwegende dat het hof van beroep, bij wie eisers verweer tegen de betaling van interesten op de interesten aanhangig was, zegt dat de op 28 november 1967 door verweerster betekende dagvaarding de bij artikel 1154 van het Burgerlijk Wetboek vereiste aanmaning vormt, zonder vast te stellen of er op het ogenblik van de dagvaarding vervallen interesten waren, die ten minste voor een geheel jaar verschuldigd zijn, en evenmin of de aanmaning ertoe strekte dat de vervallen interesten zelf interesten zouden opbrengen ; dat het arrest evenmin vaststelt of verweerster na de dagvaarding een aanmaning heeft gedaan of een evenwaardige handeling bij elke vervaldag van de interesten die ten minste voor een geheel jaar verschuldigd zijn ;

Dat het arrest aldus zijn beslissing niet wettelijk verantwoordt ;

Dat het middel gegrond is ;

Over het *tweede middel*, afgeleid uit de schending van de artikelen 1134, 1135, 1149, 1152, 1153, 1319, 1320, 1322 en 1895 van het Burgerlijk Wetboek, 1 van de wet van 29 april 1935 tot vaststelling van de gevolgen der muntwet van 30 maart 1935 betreffende de schatting van vergoedingen of van schadeloosstellingen en 97 van de Grondwet,

doordat het arrest, bij de uitspraak op grond van zijn eigen motieven en van die van het bevestigde vonnis, eiser veroordeelt om, ter vereffening van de prijs van de voor zijn rekening door verweerster uitgevoerde werken, het bedrag te betalen van 796.402 frank vermeerderd met 216,60 frank per dag vanaf 1 maart 1973 tot de dag van de betaling in welk bedrag met name de betwiste bedragen ten belope van 79.022 frank en 48.763 frank begrepen zijn, nu die vergoedingen door de gerechtelijk deskundige berekend werden ter compensatie van de muntontwaarding waardoor, volgens hem, het saldo van de prijs van de litigieuze werken werd aangestast, tijdens de in aanmerking genomen tijdperken, van 30 november 1966 tot 28 februari 1973 voor het eerste werk en van 7 april 1966 tot 28 februari 1973 voor het tweede, en

doordat het arrest op dat betwiste punt het verslag van de gerechtelijk deskundige bekrachtigt op grond : dat men niet inziet welk verwijt zou kunnen worden gemaakt aan de precieze berekeningen die steunen op verantwoorde gegevens zoals zij voorkomen op de bladzijden 58 in fine tot 63 van genoemd verslag ; dat de schadevergoeding voor de schade wegens een contractuele fout — hetgeen ten deze het geval is — moet overeenstemmen met de geleden schade en dat de rechter derhalve, om de vergoeding vast te stellen van de schade die het gevolg is van de achterstand die één van de partijen bij de uitvoering van zijn verbintenissen heeft opgelopen, rekening moet houden met de toestand op de dag van zijn beslissing ; dat muntontwaarding of prijsstijging noodzakelijk leidt tot een verhoging van het nominaal bedrag van de vergoedingen aangezien de schadelijder, op het ogenblik van de betaling, een bedrag moet ontvangen dat overeenstemt met hetgeen men hem bij de vervaldag had moeten overhandigen, om hem, gelet op de marktprijs, in de toestand te plaatsen waarin hij zich zonder de achterstand zou hebben bevonden ; dat het in wettelijke munt bepaald bedrag van de aan de schadelijder (thans verweerster) verschuldigde vergoeding, om haar schade op een billijke wijze te vergoeden, berekend moet worden met inachtneming «van de werkelijke koopkracht van die munt met betrekking tot het bewuste gebied», op het ogenblik van de beslissing ; dat de beslissing van de eerste rechter aldus geenszins de artikelen 1134 en 1135 van het Burgerlijk Wetboek en evenmin de tussen partijen gesloten overeenkomsten miskend heeft, nu die bijzondere vergoeding wegens muntontwaarding voortspuit uit eisers foutieve achterstand bij zijn betaling en uit het koopkrachtverlies van het geld op het bedoelde gebied,

terwijl, volgens het gedinginleidend exploit van 28 november 1967 en volgens verweersters conclusie, de contractuele verbintenis die eiser verzuimde uit te voeren enkel een verbintenis was die alleen betrekking had op het betalen van een bepaalde geldsom ; ingevolge artikel 1153 van het Burgerlijk Wetboek, bij dergelijke verbintenissen, de schadevergoeding wegens vertraging in de uitvoering nooit in iets anders bestaat, behoudens opzet van de schuldenaar of afwijkend strafbeding, dan in de moratoire interesten als vastgesteld bij de wet of onderling tussen partijen ; nu de opzet van de schuldenaar niet is vastgesteld en trouwens ten deze niet wordt aangevoerd, de rechter de wettelijke regel van genoemd artikel 1153 moest eerbiedigen en, bij ontstentenis van een afwijkend strafbeding, geen toepassing mocht maken van artikel 1149 van het Burgerlijk Wetboek volgens hetwelk de, door de schuldenaar die in gebreke is zijn verbintenis na te komen, verschuldigde schadevergoeding, in het algemeen bestaat in het verlies dat de schuldeiser heeft geleden en in de winst die hij heeft moeten derven, en evenmin van artikel 1 van de wet van 29 april 1935 tot vaststelling van de gevolgen van de muntwet van 30 maart 1935 betreffende de schatting van vergoedingen of van schadeloosstellingen, nu die wet in beginsel niet toepasselijk is op schadevergoeding wegens vertraging in de uitvoering van een overeenkomst die alleen betrekking heeft op de betaling van een bepaalde geldsom en terwijl, bijgevolg, het arrest dat op grond van bovenvermelde redenen, eiser veroordeelt tot betaling van de genoemde bedragen ten belope van 79.022 frank en 48.073 frank vermeerderd met een dagelijkse toeslag vanaf 1 maart 1973 tot de dag van de betaling, de aard en het voorwerp miskent van de contractuele verbintenis die eiser verzuimde uit te voeren en van verweersters rechtsvordering strekkende tot uitvoering van de verbintenis en aldus de bewijskracht schendt van

de gedinginleidende dagvaarding van 28 november 1967 en van verweersters conclusie voor de feitenrechters (schending van de artikelen 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek), en, door op de regeling van de schadevergoeding die ten deze volgt uit de vertraging in de uitvoering van een verbintenis die alleen betrekking heeft op het betalen van een bepaalde geldsom, ten onrechte de regels toe te passen van de raming van de schade die wettelijk niet toepasselijk waren, zowel die regels schendt (schending van de artikelen 1149, 1152, 1895 van het Burgerlijk Wetboek en 1 van de genoemde wet van 29 april 1935), als de overeenkomst die de partijen tot wet strekt (schending van de artikelen 1134 en 1135 van het Burgerlijk Wetboek) en de wettelijke regels inzake de schadevergoeding, wegens vertraging in de uitvoering van een overeenkomst die alleen betrekking heeft op het betalen van een bepaalde geldsom (schending van de artikelen 1149, 1152, 1153 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet) :

Over het middel van niet-ontvankelijkheid dat verweester tegen het middel opwerpt en hieruit afleidt dat het middel, nu het steunt op de schending van artikel 1153 van het Burgerlijk Wetboek dat de openbare orde niet raakt, en niet aan de feitenrechter werd voorgelegd, nieuw is en dus niet-ontvankelijk :

Overwegende dat het arrest, met bevestiging van de beslissing van de eerste rechter, aan verweester vergoedingen wegens muntontwaarding toekent ;

Overwegende dat in het middel hoofdzakelijk aan het arrest wordt verweten dat het aldus artikel 1153 van het Burgerlijk Wetboek schendt ;

Dat die bepaling niet van openbare orde is en dat het middel dat is afgeleid uit de schending ervan door eiser niet voor de feitenrechter werd aangevoerd ;

Dat het middel bijgevolg nieuw is ;

Overwegende dat het middel weliswaar andere grieven aanvoert ; dat die grieven echter, in zoverre het middel de schending aanvoert van de bindende kracht van de overeenkomst die de partijen tot wet strekt en de miskening van de bewijskracht van de dagvaarding en van verweersters conclusie, enkel strekken tot bewijs van het feit dat de vordering betrekking had op een verplichting tot een bepaalde geldsom te betalen waarop het arrest artikel 1153 van het Burgerlijk Wetboek toegepast zou moeten hebben ; dat die grieven zelfs al waren zij gegrond, niet zouden kunnen leiden tot vernietiging van de beslissing, aangezien het middel dat afgeleid is uit de schending van dit artikel nieuw is en bijgevolg niet-ontvankelijk ; dat het middel in zoverre het de schending aanvoert van de regels inzake de raming van de schade en van de wet van 29 april 1935, die schending uitsluitend hieruit afleidt dat artikel 1153 van het Burgerlijk Wetboek zich zowel verzet tegen de toepassing van artikel 1149 van dit wetboek als tegen de toepassing van de wet van 29 april 1935 ; dat het middel, aangezien het niet ontvankelijk is in zoverre het de schending aanvoert van artikel 1153 van het Burgerlijk Wetboek, eveneens niet ontvankelijk is in zoverre het alleen uit de schending van dat artikel de schending van andere wettelijke bepalingen afleidt ;

Dat het middel van niet-ontvankelijkheid gegrond is ;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden arrest in zoverre het interesten op de interesten toekent en de deswege verschuldigde bedragen

insluit in eisers veroordeling tot een globaal bedrag van 796.402 frank en tot een toeslag van 216,60 frank per dag vanaf 1 maart 1973 en in zoverre het eiser veroordeelt in de kosten van beide aanleggen ;

Verwerpt de voorziening voor het overige ;

Beveelt dat van dit arrest melding wordt gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing ;

Houdt de kosten aan en zegt dat de feitenrechter erover zal beslissen ;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van Beroep te Bergen.

HOF VAN CASSATIE

2e KAMER — 18 OKTOBER 1978

Voorzitter : baron Richard

Raadsheer-rapporteur : de h. Stranard

Advocaat-generaal : de h. Declercq

Advocaat : mr. Couneson

Verkeer — Art. 5 Wegverkeersreglement — Bindende kracht van verkeerstekens—Wegmarkering op parkeerterrein.

De weggebruikers moeten de verkeerstekens in acht nemen wanneer die regelmatig zijn naar de vorm, voldoende zichtbaar zijn en overeenkomstig de voorschriften van het Wegverkeersreglement, d.w.z. wat de wegmarkeringen betreft, overeenkomstig art. 75.2 zijn aangebracht.

Niet kan worden aangenomen dat een weggebruiker de aldus op een openbare plaats (een parkeerterrein) aangebrachte verkeerstekens zou mogen veronachtzamen omdat hij oordeelt dat ze niet door een daartoe gemachtigde overheid werden aangebracht.

M. t/ L.

Gelet op het bestreden vonnis, op 8 juni 1978 in hoger beroep gewezen door de Correctionele Rechtbank te Bergen ;

I. In zoverre de voorziening gericht is tegen de beslissing op de strafvordering jegens eiser :

Over het *middel* hieruit afgeleid dat, om eiser wegens overtreding van de artikelen 5, 12.4 en 12.5 van het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer te veroordelen en de tegen hem ingestelde burgerlijke rechtsvordering gegrond te verklaren, het vonnis, na erop te hebben gewezen dat het ongeval zich heeft voorgedaan op een door de directie van een distributiebedrijf ingericht parkeerterrein waarop enerzijds de parkeerplaatsen en anderzijds de toegangsbanen daartoe waren afgebakend, vaststelt dat eiser zich diende te gedragen naar de markeringen die de directie van het bedrijf op de grond had aangebracht om het verkeer binnen de parkeerruimte te regelen, en dat eiser «dwars over de parkeerplaatsen heen het parkeerterrein volkomen ordeloos is overgestoken» en bij het oprijden van een tussen die standplaatsen afgebakende gang in botsing is gekomen met het door verweerder bestuurde voertuig dat van links in die gang kwam aangereeden, waarna het vonnis beslist dat eiser een manoeuvre uit-

voerde in de zin van artikel 12.4 van het Wegverkeersreglement en elke voorrang rechts ten opzichte van verweerder voor hem dus uitgesloten was,

terwijl, eerste onderdeel, eiser niet kan verplicht worden zich te gedragen naar verkeerstekens die door een particulier werden aangebracht ;

tweede onderdeel, eiser, die in rechte lijn en zonder onderbreking over de parkeerplaatsen heen reed, derhalve geen manoeuvre uitvoerde in de zin van het wegverkeersreglement en dus voorrang rechts genoot :

Wat het eerste onderdeel betreft :

Overwegende dat de weggebruikers de verkeerstekens in acht moeten nemen wanneer die regelmatig zijn naar de vorm, voldoende zichtbaar zijn en overeenkomstig de voorschriften van het wegverkeersreglement, dat wil zeggen, wat de wegmarkeringen betreft, overeenkomstig artikel 75.2 van dat reglement zijn aangebracht, wat blijkens het vonnis ten deze het geval was ;

Dat niet kan worden aangenomen dat een weggebruiker de aldus op een openbare plaats aangebrachte verkeerstekens zou mogen veronachtzamen omdat hij oordeelt dat die niet door een daartoe gemachtigde overheid werden aangebracht ; dat door anders te beslissen de veiligheid van de weggebruikers in gevaar zou worden gebracht, daar die weggebruikers nooit meer zekerheid zouden hebben omtrent hun rechten en verplichtingen ; dat zulks de bedoeling niet kan zijn geweest van de overheid die het reglement heeft vastgesteld ;

Dat dit onderdeel van het middel niet kan worden aangenomen ;

Wat het tweede onderdeel betreft :

Overwegende dat het vonnis voor de ten aanzien van eiser in aanmerking genomen tenlasteleggingen A, B en C, en dus ondermeer voor de tenlastelegging dat hij de tot regeling van het verkeer aangebrachte verkeerstekens niet in acht genomen, één enkele straf oplegt ;

Dat derhalve, en ook al zou dit onderdeel van het middel dat volstrekt geen betrekking heeft op laatstgenoemde overtreding, gegrond zijn, het vonnis dan nog wettelijk verantwoord zou zijn ;

Dat dit onderdeel van het middel niet ontvankelijk is bij gebrek aan belang ;

(...)

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER — 27 OKTOBER 1978

Voorzitter : de h. de Vreese

Raadsheer-rapporteur : de h. Van Leckwijck

Advocaat generaal : de h. Tillekaerts

Advocaten : mrs. van Hecke en Dassesse

Aanneming van werk—Arbeidsveiligheid—Elektriciteit—Beschadiging van ondergrondse kabel—Verplichtingen van aannemer en elektriciteitsmaatschappij.

Bij het uitvoeren van een rioleringswerk heeft een aannemer een ondergrondse elektrische laagspanningsaansluiting van een abonent beschadigd.

Niet wettelijk is de beslissing volgens welke de aannemer geen fout heeft begaan, als het vonnis — dat niet constateert dat het om dringende werken ging die moesten worden uitgevoerd om onderbreking van de dienst te vermijden — niet vaststelt dat de aannemer de hem door art. 260bis ARAB opgelegde verplichtingen van voorafgaande raadpleging, eventueel van lokalisering van de kabel, had nageleefd.

Gelet op de bepalingen van de artt. 233 en 260bis ARAB, kan aan de elektriciteitsmaatschappij niet worden verweten te hebben verzuimd de kabels op haar plans te vermelden of te hebben nagelaten de aannemer van de aanwezigheid van die kabel in kennis te stellen, nu het vonnis niet vaststelt dat de aannemer hiernaar bij de maatschappij had geïnformeerd.

N.V. I. t/ N.V. A.

Gelet op het bestreden vonnis, op 16 december 1976 in hoger beroep geweest door de Rechtbank van Eerste Aanleg te Oudenaarde ;

Over het *eerste middel*, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 260bis van het bij besluit van de Regent van 27 september 1947 goedgekeurd algemeen reglement voor de arbeidsbescherming, zoals gewijzigd door het koninklijk besluit van 5 augustus 1974 tot wijziging van het algemeen reglement voor de arbeidsbescherming wat de ondergrondse elektrische leidingen betreft, 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat, om de vordering van eiseres tot vergoeding van de aan een ondergrondse elektrische kabel veroorzaakte schade af te wijzen, het vonnis constateert dat de kabel een lusvormige kromming vertoonde naar de baan toe en dat de aannemer, die mocht verwachten dat de kabel loodrecht van uit het huis en dan evenwijdig met de baan naar de paal zou lopen, bij het vernietigen van de kabel geen fout beging,

terwijl, eerste onderdeel, eiseres in conclusie stelde dat de aannemer de onvoorwaardelijke plicht heeft de kabels te lokaliseren en het vonnis dat middel onbeantwoord laat, zodat niet kan worden uitgemaakt of het vonnis in rechte de lokalisatieplicht ontkent dan wel in feite van mening is dat de aannemer aan die verplichting niet was tekortgekomen of nog dat de tekortkoming van de aannemer niet de oorzaak is geweest van het ongeval, en bijgevolg het vonnis niet wettelijk met redenen is omkleed (schending van artikel 97 van de Grondwet) ;

tweede onderdeel, de aannemer een algemene verplichting heeft om de kabel te lokaliseren vooraleer hij het werk uitvoert, zodat de aannemer, die aan deze wettelijke verplichting tekort is gekomen, daardoor een fout heeft begaan die het ongeval heeft veroorzaakt daar de voorafgaande lokalisatie hem de lusvormige kromming ter kennis zou hebben gebracht (schending van de artikelen 260bis van het algemeen reglement voor de arbeidsbescherming, 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek) ;

Overwegende dat eiseres in conclusie liet gelden dat de aannemer, verzekerde van verweester, de plicht had, zoals hem was opgelegd door het genoemde koninklijk besluit van 5 augustus 1974, de ondergrondse elektrische kabels te lokaliseren alvorens de werken uit te voeren ;

Overwegende dat artikel 260bis, § 1, van het genoemde algemeen reglement, ingevoegd bij artikel 2 van het genoemde koninklijk besluit van 5 augustus 1974, het volgende bepaalt : «Geen enkel grond-, bestratings- of ander werk mag worden uitgevoerd in de nabijheid van een ondergrondse

elektrische kabel zonder dat de eigenaar van de ondergrond, de overheid die de eventueel gebruikte openbare weg beheert en de eigenaar van de kabel vooraf zijn geraadpleegd. Het feit dat de in artikel 233 bedoelde merktekens al dan niet aanwezig zijn, ontslaat niet van deze raadpleging.

Het bepaalde in het eerste lid is niet toepasselijk wanneer dringende werken moeten worden uitgevoerd om onderbreking van de dienst te vermijden.

Als de raadpleging niet heeft kunnen plaatshebben, mag het werk niet uitgevoerd worden zonder voorafgaande lokalisering van de kabels» ;

Overwegende dat, nu het vonnis — dat niet constateert dat het ten deze om dringende werken ging die moesten worden uitgevoerd om onderbreking van de dienst te vermijden — niet vaststelt dat de aannemer de genoemde verplichtingen had nageleefd, het niet wettelijk vermocht te beslissen dat deze laatste geen fout heeft begaan en derhalve zijn beslissing niet wettelijk verantwoordt ;

Dat het middel gegrond is ;

Over het *tweede middel*, afgeleid uit de schending van de artikelen 1382, 1383 van het Burgerlijk Wetboek, 260bis van het bij besluit van de Regent van 27 september 1947 goedgekeurd algemeen reglement voor de arbeidsbescherming, zoals gewijzigd door het koninklijk besluit van 5 augustus 1974, 233 van het bij genoemd besluit van de Regent goedgekeurd algemeen reglement voor de arbeidsbescherming zowel in zijn oorspronkelijke tekst als, voor zover nodig, in zijn door het koninklijk besluit van 5 augustus 1974 gewijzigde tekst,

doordat, om de vordering van eiseres tot vergoeding van de schade veroorzaakt aan een ondergrondse elektrische aansluitingskabel die het woonhuis van P. bedient, af te wijzen, het vonnis oordeelt, met overneming van de motieven van de eerste rechter, dat het ongeval enkel en alleen te wijten is aan de fout van eiseres zelf die ondergrondse kabels laat plaatsen zonder deze te vermelden op de plans en die de nodige schikkingen had dienen te treffen om de aannemer van rioleringswerken hiervan in kennis te stellen,

terwijl, eerste onderdeel, de voorzorgen die moesten worden genomen inzake het merken of op plan vermelden van ondergrondse (elektrische) kabels en inzake het uitvoeren van werken in de nabijheid daarvan, worden bepaald door het algemeen reglement voor de arbeidsbescherming, zodat degene die deze gedetailleerde en recente reglementering in acht neemt geen fout begaat (schending van de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek) ;

tweede onderdeel, de ligging van de laagspanningsaansluiting van abonnees niet moet worden aangeduid (schending van artikel 233 van het algemeen reglement voor de arbeidsbescherming) ;

derde onderdeel, de eigenaar van de kabel slechts ertoe verplicht is zijn plans mede te delen of, bij gebreke daarvan, de aanduidingen te verstrekken welke nodig zijn om de kabel te lokaliseren, zodat de aannemer verplicht is de kabel te lokaliseren op grond van deze plans of inlichtingen vooraleer hij het werk uitvoert (schending van de artikelen 233 en 260bis van het algemeen reglement voor de arbeidsbescherming) ;

Wat het tweede en het derde onderdeel betreft :

Overwegende dat het vonnis, met overneming van de motieven van de eerste rechter, beslist dat «het vernielen van de kabel enkel en alleen te wijten is aan de fout van eiseres die ondergrondse kabels laat plaatsen zonder deze te vermelden op de plans en die, wanneer zij zulks niet had gedaan en wist

dat ter plaatse rioleringswerken zouden worden uitgevoerd, «de nodige schikkingen had dienen te treffen om de aannemer van de werken, of althans zijn opdrachtgever, hiervan in kennis te stellen» ;

Overwegende dat, nu het vonnis, met overneming van de motieven van de eerste rechter, constateert dat de bedoelde kabel langs een elektriciteitspaal naar beneden loopt om het woonhuis van P. ondergronds te bedienen, het ten deze om een laagspanningsaansluiting gaat en luidens artikel 233, § 1, van het genoemd algemeen reglement, zoals vervangen bij artikel 1 van het koninklijk besluit van 5 augustus 1974, de ligging van de laagspanningsaansluitingen van abonnees niet door merktekens moet worden aangeduid ; dat de derde paragraaf van het zelfde artikel bepaalt : «De eigenaar van een kabel moet steeds in staat zijn de plans of, bij gebreke daarvan, de aanduidingen te verstrekken welke nodig zijn om die te lokaliseren. Hij zal ze verstrekken aan om het even wie gemachtigd is werken uit te voeren in de nabijheid van de kabel, en dit binnen een tijdsruimte van maximaal zeven werkdagen na de ontvangst van de aanvraag die hem te dien einde wordt toegestuurd» ;

Overwegende dat, gelet op de vermelde bepalingen van genoemd artikel 233 en de in het antwoord op het eerste middel vermelde bepalingen van artikel 260bis van het genoemd algemeen reglement, aan eiseres niet kon worden verweten te hebben verzuimd de onderwerpelijke kabel op haar plans te vermelden of te hebben nagelaten de verzekerde van verweerster van de aanwezigheid van die kabel in kennis te stellen, nu het vonnis niet vaststelt dat die verzekerde hiernaar bij eiseres had geïnformeerd ;

Dat de onderdelen gegrond zijn ;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden vonnis ;

Beveelt dat van het thans gewezen arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing ;

Houdt de kosten aan en zegt dat de feitenrechter erover zal beslissen ;

Verwijst de zaak naar de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent, zitting houdend in hoger beroep.

NOOT—Zie Cass., 5 januari 1976, *Arr. Cass.*, 1976, 513. Raadpl. ALBERT VAN INNIS, «Dommages accidentels aux canalisations souterraines à l'occasion de travaux», nrs. 29-32, *J.T.*, 1979, 195.

HOF VAN CASSATIE

3e KAMER — 30 OKTOBER 1978

Voorzitter-rapporteur : de h. Closon

Advocaat-generaal : de h. Duchatelet

Advocaten : mrs. Simont en Dassesse

Beroepsgeheim—Geneesheer—Verplichting en onschendbaarheid inzake getuigenis of overlegging in rechte van het medisch dossier.

De geneesheren behoren tot de noodzakelijke confidenten die krachtens art. 458 Sw. verplicht worden het stilzwijgen te

bewaren over al wat zij vernomen hebben in de uitoefening van hun ambt of wegens het vertrouwen dat aan hun beroep wordt gehecht. Die verplichting en de daaruit voortvloeiende onschendbaarheid inzake getuigenis of overlegging in rechte van het medisch dossier omvatten alle confidenties van de zieke, zelfs als ze met name gekend waren door een achteraf opgesteld deskundigenverslag.

De geneesheer wordt niet ontheven van het geheim door de omstandigheid dat de zieke heeft ingestemd met het verspreiden van de door hem aan de geneesheer gedane confidenties.

In de regel moet de geneesheer die de eerste zorgen verstrekt aan het slachtoffer van een ongeval, ongeacht of hij directeur is van of verbonden aan een ziekenhuis waar de zieke zich heeft aangemeld, beschouwd worden als de behandelende geneesheer van de patiënt en is hij als zodanig door het beroepsgeheim verbonden.

Het beroepsgeheim heeft enkel betrekking op feiten die uiteraard geheim zijn of die, uitdrukkelijk of stilzwijgend, aan de geneesheer worden toevertrouwd. De vrijstelling om getuigenis af te leggen of het dossier over te leggen mag niet uitgebreid worden tot feiten die een dergelijk karakter ontberen.

Van der G. t/ Caisse patronale du commerce et de l'industrie en L.

Gelet op het bestreden vonnis, op 3 juni 1977 door de Arbeidsrechtbank te Brussel gewezen;

Over het middel van niet-ontvankelijkheid dat verweerster tegen de voorziening opwerpt en afleidt uit het feit dat het exploit waarbij de voorziening wordt betekend als identiteit van verweerster vermeldt «Naamloze vennootschap Caisse patronale du commerce et de l'industrie», terwijl deze in werkelijkheid een gemeenschappelijke verzekeringskas tegen arbeidsongevallen is, «Caisse patronale du commerce et de l'industrie» genaamd;

Overwegende dat uit de stukken van de rechtspleging blijkt dat verweerster in de gedinginleidende dagvaarding zichzelf «Caisse patronale du commerce et de l'industrie» heeft genoemd; dat het bestreden vonnis die benaming bij de aanwijzing der partijen overneemt;

Overwegende dat de aangeklaagde onregelmatigheid geen van de in artikel 862, § 1, van het Gerechtelijk Wetboek opgesomde nietigheden is waarop de regel van artikel 861 van hetzelfde wetboek van toepassing is;

Dat evenmin blijkt dat die onregelmatigheid verweersters belangen zou geschaad hebben;

Dat het middel van niet-ontvankelijkheid niet aangenomen kan worden;

Over het eerste en tweede middel samen, afgeleid het eerste, uit de schending van de artikelen 458 van het Strafwetboek, 877 tot 882, 929 van het Gerechtelijk Wetboek, 20 van het koninklijk besluit van 31 mei 1885 houdende goedkeuring der nieuwe onderrichtingen voor de geneesheren, de apothekers en de drogisten, en 97 van de Grondwet,

doordat, in verband met de vraag of de partij L. het slachtoffer werd van een ongeval op de weg naar het werk of thuis, en nu hij had vastgesteld dat in het ziekenhuis te Anderlecht (M.H.I.) op die partij een osteosynthese werd toegepast, de feitenrechter in het bestreden vonnis beslist dat de overlegging van betrokkene medisch dossier, dat zich in het genoemde ziekenhuis bevindt, «niet kan worden geweigerd

onder voorwendsel van het beroepsgeheim», dat door eiser, als geneesheer hoofd van de dienst heelkunde van voornoemd ziekenhuis waar de partij L. werd behandeld, in zijn brief van 25 januari 1977 werd aangevoerd ter verantwoording van zijn weigering te voldoen aan het verzoek dit dossier in de debatten in te brengen, waarvan bij gerechtsbrief van 19 januari 1977 aan het ziekenhuis te Anderlecht (M.H.I.) kennis werd gegeven ten gevolge van het vonnis van 19 november 1976, en bijgevolg de overlegging van het litigieuze geneeskundig dossier door neerlegging op de griffie beveelt, op grond: «dat schending van het beroepsgeheim door twee bestanddelen wordt gekenmerkt» waarvan «het materieel bestanddeel dat bestaat in de onthulling van confidenties die wegens het uitgeoefende beroep werden verkregen. Het geheim heeft betrekking op al wat een persoon in de uitoefening van zijn beroep verneemt; dat de rechtspraak aanneemt dat de behandelende geneesheer omnipracticus of specialist, die door de rechter verzocht wordt het dossier voor te leggen van een zieke die zijn verkeringsinstelling heeft gedagvaard tot betaling van de bedragen die hem, naar zijn oordeel, verschuldigd zijn, in geen enkel geval, behoudens op verzoek van de patiënt zelf, het beroepsgeheim kan aanvoeren om het hem gedane verzoek te verwerpen wanneer de gevraagde documenten inderdaad met het geschil verband houden; dat in dit geval de verweerder L. akkoord ging met de voorlegging van het bewuste medisch dossier; dat het beroepsgeheim enkel de confidenties dekt die aan de geneesheer werden gedaan wegens zijn hoedanigheid en tijdens de uitoefening van zijn beroep; dat een van de vastgestelde uitzonderingen betrekking heeft op de ziekenhuisdirecteurs; ... dat artikel 20 van het koninklijk besluit van 31 mei 1885 elke geneesheer verplicht aan de gerechtelijke overheid kennis te geven in het geval dat aanleiding kan geven tot een gerechtelijk onderzoek, wat ten deze in beginsel niet uitgesloten is ... aangezien in verband met de omstandigheden van het ongeval valse verklaringen gedaan konden zijn; dat in dat geval erop gewezen moet worden dat de geneesheer deelneemt aan de werking van een openbare dienst van een ziekenhuis en dat hem in werkelijkheid door de heer L. geen bijzondere confidenties werden gedaan; dat het in dit geval belangrijk is in dit dossier de verklaringen van verweerder bij zijn aankomst in het ziekenhuis te kennen inzake de door hem aangegeven omstandigheden van het ongeval, en zulks buiten elke inlichting aangaande de medische gevolgen van het ongeval en verweerders vroegere toestand of aangaande onverschillig welke inlichting van medische aard, die volledig gekend zijn door het deskundigenverslag van dokter Ch. J. Vaeye; dat het gaat om het onderzoek van de juridische draagwijdte van de verklaringen in verband met de omstandigheden van de val die mijnheer L. heeft gedaan»;

terwijl uit artikel 458 van het Strafwetboek volgt dat de geneesheer, die in rechte getuigenis moet afleggen, het recht heeft elk door het beroepsgeheim gedekte feit te verzwijgen; hij bijgevolg, wanneer de rechter hem verzoekt in rechte documenten voor te leggen die hij als derde in een geschil bezit, over hetzelfde recht beschikt de overlegging te weigeren van documenten die de schriftelijke weergave bevatten van de door hetzelfde geheim gedekte feiten, de toestand van de derde die verzocht wordt een document in rechte voor te leggen dienaangaande moet worden gelijkgesteld met die van de getuige waarvoor het beroepsgeheim een wettige reden vormt om te worden ontslagen van het afleggen van de getuigenis (artikel 929 van het Gerechtelijk Wetboek); het medisch dossier waarvan vaststaat dat het ten deze door eiser

of op zijn bevel werd opgesteld als geneesheer en in de uitoefening van zijn beroep en waarvan de volledige mededeling door het bestreden vonnis wordt bevolen, zoals in het vonnis wordt vastgesteld, inlichtingen bevat omtrent de medische gevolgen van het ongeval, de vroegere toestand van de getroffene en mededelingen van medische aard, dat wil zeggen gegevens die gedekt zijn door het geheim, zelfs al moest het voorwerp van dit geheim op beperkende wijze uitgelegd worden, quod non ; de omstandigheid dat die gegevens door een deskundigenverslag gekend zouden zijn geen beperking vormt van het recht op geheim van de geneesheer dat in ieder geval die gegevens dekt ; nu die gegevens niet gescheiden kunnen worden van de andere gegevens van het dossier waarvan de voorlegging in zijn geheel wordt bevolen, het geheim dat in ieder geval op laatstgenoemde gegevens betrekking heeft, noodzakelijkerwijze tot de eerstgenoemde gegevens moet uitgebreid worden ; geen van de in het middel aangehaalde motieven van het bestreden vonnis een afwijking van die beginselen toestaat en de beslissing bijgevolg niet wettelijk verantwoord is (schending van de in het middel bedoelde bepalingen) ;

het tweede, uit de schending van de artikelen 458 van het Strafwetboek, 877 tot 882, 929 van het Gerechtelijk Wetboek, 20 van het koninklijk besluit van 31 mei 1885 houdende goedkeuring der nieuwe onderrichtingen voor de geneesheren, de apothekers en de drogisten, en 97 van de Grondwet,

doordat, [zelfde tekst als in het eerste middel]

(...)

terwijl, eerste onderdeel, uit artikel 458 van het Strafwetboek volgt dat de geneesheer, die in rechte getuigenis moet afleggen, het recht heeft elk door het beroepsgeheim gedekte feit te verzwijgen ; hij bijgevolg, wanneer de rechter hem verzoekt in rechte documenten voor te leggen die hij als derde in een geschil bezit, over hetzelfde recht beschikt de overlegging te weigeren van documenten die de schriftelijke weergave bevatten van de door hetzelfde geheim gedekte feiten, de toestand van de derde die verzocht wordt een document in rechte voor te leggen dienaangaande gelijkgesteld moet worden met die van de getuige waarvoor het beroepsgeheim een wettige reden vormt om te worden ontslagen van het afleggen van de getuigenis (artikel 929 van het Gerechtelijk Wetboek) ; het gebruik van dat recht niet beperkt wordt door de omstandigheid dat de gevraagde documenten betrekking zouden hebben op het geschil of vereist zouden zijn voor de oplossing ervan en evenmin, aangezien dit recht van openbare orde is, door de instemming van de partij met de geweigerde overlegging, en ook niet door de bepalingen van het koninklijk besluit van 31 mei 1885, die geen afbreuk konden doen aan het recht op het geheim voor het gerecht, zoals het volgt uit artikel 458 van het Strafwetboek, inzonderheid in de gevallen die, zoals het bestreden vonnis ten deze vaststelt, tot een gerechtelijk vooronderzoek tegen de patiënt aanleiding kunnen geven ; er evenmin enige bijzondere beperking van het recht op geheim voor het gerecht bestaat aan de zijde van de geneesheren of de directeurs van ziekenhuizen en ook niet kan worden gevonden in de omstandigheid dat de geneesheer deelneemt aan de werking van een openbare ziekenhuisdienst of dat de patiënt hem geen bijzondere confidenties zou hebben gedaan ; het voorwerp van het geheim niet beperkt is tot het, juridisch onbestaand, begrip van bijzondere confidenties van de patiënt aan de geneesheren ; het geheim elk feit omvat dat de geneesheer

vernomen of ontdekt heeft in zijn hoedanigheid en tijdens de uitoefening van zijn beroep en deswege alle gegevens dekt van het medisch dossier van de patiënt, waarvan vaststaat dat het opgesteld werd door of op bevel van de geneesheer in die hoedanigheid en tijdens die uitoefening ; daaruit volgt dat de beslissing, op grond van de in het middel aangevoerde redenen, de voorlegging in de rechte te bevelen van dat medisch dossier niet wettelijk verantwoord is (schending van de in het middel bedoelde bepalingen) ;

tweede onderdeel, het geheim in elk geval de verklaringen van de patiënt in het medisch dossier dekt, waarvan het vonnis vaststelt dat zij bij zijn aankomst in het ziekenhuis werden afgelegd en betrekking hebben op de omstandigheden van zijn ongeval en van de val die hij deed, en dus op de rechtstreekse oorzaak van zijn letsel, en waarvan overigens vaststaat dat eiser ze enkel heeft vernomen en dat ze door hem of op zijn bevel in genoemd dossier slechts vastgelegd werden in zijn hoedanigheid en door de uitoefening van zijn beroep als geneesheer hoofd van de dienst waar de patiënt werd behandeld, zelfs wanneer die verklaringen niets uitstaande zouden hebben met de medische gevolgen van het ongeval, met de vroegere toestand van de patiënt of met andere mededelingen van medische aard ; daaruit volgt dat de beslissing waarbij de overlegging wordt bevolen van het medisch dossier met dergelijke verklaringen niet wettelijk verantwoord is (schending van de in het middel bedoelde bepalingen) ;

derde onderdeel, zelfs wanneer men zou aannemen, quod non, dat enkel feiten die uiteraard geheim zijn of die uitdrukkelijk of stilzwijgend aan de geneesheer werden toevertrouwd in zijn hoedanigheid en tijdens de uitoefening van zijn beroep door het geheim gedekt zijn, het bestreden vonnis ten deze niet kon ontkomen aan de vaststelling dat de verklaringen van de patiënt het kenmerk vertoonden van uiteraard geheime of aan de geneesheer toevertrouwde feiten, van welke verklaringen het vonnis vaststelt dat zij afgelegd werden bij zijn aankomst in het ziekenhuis en dat zij betrekking hebben op de omstandigheden van het ongeval en op de val die hij deed en dus op de rechtstreekse oorzaak van zijn letsel, en waarvan trouwens vaststaat dat eiser ze heeft vernomen en dat ze door hem of op zijn bevel in het medisch dossier vastgelegd werden, enkel in zijn hoedanigheid en door de uitoefening van zijn beroep als geneesheer hoofd van de dienst waar de patiënt werd behandeld, zelfs wanneer die verklaringen niets uitstaande zouden hebben met de medische gevolgen van het ongeval, met de vroegere toestand van de patiënt of met andere mededelingen van medische aard, zonder het wettelijk begrip van het beroepsgeheim te miskennen, zelfs wanneer daaraan een dergelijke beperkte zin wordt gegeven ; de beslissing waarbij de overlegging wordt bevolen van het medisch dossier met dergelijke verklaringen niet wettelijk verantwoord is (schending van de in het middel bedoelde bepalingen) ;

Overwegende dat het bestreden vonnis, met toepassing van artikel 879 van het Gerechtelijk Wetboek, de overlegging beveelt van verweerders medisch dossier dat door eiser werd opgesteld naar aanleiding van verweerders ongeval waardoor hij naar het ziekenhuis te Anderlecht werd overgebracht ;

Overwegende dat eiser, om zich aan die verplichting te onttrekken, voor de feitenrechter aanvoerde dat hij zich gebonden achtte door het beroepsgeheim, ingevolge artikel 458 van het Strafwetboek ;

Overwegende dat, enerzijds, ingevolge een grondbeginsel dat in strafzaken werd vastgelegd in de artikelen 80, 157,

189 en 304 van het Wetboek van Strafvordering en in burgerlijke zaken in artikel 928 van het Gerechtelijk Wetboek, de getuigen die opgeroepen worden om in rechte te verschijnen getuigenis moeten afleggen over de hen bekende feiten ;

Dat, anderzijds, artikel 877 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat, wanneer er gewichtige, bepaalde en met elkaar overeenstemmende vermoedens bestaan dat een partij of een derde een stuk onder zich heeft dat het bewijs inhoudt van een ter zake dienend feit, de rechter kan bevelen dat het stuk of een eensluidend verklaard afschrift ervan bij het dossier van de rechtspleging wordt gevoegd ;

Overwegende dat, hoewel de personen die uit hoofde van hun staat of hun beroep ingevolge artikel 458 van het Strafwetboek tot geheimhouding verplicht zijn, niet verplicht zijn uitleg te geven over feiten waarvan zij kennis hebben gekregen door hun staat of hun beroep, die afwijking op de algemene regel beperkt moet worden tot de maatschappelijke noodwendigheden waardoor zij gemotiveerd en verantwoord wordt ;

Overwegende dat de geneesheren behoren tot de noodzakelijke confidenten die krachtens artikel 458 verplicht worden het stilzwijgen te bewaren over al wat ze aldus vernomen hebben in de uitoefening van hun ambt of wegens het vertrouwen dat aan hun beroep is gehecht ;

Dat die verplichting van openbare orde en de daaruit voortvloeiende onschendbaarheid inzake getuigenis of overlegging in rechte van het medisch dossier, wat de geneesheren betreft, berusten op de noodzakelijkheid een volledige zekerheid te verschaffen aan de personen die zich aan hen moeten toevertrouwen en aldus aan elke patiënt de verzorging te waarborgen die zijn gezondheidstoestand vereist, ongeacht de oorzaak ; dat die verplichting alle confidenties van de zieke omvat, zelfs wanneer zij met name gekend waren door een achteraf opgesteld deskundigenverslag ;

Dat het beroepsgeheim de openbare orde raakt en de zieke daarover dus niet kan beschikken ; dat de geneesheer niet ontheven wordt van het geheim door de omstandigheid dat de zieke zou hebben ingestemd met het verspreiden van de door hem aan de geneesheer gedane confidenties ;

Dat het geheim evenmin wordt beperkt door het voorschrift van artikel 20 van het koninklijk besluit van 31 mei 1885 houdende goedkeuring van de nieuwe onderrichtingen voor de geneesheren, de apothekers en de drogisten, luidens welk elke geneesheer, geroepen in gevallen die aanleiding kunnen geven tot een gerechtelijk onderzoek daarvan ogenblikkelijk aan de gerechtelijke overheid kennis moet geven, nu die wettelijke bepaling de afwijkingen op de genoemde regel niet kon uitbreiden buiten de door haarzelf gestelde grenzen ;

Dat de geneesheer, ongeacht of hij directeur is van of verbonden is aan een ziekenhuis waar de zieke zich heeft aangemeld, die de eerste zorgen verstrekt aan het slachtoffer van een ongeval, in de regel moet worden beschouwd als de behandelende geneesheer van de patiënt en als dusdanig door het beroepsgeheim is gebonden ;

Overwegende dat, nu het beroepsgeheim enkel betrekking heeft op feiten die uiteraard, geheim zijn of die, uitdrukkelijk of stilzwijgend, aan de geneesheer worden toevertrouwd, de bedoeling en de wil van de wet zeker voorbijgestreefd en miskend zouden worden wanneer de vrijstelling om getuigenis af te leggen of het dossier over te leggen zou uitgebreid worden tot feiten die een dergelijk karakter ontberen ;

Dat de feitenrechter moet nagaan of, volgens de eigen

gegevens van de zaak, het stilzwijgen van de geneesheer niet van zijn doel is afgewend ;

Overwegende dat, door om de in de middelen gepreciseerde motieven, de overlegging van verweerders medisch dossier te bevelen terwijl het dossier, volgens de vaststellingen van het vonnis, verklaringen bevatte van de verweerder omtrent de omstandigheden zelf van het ongeval en alle medische gegevens over de patiënt en over zijn vroegere toestand, het vonnis zijn beslissing niet wettelijk verantwoordt ;

Dat de middelen gegrond zijn ;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden vonnis ;

Beveelt dat van dit arrest melding wordt gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing ;

Houdt de kosten aan en zegt dat de feitenrechter erover zal beslissen ;

Verwijst de zaak naar de Arbeidsrechtbank te Nijvel.

HOF VAN CASSATIE

2e KAMER — 19 DECEMBER 1978

Voorzitter : ridder de Schaetzen

Raadsheer-rapporteur : de h. Soetaert

Advocaat-generaal : de h. Declercq

Termijnen—Voorlopige hechtenis—Artt. 52 en 54 Ger. W.

De bepalingen van de artt. 52 en 54 Ger. W. zijn ingevolge art. 2 Ger. W. toepasselijk op de rechtspleging inzake voorlopige hechtenis.

Ingevolge die bepalingen wordt de termijn van een maand, waarbinnen de nieuwe handhaving van de hechtenis moet zijn bevolen, gerekend vanaf de dag na de eerste beschikking tot de dag vóór de «zoveelste».

H.

Gelet op het bestreden arrest, op 14 november 1978 gewezen door de kamer van inbeschuldigingstelling van het Hof van Beroep te Gent ;

Over het *middel*, afgeleid uit de schending van de artikelen 5, tweede lid, van de wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis en 97 van de Grondwet,

doordat het arrest de beschikking van de raadkamer van 3 november 1978, waarbij het aanhoudingsbevel ten aanzien van eiser werd gehandhaafd, bevestigt,

terwijl, eerste onderdeel, de voorgaande beschikking van de raadkamer, waarbij het aanhoudingsbevel werd opgeheven, verleend was op 3 oktober 1978 ; artikel 5 van de wet van 20 april 1874 bepaalt dat de handhaving moet geschieden van maand tot maand ; de maand die begonnen was op 3 oktober 1978, ingevolge de artikelen 52 en 54 van het Gerechtelijk Wetboek verlopen was op 2 november 1978 te middernacht, zodat eiser in vrijheid moest worden gesteld op 3 november 1978 ;

tweede onderdeel, het arrest niet afdoende is gemotiveerd ;

Wat betreft het eerste onderdeel :

Overwegende dat, ingevolge de bepalingen van de artikelen 52 en 54 van het Gerechtelijk Wetboek, op de rechtspleging inzake voorlopige hechtenis toepasselijk ingevolge artikel 2 van hetzelfde wetboek, de termijn van een maand, waarbinnen de nieuwe handhaving van de hechtenis moet zijn bevolen, gerekend wordt vanaf de dag na de eerste beschikking, ten deze 4 oktober, tot de dag vóór de «zoveelste», ten deze de dag vóór de 4e november ; dat de nieuwe beschikking derhalve op 3 november binnen de termijn van een maand is genomen ;

Dat het onderdeel faalt naar recht ;

Wat het tweede onderdeel betreft :

Overwegende dat eiser niet aangeeft waarin het motiveeringsgebrek zou bestaan ; dat het onderdeel derhalve wegens onduidelijkheid niet ontvankelijk is ;

En overwegende dat de substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen in acht zijn genomen en de beslissing overeenkomstig de wet is geweest ;

Om die redenen, —

Verwerpt de voorziening ;
Veroordeelt eiser in de kosten.

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER — 26 JANUARI 1979

Voorzitter : de h. de Vreese

Raadsheer-rapporteur : de h. Châtel

Advocaat-generaal : de h. Tillekaerts

Advocaten : mrs. Houtekier en Dassesse

1. Handelsregister en ambachtsregister—Nummer van inschrijving door handelaar niet vermeld in dagvaarding—Taak van de rechter—2. Hoofdelijkheid—Handelaars door een zelfde contractuele verbintenis gebonden.

1. Als de rechter vaststelt dat de eiser in een geding handelaar is, zich als zodanig voordoet, althans niet betwist de hoedanigheid van handelaar te bezitten, en dat hij desondanks het nummer van zijn inschrijving in het handelsregister niet heeft vermeld in het exploit van dagvaarding, is de rechter ertoe gehouden de eis van ambtswege niet ontvankelijk verklaren tenzij de eiser, binnen de door de rechter gestelde termijn, de inschrijving, op de datum waarop de eis werd ingeleid, verantwoordt.

Deze verplichting rust niet op de rechter wanneer de eiser de hoedanigheid van handelaar niet bezit of wanneer de verweerder die hem die hoedanigheid toeschrijft, daarvan geen bewijs levert.

2. Wanneer handelaars gebonden zijn door een zelfde contractuele verbintenis, bestaat er rechtens een vermoeden van hoofdelijkheid tussen hen.

M. en De L. t/ Q.

Gelet op het bestreden arrest, op 8 december 1976 door het Hof van Beroep te Gent gewezen ;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 154, 211 van het Wetboek van Strafvordering, 6, 1315, 1316 van het Burgerlijk Wetboek, 870, 871, 1042 van het Gerechtelijk Wetboek, 1, 41, 42, 44 van de door koninklijk besluit van 20 juli 1964 gecoördineerde wetten op het handelsregister, zoals gewijzigd door de wet van 10 oktober 1967, en 97 van de Grondwet,

doordat het arrest de door verweerder ingestelde vordering gedeeltelijk ontvankelijk verklaart en de eisers solidair veroordeelt om aan verweerder 100.000 frank te betalen met de conventionele interesten van 18 pct. vanaf 4 augustus 1971 op grond : dat de eisers, om te bewijzen dat verweerder handelaar was, slechts aanvoeren dat het proces-verbaal van 19 juli 1974 van de politie van Sint-Niklaas in de opgave van de identiteit van verweerder, als beroep vermeldt : «groothandelaar», dat het evenwel onbekend is op welke grond deze aanduiding in voormeld proces-verbaal opgenomen is en geenszins eruit kan worden afgeleid dat verweerder in november 1972, toen hij de onderwerpelijke eis inleidde, of voordien, de hoedanigheid van handelaar bezat,

terwijl, eerste onderdeel, de vermelding, in het door de politie opgestelde proces-verbaal, betreffende de hoedanigheid van handelaar van verweerder, het bewijs daarvan levert behoudens betichting van valsheid ; er daarbij in alle geval geen tegenbewijs is geleverd, zodat het arrest de hoedanigheid van handelaar van verweerder ten onrechte verwerpt (schending van de artikelen 154, 211, van het Wetboek van Strafvordering, 1315, 1316 van het Burgerlijk Wetboek, 870, 871 en 1042 van het Gerechtelijk Wetboek) ;

tweede onderdeel, het door de eisers ingeroepen verweer van niet-ontvankelijkheid van verweerdere vordering bij gebrek aan inschrijving in het handelsregister, van openbare orde is en van ambtswege door de rechter moet worden opgeworpen, zodat het arrest het bijbrengen van verdere bewijzen had moeten bevelen om over het middel wettelijk te kunnen beslissen (schending van de artikelen 1, 41, 42, 44 van het koninklijk besluit van 20 juli 1964, 6 van het Burgerlijk Wetboek, 870, 871, 1042 van het Gerechtelijk Wetboek en 97 van de Grondwet) :

Wat het eerste onderdeel betreft :

Overwegende dat het arrest releveert dat de eisers, op grond van artikel 41 van de gecoördineerde wetten betreffende het handelsregister, de niet-ontvankelijkheid van verweerdere vordering opwierpen omdat laatstgenoemde «groothandelaar» zou zijn en het nummer van zijn handelsregister in de inleidende dagvaarding niet had opgegeven ; dat de eisers zich desaan gaande beriepen op de vermelding «groothandelaar» in de opgave van de identiteit van verweerder in een proces-verbaal van de politie te Sint-Niklaas, gedagtekend 19 juli 1974 ;

Overwegende dat het arrest oordeelt dat «uit deze aanduiding geenszins kan worden afgeleid dat (verweerder) in november 1972, toen hij de onderhavige eis inleidde, of voordien, de hoedanigheid van handelaar bezat» ;

Overwegende dat noch uit het arrest noch uit enig ander stuk waarop het Hof vermag acht te slaan blijkt dat bedoeld proces-verbaal het beroep van verweerder in 1972 of voordien vaststelt ; dat het desaan gaande dan ook geen enkele vorm van bewijs kan leveren ;

Dat, welke ook de draagkracht moge zijn van artikel 154 van het Wetboek van Strafvordering, waarop het onderdeel hoofdzakelijk steunt, het alleszins feitelijke grondslag mist ;

Wat het tweede onderdeel betreft :

Overwegende dat, wanneer de rechter vaststelt dat de oorspronkelijke eiser in een geding handelaar is, zich als dusdanig voordoet, althans niet betwist voormelde hoedanigheid te bezitten, en dat hij, desondanks, het nummer van zijn inschrijving in het handelsregister in het exploit van dagvaarding niet heeft vermeld, deze rechter, krachtens artikel 41 van de bij koninklijk besluit van 20 juli 1964 gecoördineerde wetten betreffende het handelsregister, ertoe gehouden is de eis van ambtswege niet ontvankelijk te verklaren tenzij de oorspronkelijke eiser, binnen de door dezelfde rechter gestelde termijn, bedoelde inschrijving, op de datum waarop de eis werd ingesteld, verantwoordt ;

Overwegende echter dat deze verplichting op de rechter niet rust wanneer de oorspronkelijke eiser de hoedanigheid van handelaar niet bezit of wanneer de oorspronkelijke verweerder die hem die hoedanigheid toeschrijft, daarvan geen bewijs levert ;

Dat noch voornoemd artikel 41 noch enige andere in het onderdeel vermelde wettelijke bepaling de rechter ertoe verplicht in die laatste hypothese het «bijbrengen van verdere bewijzen» te bevelen ;

Dat het onderdeel naar recht faalt ;

Over het *tweede middel*, afgeleid uit de schending van de artikelen 2, elfde lid, van de wet van 15 december 1872 op de handel in het algemeen, die titel I van boek I van het Wetboek van Koophandel vormt, zoals gewijzigd door de wet van 3 juli 1956, 1, 2, 116 van de door het koninklijk besluit van 30 november 1935 gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen, die titel IX van boek I van het Wetboek van Koophandel vormen, 1202 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het arrest de door verweerder ingestelde vordering gedeeltelijk ontvankelijk verklaart en de eisers solidair veroordeelt om aan verweerder 100.000 frank te betalen met de conventionele interesten van 18 pct. vanaf 4 augustus 1971 op grond : dat de eisers de hoedanigheid hadden van handelaars bij het sluiten van de overeenkomst ; dat door kwestieuze lening aan te gaan ten voordele van de personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid «Hair Up», waarvan de belangen zich volledig met de hunne vermengen, zij minstens een subjectieve daad van koophandel hebben gesteld en zij solidair zijn verbonden,

terwijl, eerste onderdeel, de personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid, waarvan de eisers de enige vennoten waren, een afzonderlijke rechtspersoonlijkheid had ten opzichte van die van de eisers en dus een afzonderlijk vermogen ; de eisers derhalve, door een lening voor deze vennootschap aan te gaan, geen subjectieve daad van koophandel hebben gesteld, daar deze vennootschap vreemd was aan de handel van de eisers en het feit dat de vennoten dezelfde belangen hadden als de vennootschap daaraan geen afbreuk doet (schending van de artikelen 2, elfde lid, van het Wetboek van Koophandel, 1, 2, en 116 van het koninklijk besluit van 30 november 1935),

tweede onderdeel, de eisers in conclusie staande hielden dat zij geenszins hoofdelijk gebonden waren daar zulks noch in de akte was bepaald noch uit enige wetsbepaling voortspoot ; het arrest onvoldoende op dit middel antwoordt (schending van de artikelen 1202 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet) :

Wat het tweede onderdeel betreft :

Overwegende dat de eisers in conclusie stelden dat, zo verweerders vordering ontvankelijk en gegrond zou worden verklaard, te hunnen opzichte «geen hoofdelijkheid kon worden aanvaard aangezien artikel 1202 van het Burgerlijk Wetboek duidelijk vermeldt dat hoofdelijkheid niet kan worden vermoed maar uitdrukkelijk moet worden bedongen, tenzij ze voortvloeit uit een wetsbepaling», hetgeen ten deze niet het geval was ;

Overwegende dat het arrest tot hoofdelijkheid besluit op grond dat de eisers handelaars zijn en dat zij ten deze «minstens een subjectieve daad van koophandel hebben gesteld» ; dat het aldus te kennen geeft dat de regels vervat in artikel 1202 van het Burgerlijk Wetboek geen toepassing vonden ;

Dat, met dit antwoord, het arrest voldoet aan het vormvereiste van artikel 97 van de Grondwet ;

Dat het onderdeel mitsdien feitelijke grondslag mist ;

Wat het eerste onderdeel betreft :

Overwegende dat, wanneer handelaars gebonden zijn door een zelfde contractuele verbintenis, er rechtens een vermoeden van hoofdelijkheid tussen hen bestaat ;

Overwegende dat de eisers niet betwisten dat ze beiden gebonden zijn door een contractuele verbintenis ingevolge de lening die ze hebben aangegaan ;

Overwegende dat, na vastgesteld te hebben dat de eisers de enige vennoten en zaakvoerders zijn van de vennootschap met beperkte aansprakelijkheid «Hair Up» en dat uit de akte van lening, die nergens hun hoedanigheid van zaakvoerders vermeldt, geenszins blijkt dat ze in de onderwerpelijke overeenkomst «slechts als zaakvoerders» zijn opgetreden, het arrest constateert, zonder desaan gaande in het onderdeel te worden aangevochten, dat de eisers de hoedanigheid van handelaars hadden bij het sluiten van de overeenkomst ;

Overwegende dat deze constatering volstaan om, krachtens het hierbovenvermeld vermoeden, zonder schending van de in het onderdeel vernoemde wettelijke bepalingen, de beslissing dat de eisers hoofdelijk gebonden zijn door de uit de overeenkomst ontstane verbintenis, wettig te verantwoorden ;

Dat het onderdeel gericht is tegen een ten overvloede gegeven reden van het arrest ; dat het mitsdien bij gemis van belang niet ontvankelijk is ;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening ;
Veroordeelt de eisers in de kosten.

RAAD VAN STATE

4e KAMER — 25 OKTOBER 1977

Voorzitter : de h. Vermeulen (rapporteur)

Staatsraden : de hh. Baeteman en Coremans

Auditeur : de h. Verhulst

Advocaat : mr. Vanagt

Rijksonderwijs—Personeelsstatuut—Mutatie van een vastbenoemde—Middel zonder geldig voorwerp—Onover-

komelijk misleidend optreden van het bestuur—Ambtshalve verbetering van voorwerp en grondslag van de vordering.

De door het bestuur gehanteerde interpretatie als zou een mutatie van een vastbenoemde in een rijksmiddelbare school naar een afdeling lager secundair van een atheneum noodzakelijk via een nieuwe stage moeten gebeuren, is onverenigbaar met de reglementaire bepalingen (zie arrest).

Wanneer de verzoeker zijn vordering inpast in de opvattingen van het bestuur en hem zodoende een te verwerpen rechtsopvatting opgedrongen wordt, heeft de aldus gevoerde rechtsstrijd geen zin, doordat verzoekers aanvraag — in casu benoeming als stagiair, via mutatie, terwijl verzoeker reeds vast benoemd is — geen echt voorwerp heeft.

Doordat de verzoeker evenwel in redelijkheid kon aannemen dat de overheid weet wat ze zegt, indien ze, met het gezag dat ze heeft, in het Staatsblad de voorwaarden doet kennen die volgens haar door het statuut zijn opgelegd aan wie een aanstelling voor de lagere afdeling van een atheneum wil verkrijgen, moet worden aangenomen dat hij door de houding van het bestuur op onoverkomelijke wijze misleid werd. In een dergelijk geval van vervalsing van de rechtsstrijd kan die rechtsstrijd van ambtswege in het juiste juridisch kader geplaatst worden door voorwerp en grondslag van de ingestelde vordering, in dat juiste juridisch kader, een nieuwe formulering te geven en zo ook de rechtsverhoudingen tussen het bestuur en verzoeker, die tot een hopeloze verwarring dreigen te verworden, opnieuw op de juiste grondslagen te vestigen.

L. t/ Minister van Nationale Opvoeding
Arrest nr. 18.508

Gezien het verzoekschrift dat Gilbert L. op 13 oktober 1975 heeft ingediend om de vernietiging te vorderen van een beslissing van de minister van Nationale Opvoeding van 20 augustus 1975 waarbij Lievin H. tijdelijk wordt aangesteld voor een betrekking van leraar lichamelijke opvoeding, lager secundair, in het atheneum te Landen, welke beslissing, volgens verzoeker, tevens de impliciete weigering inhoudt om hem als stagiair aan te stellen en hem aan te wijzen voor de betrekking die aan Lievin H. gegeven werd ;

Overwegende dat verzoeker, die bij een koninklijk besluit van 21 september 1973, uitwerking hebbende op 1 september 1973, vast benoemd is tot leraar lichamelijke opvoeding, lager secundair, en die sinds 1 oktober 1974 belast was met tien uur aan de rijksmiddelbare school Boutersem en zeventien uur aan de rijksmiddelbare school Kessel-Lo, bij brief van 21 april 1975 de minister verzocht «langs de stage om» gemuteerd te worden van de R.M.S. Kessel-Lo, naar het atheneum te Landen, waar, blijkens een bekendmaking verschenen in het Belgisch Staatsblad van 5 april 1975, een betrekking van leermeester lichamelijke opvoeding, lager secundair, vacant was ; dat aan zijn verzoek om als stagiair naar het atheneum van Landen gemuteerd te worden, geen gevolg gegeven werd ; dat de betrekking bij wijze van tijdelijke aanstelling door de minister van Nationale Opvoeding bij de bestreden beslissing van 20 augustus 1975 werd toegewezen aan Lievin H. ; dat, ten gevolge van het onderhavige annulatieberoep, de minister op 15 december 1975 besliste dat verzoeker «tot de stage wordt toegelaten aan het K.A. Landen voor 17 uur L.O. L.S.O. met ingang van 1.1.76» ;

Overwegende dat de verwerende partij stelt dat verzoeker geen belang meer heeft bij zijn vordering omdat hem door de

ministeriële beslissing van 15 december 1975 gegeven werd wat hij vroeg, met name zijn aanstelling als stagiair en zijn aanwijzing voor de vacante betrekking in het atheneum te Landen ; dat de verwerende partij daaruit afleidt dat de door verzoeker ingestelde vordering niet langer ontvankelijk is ;

Overwegende dat verzoekers aanvraag van 21 april 1975 ertoe strekte voor de vacante betrekking te Landen te worden aangewezen met ingang op 1 september 1975 ; dat de ministeriële beslissing van 15 december 1975 hem weliswaar voor Landen aanwijst, doch enkel met uitwerking op 1 januari 1976 ; dat verzoeker gerechtigd is, als hij daarop staat, om volledige voldoening na te streven in verband met wat de overheid hem, naar zijn mening, verplicht is, zodat hij geacht moet worden nog steeds het rechtens vereiste belang te hebben om de vernietiging van de ministeriële beslissing van 20 augustus 1975 na te streven ;

Overwegende dat verzoeker de bestreden beslissing onrechtmatig acht omdat de minister, door verzoeker niet tot stagiair voor de vacante betrekking in het atheneum te Landen te benoemen maar in de plaats daarvan Lievin H. een tijdelijke aanstelling voor die betrekking te geven, het beginsel heeft geschonden dat ten grondslag ligt zowel aan het koninklijk besluit van 22 maart 1969 tot vaststelling van het statuut van het onderwijzend personeel van het Rijk, als aan de uitvoeringsmaatregelen van dat statuut, een beginsel volgens hetwelk de overheid verplicht is vacante betrekkingen toe te wijzen aan wie tot stagiair kan worden benoemd, bij voorrang op wie enkel voor een tijdelijke aanstelling in aanmerking kan komen ;

Overwegende dat dit middel aantoonde dat verzoeker zijn vordering inpast in de opvatting van het bestuur volgens welke een leraar die, houder zijnde van een aggregaatsdiploma voor het lager secundair, zijn stage deed in een rijksmiddelbare school op grond waarvan hij vast benoemd werd en voor een betrekking in een rijksmiddelbare school werd aangewezen, er geen aanspraak op kan maken om, met toepassing van de regelen betreffende de mutatie, overgeplaatst te worden van een rijksmiddelbare school naar de afdeling, lager secundair, van een atheneum ; dat die stelling ook in de oproep van 5 april 1975 terug te vinden is waar daarin gezegd wordt dat een mutatie van een rijksmiddelbare school naar een afdeling lager secundair van een atheneum maar mogelijk is indien de vastbenoemde leerkracht, die tot dan toe altijd dienst deed in een rijksmiddelbare school, aanvaardt opnieuw als stagiair in dienst te treden in het atheneum ; dat de overheid voor haar opvatting een grondslag zoekt in artikel 8, 1°, van het koninklijk besluit van 22 april 1969 op de bekwaamheidsbewijzen, een bepaling die, volgens de overheid, impliciet uitsluit dat een leraar met een diploma om les te geven in het lager secundair, overgeplaatst wordt van een rijksmiddelbare school naar de lagere afdeling van een atheneum indien die leraar voordien geen stage in een atheneum gedaan heeft ; dat de verwerende partij, de door haar uit artikel 8, 1°, afgeleide regel op verzoeker toepassende, dan besluit dat verzoeker, die inderdaad geen stage in een atheneum deed, geen aanspraak op een mutatie naar het atheneum van Landen kon maken en dus niet ontvankelijk is om de vernietiging van de tijdelijke aanstelling van Lievin H. te vorderen ;

Overwegende dat de hiervoor bedoelde opvatting van het bestuur — de opvatting volgens welke een leraar die houder is van een diploma dat hem enkel bevoegd maakt om les te geven in het lager secundair onderwijs, die stage deed in een rijksmiddelbare school en die op grond van die stage vast benoemd werd en voor een betrekking in een rijksmiddelbare

school werd aangewezen, geen aanspraak erop kan maken om, op grond van de regelen betreffende de mutatie overgeplaatst te worden van een rijksmiddelbare school naar de lagere afdeling van een atheneum — onverenigbaar is zowel met de strekking van artikel 32 van het statuut van 22 maart 1969, dat mutatie in principe en zonder enige beperking mogelijk maakt, als met de bepalingen van het koninklijk besluit van 30 april 1969 dat een nadere regeling voor het verlenen van de mutaties vaststelt; dat die bepalingen immers nergens de beperkende regel stellen die de verwerende partij meent te kunnen afleiden uit artikel 8, 1°, van het besluit van 22 april 1969 op de bekwaamheidsbewijzen; dat bepalingen, die specifiek betrekking hebben op de mutaties, in verband met die materie uiteraard beslissend zijn; dat de door de verwerende partij verdedigde en aan de gegadigden voor mutatie opgedrongen rechtsopvatting derhalve moet worden verworpen;

Overwegende dat de vaststelling van de onjuistheid van de door de overheid verdedigde en opgedrongen rechtsopvatting tot het besluit leidt dat de rechtsstrijd, zoals hij door de partijen gevoerd wordt, geen zin heeft; dat verzoekers aanvraag om een stagiairsbenoeming tot leraar lichamelijke opvoeding, lager secundair, te verkrijgen immers geen echt voorwerp heeft — en dus geen zin heeft —, daar hij reeds bij koninklijk besluit van 21 september 1973 vast benoemd werd tot dat ambt; dat de bestreden oorspronkelijke, impliciete weigering van de minister om verzoeker die stagiairsbenoeming met uitwerking op 1 september 1975 te geven, uiteraard evenmin een echt voorwerp heeft en dus ook geen zin heeft; dat verzoekers vordering tot vernietiging van die weigering dan ook geen betekenis kan hebben en de tijdelijke aanstelling van Lievin H. geen overtreding kan uitmaken van de regel die de minister verplicht verzoeker tot stagiair te benoemen bij voorrang op een tijdelijke aanstelling; dat de vordering, zoals die door verzoeker is ingesteld, derhalve niet toegewezen kan worden;

Overwegende evenwel dat moet worden aangenomen dat verzoeker op onoverkomelijke wijze *misleid* werd door de houding van het bestuur; dat verzoeker immers in redelijkheid kon aannemen dat de overheid weet wat ze zegt, indien ze, met het gezag dat ze heeft, in het Staatsblad de voorwaarden doet kennen die volgens haar door het statuut zijn opgelegd aan wie een aanstelling voor de lagere afdeling van een atheneum wil verkrijgen; dat in een dergelijk geval van valsheid van de rechtsstrijd, die rechtsstrijd van ambtswege in het juiste juridisch kader geplaatst kan worden door voorwerp en grondslag van de ingestelde vordering, in functie van dat juiste juridisch kader, een nieuwe formulering te geven en also ook de rechtsverhoudingen tussen het bestuur en verzoeker, die tot een hopeloze verwarring dreigen te worden, opnieuw op de juiste grondslagen te vestigen; dat zulks betekent dat de wettigheid van de tijdelijke aanstelling van Lievin H. voor de vacante betrekking in het atheneum van Landen (aanstelling die het enig overblijvend voorwerp van het annulatieberoep uitmaakt), moet worden getoetst aan de aanspraken die verzoeker krachtens het statuut als vastbenoemd personeelslid op die betrekking kan doen gelden op grond van het beginsel dat de overheid moet voldoen aan een rechtmatige aanvraag om mutatie van een vastbenoemd personeelslid, bij voorrang op een aanvraag van een kandidaat voor een tijdelijke aanstelling;

Overwegende dat verzoeker geacht moet worden sinds 1 september 1973 vast benoemd te zijn; dat niet betwist wordt dat hij van zijn hiërarchische meerderen ten minste de beoor-

deling goed verkreeg; dat hij derhalve voldoet aan de voorwaarden om op een mutatie aanspraak te maken; dat de betrekking van leraar lichamelijke opvoeding in het Staatsblad van 5 april 1975 vacant werd verklaard; dat hij een mutatieaanvraag deed voor die betrekking; dat geen ander vastbenoemd leraar lichamelijke opvoeding, lager secundair, een mutatieaanvraag naar Landen gedaan heeft, zodat verzoekers aanspraak op mutatie niet met andere aanspraken van dezelfde klasse vergeleken moet worden; dat de overheid derhalve op grond van artikel 32 van het statuut van 22 maart 1969 en op grond van artikel 8 van 22 april 1969 op de mutaties, verplicht was aan verzoekers aanvraag tot mutatie gevolg te geven en verplicht was verzoeker met ingang op 1 september 1975 aan te wijzen voor de betrekking van leermeester lichamelijke opvoeding, lager secundair, in het atheneum te Landen; dat de minister derhalve met schending van die verplichting aan Lievin H. een tijdelijke aanstelling, ingaande op 1 september 1975, voor voormelde betrekking te Landen heeft gegeven;

Overwegende dat de rechtszekerheid en het vlot verloop van het rechtsverkeer het vereisen dat rechtssituaties en rechtsverhoudingen duidelijk worden bepaald; dat de verwarring veroorzakende beslissing van de minister van 15 december 1975 derhalve formeel moet worden weggeruimd, ook al kan haar bij ontstentenis van een echt voorwerp, geen werking toegekend worden,

Besluit :

Artikel 1.

Vernietigd zijn :

1° de ministeriële beslissing van 15 december 1975 waarbij verzoeker, die reeds vastbenoemd is als leraar lichamelijke opvoeding, lager secundair, benoemd wordt tot stagiair-leraar lichamelijke opvoeding, lager secundair;

2° de ministeriële beslissing van 20 augustus 1975 waarbij aan Lievin H. een tijdelijke aanstelling voor de vacante betrekking van leraar lichamelijke opvoeding lager secundair in het atheneum van Landen wordt gegeven;

3° de impliciete weigering van de minister van Nationale Opvoeding om te voldoen aan de verplichting verzoeker bij wege van mutatie en met ingang op 1 september 1975 aan te wijzen voor de vacante betrekking van bijzonder leermeester lichamelijke opvoeding, lager secundair in het atheneum te Landen.

Artikel 2.

De overige vorderingen zijn afgewezen.

HOF VAN BEROEP GENT

9e KAMER — 7 DECEMBER 1978

Voorzitter : de h. De Witte

Raadsheren : de hh. Lamiroy en Matthijs

Advocaten : mrs. Snick, Lust en D'Halluin

Pacht-Verkoop van eigendom van de hoeve—Verkoop van vruchtgebruik van de landerijen—Wetsontduiking—Niet tegenwerpelijk aan de pachter.

De verkoop van de hoeve gevolgd door de verkoop van het vruchtgebruik van de landerijen is in casu aangewend om de dwingende voorschriften van de Pachtwet te ontduiken.

De overdracht van het vruchtgebruik kan aan de pachter niet tegengeworpen worden; derhalve kan de vruchtgebruiker de pachter niet opzeggen.

V. t/ H. en M.

A. Het gaat om de volgende geschillen :-

a) een vordering van de partij H. tegen de partij V. tot geldigverklaring van een opzegging van 12.06.73 van de pacht over percelen weide- en bouwland, samen groot 6 Ha 87 a 96 ca, opzegging die gebaseerd is op de aankoop jegens M. van het vruchtgebruik over deze percelen ;

b) een vordering van de partij V. tegen de partijen H. en M. strekkende tot de niet tegenwerpelijkheid van een notariële akte van 24.03.73 houdende voormelde verkoop van vruchtgebruik voor een periode van 13 jaar van bovenbedoelde opgezegde percelen.

M. verkocht ook de volle eigendom van de gebouwen en omliggende grond van de hoeve aan de partij H., die daarvoor ook opzegging gaf aan de pachters, maar over die verkoop en die opzegging is er nooit betwisting geweest.

De partij V. heeft tijdig en regelmatig hoger beroep aangekend tegen het vonnis van 30.11.1977 gewezen door de Rechtbank van Eerste Aanleg te Ieper, eerste kamer, waarbij de betwiste pacht opzegging geldig werd verklaard en waarbij de vordering omtrent de betwiste akte van de verkoop van het vruchtgebruik als ongegrond werd afgewezen.

B. 1. De partij V. verwijt de andere partijen hun toevlucht genomen te hebben tot de bewuste verkoop van het vruchtgebruik met het oogmerk dwingende voorschriften van de pachtwet te ontduiken.

2. De Pachtwet heeft in hoofdzaak tot doel de bedrijfszekerheid van de pachter te bevorderen.

Als principe staat voorop dat de zittende pachter niet kan worden opgezegd tenzij in restrictief opgesomde en nauwkeurig geregelde gevallen, o.m. wanneer de verpachter daarvoor een ernstige reden kan laten gelden, bv. het voor-nemen van exploitatie door hem zelf of door zijn nabestaanden.

De wetgever, die weliswaar niet heeft willen beletten dat de verpachter het pachtgoed van de hand kan doen, heeft in geval van verkoop voor de zittende pachter in een dubbele beveiliging voorzien :

— de koper heeft geen andere of meer uitgebreide rechten dan de verkoper om de pacht op te zeggen,

— voor de pachter wordt in een recht van «voorkoop» voorzien.

Het ligt voor de hand dat het de wil van de wetgever niet was die uitzonderlijke beveiliging van het voorkooprecht te regelen bij vervreemding door verkoop maar ze uit te schakelen door het misbruiken van een vervreemding die meer beperkt is in tijd en omvang, en dus meer in het bereik liggend van de verpachter die de wet wil ontduiken ; dat zou betekenen dat men de voordeur streng bewaakt maar de achterpoort wagenwijd openstelt.

De bedoeling van de wetgever een «sluitend» beveiligings-systeem te organiseren blijkt bv. uit het weglaten in de jongste pachtwetwijziging van een uitzondering op de voorkoop, nl. bij verkoop tegen een prijs die geheel of grotendeels in de vorm van een lijfrente was bedongen ; deze uitzondering

werd afgeschafte omdat uit de praktijk was gebleken dat het, al of niet fictief, bedingen van de verkoop in de vorm van een lijfrente het meest aangewende middel uitmaakte om het recht van voorkoop van de pachter uit te sluiten (Robert Eeckloo, *Pacht en voorkoop*).

Dat art. 47 van de Pachtwet de voorkoop niet verplicht stelt bij verkoop van het vruchtgebruik over de landeigendom (*Parl. Bescheiden, Kamer, 1955-56, nr. 421/1, bl. 5*), beduidt dan ook niet dat deze «in se» geoorloofde vorm van vervreemding aangewend mag worden om dwingende voorschriften van de wet te ontduiken, d.i. om de bescherming van de pachter te vrijdelen, en aldus zichzelf een onrechtmatig voordeel te verschaffen.

3. Dat de betwiste rechtshandeling tussen de geïntimeerden met dit oogmerk gebeurde wordt geïllustreerd en bewezen door bepaalde aspecten van de tussen de geïntimeerden gesloten overeenkomsten die onmiddellijk de op dit doel gerichte «afsprak» verraden :

a) de gescheiden verkoop, eerst van de volle eigendom van de hoevegebouwen met 1 Ha 77 a en 93 ca omliggende grond bij notariële akte van 31.08.72, en daarna van het vruchtgebruik over de overige 6 Ha 87 a 96 ca bouw- en weiland bij notariële akte van 24.03.73.

De eerste verkoop liet de verpachster toe zich te ontmaken van een hinderlijke eigendom, bron van onkosten en uitgaven, waarbij weinig risico bestond dat de pachters, voor deze eigendom afzonderlijk, gebruik zouden maken van hun recht op voorkoop, vooral als het in hun bedoeling lag weldra de exploitatie over te laten aan hun dochter die reeds over een ander hoevegebouw beschikte. De verkrijgers van hun kant konden een interessante prijs betalen indien ze mochten rekenen op de latere toekenning van de resterende grond, iets wat toen reeds moet hebben vastgestaan voor hen. Anders zouden zij de op zichzelf niet interessante hoevegebouwen niet hebben gekocht voor de prijs van 800.000 frank.

b) de duur van het vruchtgebruik : 13 jaar. Een ongewone duur bij een normale afstand van vruchtgebruik, maar hier gepast voor een opzeggingstermijn en een eerste pachttermijn van negen jaar. Voor de eigenares was dat een voor de hand liggende manier om het voorkooprecht van de zittende pachters uit te schakelen zonder volledig of definitief te moeten afzien van de eigendom van de landerijen, en voor de verkrijgers het middel om een landbouwexploitatie te verkrijgen waartoe anders geen kans zou hebben bestaan.

c) indien het er de eigenares enkel om te doen was een kapitaal te verkrijgen dat hogere inkomsten opleverde, waarom heeft ze dit niet nagestreefd met eerbiediging van de geest van de wet en van de rechten van de pachters, m.a.w. zonder de goede trouw te schenden waartoe ze gehouden was bij de uitvoering van het pachtcontract ? Uit niets blijkt — en het wordt overigens ook niet beweerd — dat ze aan de zittende pachters de gelegenheid heeft gegeven tot dezelfde verkrijging van vruchtgebruik, of dat ze het beweerde doel heeft getracht te verwezenlijken door de dubbele verkoop aan een derde met beding van eerbiediging van de rechtmatige belangen van de pachters.

4. Ter ontkrachting of minstens afzwakking van de boven ontwikkelde bewijsvoering van het bedrieglijk opzet dat bij de geïntimeerden voorzat om de wettelijke bescherming van de pachtersrechten te vrijdelen, tracht de partij H. het belang van de geïntimeerden en de benadeling van de tegenpartij bij de betwiste verkoop van het vruchtgebruik zoveel mogelijk te minimaliseren.

Bedoeld belang en die benadeling zijn bij de boven ontwik-

kelde motivering reeds voldoende gebleken, maar volledigheidshalve kan hieraan nog het volgende worden toegevoegd :

— de eigenares heeft het recht en theoretisch ook de mogelijkheid het goed zelf te exploiteren maar daarvoor was er voor de pachters geen noemenswaard gevaar nu de verkoop van het vruchtgebruik in de gegeven omstandigheden onvermijdelijk de exploitatie door de vruchtgebruiker meebracht ;

— het is pure gissing te willen uitmaken of de pachters al dan niet gebruik zouden hebben gemaakt van hun recht van voorkoop bij verkoop van de volle eigendom ; het is een feit dat ze daartoe thans de kans niet gehad hebben ;

— bij het einde van het vruchtgebruik bestond inderdaad de mogelijkheid dat de eigenares haar goed bezwaard zag met een lopende pacht maar wellicht had ze daarvoor haar voorzorgen genomen en, hoe dan ook, was dit gebeurlijk euvel te onbelangrijk om haar opzet niet door te zetten.

5. De vordering van de appellanten komt derhalve gegrond voor en uit de niet-tegenwerpelijheid van de overdracht van vruchtgebruik volgt het ontbreken van een rechtsbasis voor een geldige pachttopzegging.

(...)

HOF VAN BEROEP TE ANTWERPEN

8e KAMER — 24 DECEMBER 1976

Voorzitter : de h. Noelmans

Raadsheren : de hh. Bijl (rapporteur) en Craeybeckx

Substituut-Procureur-generaal : de h. Six

Advocaat : mr. Cools

Valsheid in geschrifte—Gebruik—Herstel van vervalst stuk.

Art. 463 Sv. is ook toepasselijk op een eensluitend verklaarde kopie van een vervalst stuk, die tot stand kwam met de bedoeling om te dienen als een bewijs in een zekere mate, a fortiori wanneer te dien einde van het stuk gebruik werd gemaakt.

G. t/ W.

Beklaagd van te Balen, kanton Mol, of elders in het Rijk : (...)

A. met bedrieglijk opzet of met het oogmerk om te schaden, valsheid gepleegd te hebben in authentieke en openbare geschriften, in handels- of bankgeschriften, of in private geschriften, hetzij door valse handtekeningen, hetzij door naking of vervalsing van geschriften of handtekeningen, hetzij door overeenkomsten, beschikkingen, verbintenissen of schuldbevrijdingen valselijk op te maken of achteraf in de akten in te voegen, hetzij door toevoeging of vervalsing van bedingen, verklaringen of feiten die deze akten ten doel hadden op te nemen en vast te stellen (...)

2) tussen 4 februari en 7 september 1973 : door op de kwijting van 4 februari 1973 het bedrag 2.371 fr. te wijzigen in 23.710 fr. en het woord «garage» toe te voegen (O.S. nr. 205/74) ;

B. en met hetzelfde bedrieglijk opzet of met hetzelfde oogmerk om te schaden, gebruik gemaakt te hebben van die

valse akte of het valse stuk onder A/1)-2) hierboven nader omschreven, wetende dat het vervalst was, gepleegd zijnde op data zoals omschreven onder A/1)-2).

(...)

Op strafrechtelijk gebied

Wat betreft de telastlegging A/1 (niet bewezen verklaard)

Wat betreft de telastlegging A/2

Overwegende dat na het onderzoek door het Hof, deze telastlegging bewezen is gebleven ten laste van eerste beklagde, en niet ten laste van tweede beklagde ;

Wat betreft de telastlegging B

Overwegende dat deze telastlegging niet bewezen is gebleven wat betreft het gebruik van het stuk bedoeld onder de telastlegging A/1 doch wel ten opzichte van eerste beklagde wat betreft het stuk bedoeld onder de telastlegging A/2 ;

Overwegende dat de telastlegging B echter niet bewezen is ten opzichte van tweede beklagde (...)

Wat betreft de door de burgerlijke partij gevorderde verbetering van de valse stukken

Overwegende dat, gezien de vrijspraak van beide beklagden voor het stuk bedoeld onder telastlegging A/1, deze kwestie zich enkel voordoet voor het stuk bedoeld onder telastlegging A/2 ;

Overwegende dat uit de gegevens van het onderzoek en uit de akte van neerlegging blijkt dat het originele stuk niet aangetroffen werd doch enkel de kopie ervan, welke voor eensluitend werd verklaard door de burgemeester en voorzien van het zegel van de gemeente ; dat uit het deskundig verslag blijkt dat de vervalsing op het originele stuk reeds aangebracht moet zijn geworden ; dat alleszins, zoals reeds vastgesteld, eerste beklagde van deze voor eensluitend verklaarde kopie van een vals stuk gebruik heeft gemaakt in een burgerlijk proces tot staving van zijn stelling ;

Overwegende dat de eerste rechter enerzijds dit geschrift terecht strafbaar stelde en vals verklaarde omdat het tot stand kwam met de bedoeling om te dienen als een bewijs in zekere mate, doch anderzijds de gevorderde verbetering ervan niet beveelt «daar het origineel van dit stuk niet werd in beslag genomen en enkel een eensluitend verklaard afschrift voorhanden is» ;

Overwegende dat hierdoor meteen de vraag van de toepasselijkheid van artikel 463 van het Wetboek van Strafvordering is gesteld ;

Overwegende dat artikel 463 van het Wetboek van Strafvordering niet beperkt is tot de authentieke akten doch ook de handels- en private geschriften omvat (Cass., 14 januari 1957, *Pas.*, 1957, I, 540) ;

Overwegende dat dit artikel geen onderscheid uitmaakt tussen de originele stukken en de kopieën ervan ;

Overwegende dat dit artikel bedoelt dat door «herstellen, doorhalen of verbeteren van de vals verklaarde geschriften», de gepaste en noodzakelijke voorzorgsmaatregel van burgerlijke aard zou worden getroffen om de zaken terug te brengen in deze toestand waarin zij zich zouden hebben bevonden indien de materialiteit van de vervalsingen zich niet zou hebben voorgedaan (R.P.D.B. — 1948/1949 — blz. 412) ;

Overwegende dat artikel 463 van het Wetboek van Strafvordering dan ook toepasselijk is op een eensluitend verklaarde kopie van een vervalst stuk welke tot stand kwam met de bedoeling om te dienen als een bewijs in een zekere mate, a fortiori wanneer te dien einde van het stuk overigens gebruik werd gemaakt ;

Om die redenen,

Het Hof,

(...)

Rechtdoende op tegenspraak behalve ten overstaan van beide beklaagden die verstek maken ;

Beveelt de teruggave aan de rechtmatige eigenaar van de overeenkomst bedoeld in de telastlegging A/1, voorwerp uitmakende van de nederlegging 206 van het jaar 1974 van de Griffie der Rechtbank van Eerste Aanleg te Turnhout ;

Rechtdoende met toepassing van artikel 463 van het Wetboek van Strafvordering : verklaart vals, op lijn 3 het cijfer «O» toegevoegd aan het getal 2371 en op lijn 4 de vermelding «+ garage» toegevoegd achter het woord stookolie, het een en ander op de «overeenkomst» gedagtekend «4-2-1973» uitgaande van G. Desiré ten voordele van Stanny W. nedergelegd ter griffie van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Turnhout op 11 maart 1974 onder volgnummer 205/74 van de overtuigingsstukken ; beveelt de teruggave van voormeld stuk aan de rechtmatige eigenaar nadat vooraf op dit stuk de doorhaling geschied zal zijn van voormeld vals verklaard cijfer «0», voormeld teken «+» en voormeld woord «garage», de kosten hiervan te dragen door eerste beklaagde.

NOOT—Herstel, doorhaling en verbetering van kopieën en eensluitend verklaarde afschriften van een vervalst geschrift

1. Luidens art. 463 Sv. dient het hof of de rechtbank die kennis heeft genomen van de valsheid, te bevelen dat authentieke akten die geheel of gedeeltelijk vals verklaard zijn, hersteld, doorgehaald of verbeterd moeten worden.

2. De stelling volgens welke dit artikel alleen toepasselijk is op authentieke geschriften, en niet op openbare en private geschriften,

kan thans als achterhaald beschouwd worden (zie de verwijzingen aangehaald door J. VANHALEWIJN en L. DUPONT, *Valsheid in geschriften*, A.P.R., Gent-Leuven, 1975, nr. 600 ; zie ook Cass., 21 december 1971, *Pas.*, 1972, 1, 405 en R. Dr. *Pén.*, 1971-1972, 833). Terecht wordt in bovenstaand arrest dan ook gezegd dat het toepassingsgebied van art. 463 Sv. tevens de handels- en private geschriften omvat.

3. Het arrest is belangwekkend omdat het een probleem aanraakt dat — bij ons weten — tot dusver noch in de rechtsleer werd behandeld, noch in de gepubliceerde rechtspraak aan de orde werd gesteld ; het betreft met name de vraag naar de toepasselijkheid van art. 463 Sv. (geheel of gedeeltelijk vals verklaarde) kopieën van een (geheel of gedeeltelijk vals verklaard) geschrift.

Wij hebben de uitdrukking : «geheel of gedeeltelijk vals verklaard» met opzet tussen haakjes gezet. In feite zouden wij de uitdrukking : «geheel of gedeeltelijk vals verklaard», of de uitdrukking : «valse» kopie moeten reserveren voor een kopie die niet conform het geschrift is waarvan zij de gepretendeerde reproductie is. Ze is dan vals «als kopie». Het lijkt geen twijfel dat art. 463 Sv. toepasselijk is op een dergelijke valse kopie of op een vals of vervalst eensluitend verklaard afschrift van een geschrift, althans wordt. Dit zal deze kopie of dit afschrift strafrechtelijk beschermd worden. Dit zal met name het geval zijn wanneer de kopie of het afschrift zich aan het openbaar vertrouwen opdringt omdat zij bewijskrachtig is (J. VANHALEWIJN en L. DUPONT, *op. cit.*, nr. 64 e.v. en nr. 76 e.v. en de daardaar aangehaalde rechtsleer en rechtspraak).

In casu kan men bezwaarlijk gewag maken van een valse of vervalste kopie, of van een vals of vervalst afschrift. De kopie of het afschrift was een getrouwe weergave van een geschrift waarmee het afschrift terecht eensluitend verklaard werd. Het spreekt echter vanzelf dat een geschrift, dat de getrouwe reproductie is van een ander geschrift waarin de waarheid werd vermomd, in dezelfde mate de waarheid geweld aandoet. In de mate dat de kopie of het afschrift van een (vals of vervalst) geschrift strafrechtelijk beschermd is, zal art. 463 Sv. van toepassing zijn, wanneer in deze kopie of in dit afschrift de waarheid hoe dan ook vermomd is. Het standpunt dat door het Hof van Beroep te Antwerpen werd ingenomen, lijkt ons derhalve onaanvechtbaar.

Lieven Dupont

WETGEVING

KRACHTLIJNEN VAN DE NIEUWE HERVORMING VAN DE NATIONALE INVESTERINGS- MAATSCHAPPIJ (N.I.M.)*

I. De N.I.M. voor de nieuwe hervorming van augustus 1978

1. *Ontstaan, doel, ontwikkeling*

a) De N.I.M. werd opgericht einde 1962¹ in de vorm van een naamloze vennootschap van openbaar nut. Haar oorspronkelijk doel bestond erin bij te dragen tot de financiering van nijverheids- of

handelsinitiatieven in een, in België voor de openbare sector, nieuwe vorm : de inbreng van risicodragend kapitaal in ondernemingen zonder aantasting van hun beheerautonomie. Zij was aanvankelijk een gemengde vennootschap, waarvan het kapitaal was gespreid over de Staat (hoofdaandeelhouder) de openbare financiële organismen en de privé-sector². De aandelen in handen van de privé-sector werden door de Staat in 1977 teruggekocht, zodat het volledige kapitaal van de N.I.M. thans in handen is van de overheidssector.

b) De basiswet en de oorspronkelijke statuten waren opgevat in een beperkende optiek. De oprichting van de N.I.M. was inderdaad het resultaat van een compromis. Velen hadden het belang vast-

* Nota's van een uiteenzetting gehouden ter gelegenheid van het X-jarig bestaan van de Belgische Vereniging der Bedrijfsjuristen op 1 december 1978).

Cfr. onder meer : inlichtingsbrochures en jaarverslagen van de instelling : H. NEUMAN, «La S.N.I., son rôle et son évolution récente», *Revue du C.I.R.I.E.C.*, Luik, februari 1978.

¹ Belgisch Staatsblad van 18 april 1962, blz. 3.182 en volgende.

² Banken, financiële vennootschappen, verzekeringsmaatschappijen, nijverheids- of handelsondernemingen.

gesteld van de oprichting van een schakel- en stimulansorganisme, dat in staat was zich te associëren met dynamische ondernemingen en deel te nemen aan hun oprichting. De progressieve milieus en de werknemersorganisaties steunden dit initiatief. Anderen evenwel twijfelden aan het nut ervan, vreesden dat aldus een instrument zou worden geschapen waarmee de Staat de hand zou leggen op de economie en stonden veelal vijandig tegenover het ontwerp³.

c) In feite heeft de ervaring uitgewezen, dat de N.I.M. zoals zij werd opgevat, geenszins gelijkgesteld kon worden met een staatsbeheer. Het zijn haar eigen organen, waarin de aandeelhouders, alsook de vertegenwoordigende organisaties van de werkgevers en werknemers zitting hebben, die haar beleid hebben bepaald en die de investeringsbeslissingen hebben genomen.

Volgens de geest van de wet, bestond het beleid er niet in de gefinancierde ondernemingen te beheersen maar hun beheersautonomie te eerbiedigen en hen in de mate van haar mogelijkheden te ondersteunen.

Wat de N.I.M. zelf betreft, zij ook werd uitgebouwd en beheerd zoals een onderneming en haar medewerkers werden aangeworven op de basis van een contract.

Op een ander vlak werden de oorspronkelijke door haar leiders in het licht gestelde nadelen en belemmeringen inzake haar tussenkomstmogelijkheden bevestigd door de feiten. Daarom werden deze mogelijkheden geleidelijk verruimd, terwijl in de loop der legislatures sinds haar oprichting, nieuwe opdrachten werden toevertrouwd⁴. Gelijklopend werden haar eigen middelen verschillende malen verhoogd om de continuïteit van haar ontwikkeling veilig te stellen. Haar verrichtingen kenden inderdaad een voortdurende expansie zowel in aantal als in volume. Deze expansie bewijst het openbaar nut van haar functie.

2. Beheer en controle

De samenstelling van de raad van beheer, die op het ogenblik 23 leden omvat, werd verschillende keren gewijzigd. De voorzitter wordt benoemd door de Koning. De andere beheerders, gekozen door de algemene vergadering van de aandeelhouders, omvatten: negen vertegenwoordigers van de Staat en van de financiële instellingen van openbaar nut; drie vertegenwoordigers van de gewesten; tien leden gekozen respectievelijk voor de helft om reden van hun bevoegdheid inzake problemen van bedrijfsbeheer en van arbeid.

Om het beheer te vergemakkelijken, heeft de raad een directiecomité opgericht. Dit omvat de voorzitter, de directeur-generaal, de beheerders en de adviseurs. De leiding en het dagelijks beheer zijn toevertrouwd aan de voorzitter, die voorziet in de noodzakelijke overdracht van volmachten na raadpleging van de raad van beheer. De directeur-generaal, benoemd door de Koning, woont de zittingen van de raad bij en is in het bijzonder belast met de vertegenwoordiging in de gefinancierde vennootschappen.

De commissarissen van de maatschappij vormen een college van drie leden, waarvan de voorzitter wordt benoemd door de overheid en de beide anderen gekozen worden door de algemene vergadering van de aandeelhouders. Twee regeringscommissarissen werden bij de N.I.M. benoemd. Zij hebben het recht de beslissingen van de Raad op te schorten, wanneer zij deze zouden achten in te druisen tegen het nationaal belang, zonder rechtstreeks tussenbeide te komen in het beheer.

II. Opdrachten en beleid vóór de hervorming

De N.I.M. waarvan het huidige kapitaal van 8 miljard frank cerealang op 9 miljard frank zal worden gebracht, had tot de nieuwe

³ Cfr. onder meer: H. NEUMAN, «Le point à propos de la S.N.I.», *Revue Industrie*, nr. 11, november 1971, Brussel.

⁴ In 1965, 1967, 1970, 1976 en 1978 (cf. onder meer: Belgisch Staatsblad van 25.5.1965, blz. 6237 e.v.; 25.5.1967, blz. 5590 e.v.; 1.1.1971, blz. 3 e.v.; 1.4.1976, blz. 3938 e.v.; bijlage aan het Belgisch Staatsblad van 17.8.1978, blz. 45 e.v.).

hervorming van augustus 1978, twee hoofddoelstellingen die elkaar trouwens aanvullen: haar oorspronkelijke functie van ontwikkelingsinstituut van openbaar nut en haar opdracht van het economisch overheidsinitiatief (E.O.I.) uitgeoefend sinds de aanpassing van haar statuten in oktober 1976 aan de wet van 30 maart 1976⁵.

Bovendien moet er de nadruk op gelegd worden dat sinds 1971⁶, de N.I.M. mag optreden niet alleen in België, maar tevens in het buitenland, dit in het belang van de Belgische economie. Zij heeft op dit vlak een gespecialiseerde maatschappij opgericht in samenwerking met de grote Belgische banken en met andere privé-ondernemingen: de Belgische Maatschappij voor Internationale Investerings (B.M.I.), waarin zij over de meerderheid van het kapitaal beschikt.

Daarenboven diende de N.I.M. haar technische en financiële medewerking te verlenen aan de Staat, om ertoe bij te dragen de problemen op te lossen van ondernemingen in moeilijkheden, problemen waarmee deze ten gevolge van de crisis, steeds meer geconfronteerd worden.

1. Functie van ontwikkelingsinstituut van openbaar nut

Ten gevolge van de geleidelijke opruiming van de hinderpalen die de uitoefening van haar functie belemmerden, kan de N.I.M. op het ogenblik deelnemen aan groepen of syndicaten voor studie of onderzoek of ze oprichten; bijdragen tot de oprichting of tot de verhoging van de eigen middelen van kapitaalvennootschappen; aandelen verwerven of op in aandelen converteerbare obligaties of obligaties met intekeningrecht van dergelijke vennootschappen intekenen; de aanvullende verrichtingen uitvoeren welke op deze tussenkomsten betrekking hebben of haar vermogensbelangen beschermen⁷.

Deze eerste opdracht, uitgevoerd in een geest van algemeen nut (economisch, sociaal, gewestelijk of sectorieel) heeft vooral een stimulerende en complementaire functie. Zij is erop gericht degelijk geachte initiatieven uit te lokken en te ondersteunen, uitgaande van privé-ondernemingen of promotors, onder meer door hun middelen te verstrekken die steeds schaarser worden, vooral in de vorm van minderheidsparticipaties: kapitaal dat de risico's van de onderneming draagt, d.w.z. risico's inzake winst en verlies met onzekerheid aangaande een daaraan verbonden, zelfs bescheiden vergoeding.

Zodra evenwel de wet haar daartoe heeft gemachtigd, heeft de N.I.M. eveneens in de mate van haar mogelijkheden eigen initiatieven genomen bij het uitvoeren van deze eerste opdracht, zulks met het oog op de oprichting, de reorganisatie of de uitbreiding, hergroepering of fusie van nijverheids-, handels- of dienstondernemingen.

De N.I.M. heeft steeds getracht bij de uitoefening van deze functie de doelstellingen van algemeen nut te verzoenen met de handhaving van haar financieel evenwicht en dus met het verdedigen zowel van haar kredietwaardigheid als van de gemeenschapsgelden die haar werden toevertrouwd⁸.

Beheerst door de primordiale bekommernis een duurzame tewerkstelling te ondersteunen, bestonden de krachtlijnen van haar beleid in:

a) Het dynamisch opzoeken en selecteren van goede projecten en eveneens van ervaren en gespecialiseerde partners, in staat te beheren en bereid om zich gezamenlijk te verbinden.

⁵ Cf. Belgisch Staatsblad van 1.4.1976.

⁶ Met toepassing van de wet op de economische expansie van 30.12.1970, Belgisch Staatsblad van 1.1.1971, blz. 3.

⁷ Zij is aldus gemachtigd in eerste lijn de ondernemingsrisico's te dragen, initiatieven te nemen, deel te nemen aan de noodzakelijke studies op dit vlak, haar tussenkomsten aan te passen aan de specifieke behoeften van de projecten, deze financieringen te vervolledigen in geval van behoefte en haar risico's aldus te spreiden ter betere verdediging van haar vermogensbelangen.

⁸ Deze verzoening is dikwijls zeer moeilijk, in het bijzonder in een crisis- of werkloosheidsperiode. Op dergelijke ogenblikken staat een instelling van openbaar nut zoals de N.I.M. onder meervoudige druk om over te gaan tot investeringen die niet rendabel zijn en dikwijls zelfs volledig verloren kunnen gaan, maar die van die aard zijn dat ze meestal slechts tijdelijk de tewerkstelling vrijwaren.

b) De verzoening, geval per geval, van de gewettigde verlangens van haar partners met haar opdracht van algemeen nut en de bescherming van haar vermogensbelangen.

c) De spreiding en de beperking van haar risico⁹. In geval van een risico dat zeer hoog is of met wisselvallige of uitgestelde rentabiliteit maar met een duidelijk economisch, sociaal of gewestelijk belang van de projecten, het afhankelijk maken van haar tussenkomst van een totale of gedeeltelijke waarborg van de Overheid¹⁰.

d) Het stimuleren van de vernieuwingen; de ondersteuning van de te ontwikkelen gewesten, van de kleine en middelgrote alsmede de uitvoerende ondernemingen¹¹.

e) De dienstverlening aan de overheid en de medewerking met openbare, nationale of gewestelijke instellingen aan de financiering of de promotie van de ontwikkeling. De N.I.M. streeft alle mogelijke samenwerking op dit vlak na.

Wat de betrekkingen betreft met de gefinancierde vennootschappen, deze worden gekenmerkt door het nastreven van wederzijds begrip en door samenspraak met het oogmerk deze vennootschappen te versterken en hun problemen op te lossen door verzoening van het openbaar belang en dat van de partners. Te dien einde is de N.I.M. er vertegenwoordigd door beheerders of door afgevaardigden. De aldus door de diensten van de N.I.M. verworven ervaringen en betrekkingen hebben het hun mogelijk gemaakt een weg te volgen die beantwoordt aan een vastgestelde behoefte: de contractuele bijstand bij het beheer van de gefinancierde ondernemingen, in het bijzonder indien zij van kleine of middelgrote schaal zijn.

Dit zijn de voornaamste kenmerken van de uitoefening van de functie van ontwikkelingsinstituut van algemeen nut, toebedeeld aan de N.I.M.

2. Opdracht inzake het economisch overheidsinitiatief

Bij deze eerste opdracht heeft de wet in 1976 die van de zogenaamde «openbare holding» gevoegd. Zij bestaat in het nemen van «economische overheidsinitiatieven» door het oprichten of het deelnemen aan de oprichting van leefbare ondernemingen die van nut zijn voor onze economie. In deze gevallen kan de N.I.M. voortaan de aldus opgerichte ondernemingen beheren of rechtstreeks deelnemen aan hun beheer, zij kan zelfs de enige aandeelhouder zijn. In deze laatste onderstelling, een nieuw feit in het Belgisch recht, vervult de raad van beheer van de N.I.M. de rol van algemene vergadering der aandeelhouders. De tussenkomstmogelijkheden waarover de N.I.M. beschikt ter uitoefening van deze tweede opdracht werden ruim opgevat¹². Daarenboven heeft de wetgever aan de N.I.M., op dit gebied eveneens, een ruime beslissingsautonomie gelaten, onder zijn verantwoordelijkheid.

De wet van 1976 had bepaald dat de tussenkomsten van de N.I.M. op dat vlak enkel konden betreffen:

⁹ Onder meer door de sectoriële spreiding van de risico's.

¹⁰ Dergelijke waarborgen met mate gevraagd, betreffen slechts een gering gedeelte van het totaal van de investeringen (zij dekten daarvan minder dan 15 % bij het afsluiten van het jongste boekjaar).

¹¹ In het geheel genomen, leverde dit beleid, bij het afsluiten van het jongste boekjaar de volgende vruchten op: de verhouding van de investeringen in de nieuwe of onlangs opgerichte vennootschappen bedraagt 51 %, de verhouding van de beslissingen aangaande de te ontwikkelen gewesten bedraagt 55 %. De 48 % omzet van de door de N.I.M. gefinancierde ondernemingen overtreft geen 200 miljoen frank. 75 % van die door haar gefinancierde ondernemingen zijn gericht op de uitvoer; 49 % daarvan verwezenlijkt meer dan 50 % van haar omzet met de uitvoer.

¹² De N.I.M. kan, door middel van inbreng, overdracht van participaties, fusies, splitsingen of op een andere manier, belangen opnemen in verenigingen, syndicaten of vennootschappen en alle financiële en onroerende verrichtingen uitvoeren, verbintenissen aangaan en verrichtingen uitvoeren die rechtstreeks of onrechtstreeks verband houden met haar maatschappelijk doel of de verwezenlijking ervan kunnen begunstigen. Zij kan onder meer alle roerende en onroerende goederen kopen, verkopen, huren of beheren.

— de uitvoering van de openbare dienststopdrachten die normaal aan de overheid toekomen;

— projecten die van strategisch belang zijn voor de Belgische economie of die tot een domein behoren waar een ontbreken werd vastgesteld van het privé-initiatief in een sector of in een gewest.

Bovendien had de wet een raadgevend orgaan ingesteld, het Investeringscomité, belast met het verstrekken van een voorafgaand en met redenen omkleed advies aangaande de strategische projecten of die welke voorzien in de leemte gelaten door het economisch privé-initiatief. Deze beperkende criteria en dit comité werden door de wetten van 1978 opgeheven; de bepalingen op dat stuk voor de N.I.M. zullen beschreven worden in het tweede gedeelte van deze uiteenzetting. Zodra deze tweede functie aan de N.I.M. was toevertrouwd, werden de structuren voor de uitoefening ervan geleidelijk ingesteld, gelijklopend met de studie, de voorbereiding, en de verwezenlijking van de eerste projecten. Een eerste operationele ploeg werd gevormd. Om de vaste algemene kosten niet te verzwaren en om redenen van specialisering, worden de werkzaamheden op dit vlak dikwijls vervolledigd door uitwendige raadplegingen of expertises. De projecten worden tevens veelal bestudeerd en voorbereid door syndicaten die erop gericht zijn de bevoegdheden en de kennis te bundelen alsmede de inbreng van diverse aard noodzakelijk voor hun optimale verwezenlijking. Deze formule bleek vruchtbaar. Het ontwikkelingsbeleid inzake de uitwendige betrekkingen met de gefinancierde vennootschappen, gevoerd door de N.I.M. sinds haar oprichting, bleek bijzonder nuttig voor de uitoefening van haar nieuwe taak.

De oorspronkelijke inspanningen van de N.I.M. ter zake waren gericht op de bekommernissen van de overheid, zoals: milieuvrijwaring en ruimtelijke ordening; de herwinning en het recycleren van afval en hulpstoffen; de pijpleidingen en de energieinfrastructuur; de technologische vernieuwing van producten, stelsels of methoden¹³; de valorisering van het tewerkstellingspotentieel en van de ondernemingen¹⁴. Verschillende van deze studies hebben geleid tot beslissingen uitgevoerd of in uitvoering¹⁵.

III. De nieuwe hervorming van augustus 1978

In het kader van het «hernieuwd industrieel beleid» van de regering en van de zogenaamde «anticrisis»-wetsontwerpen, heeft het Parlement beslist tot een nieuwe hervorming en verruiming van de opdrachten van de N.I.M. Deze maatregelen zijn opgenomen in de wetten van 4 augustus 1978 op de economische heroriëntering en van 5 augustus 1978 op de economische en budgettaire hervormingen. De krachtlijnen inzake de omvormingen, van toepassing sinds 1 oktober jongstleden, omvatten verschillende luiken.

1. Functie van ontwikkelingsinstituut

In de eerste plaats werd de huidige opdracht van openbaar ontwikkelingsinstituut van de N.I.M. gehandhaafd. Haar werkingsmo-

¹³ De verhouding van de beslissingen op het stuk van projecten van gevorderde technologie wordt steeds hoger.

¹⁴ De oprichting van een «Belgisch Instituut voor Vorming en Overdracht van Technologie» (B.I.V.) bijvoorbeeld, beantwoordt aan dit streven. Haar doel bestaat in het voorbereiden, doen samengaan, omlijsten of verlengen van de investeringen, voornamelijk in de Derde Wereld, door vorming en overdracht van technologie, zowel ten bate van de ontvangstlanden als van onze bedrijvigheid en onze tewerkstelling.

¹⁵ Bij de uitoefening van de functie van het E.O.I., zoals bij die van ontwikkelingsinstituut, bestaat een der fundamenteelste bekommernissen van de diensten van de N.I.M. erin, het economisch, gewestelijk en sociaal nut van de projecten te verzoenen met hun rentabiliteitsvooruitzicht, met het oog op de handhaving van het financieel evenwicht van de instelling. Het gaat hier inderdaad om een «sine qua non»-voorwaarde voor het duurzaam welslagen van deze nieuwe opdracht en om een optimale besteding van de betrokken gemeenschapsmiddelen.

gelijkheden werden versoepeld. De beperkingen die de N.I.M., ten opzichte van de privé-holdings nog kende, werden opgeheven. Deze beperkingen betroffen : de verplichting om aan de andere aandeelhouders de voorkeur toe te kennen inzake de aankoop van de participatie, in geval van overdracht ; de begrenzing van haar participatie tot 80 % van het kapitaal van de gefinancierde vennootschap ; het tijdelijk karakter van haar participatie.

De wet verduidelijkt dat deze opdracht wordt vervuld in het belang van de Belgische economie en rekening dient te houden met het industrieel beleid van de Staat. De N.I.M. behoudt niettemin haar vrijheid bij de beoordeling van de projecten en het overeenkomen van de associatievoorwaarden met haar partners, onder meer inzake de terugkoop van haar participaties en het voorkeurof optierecht daarop. Daarenboven worden haar contracten met haar vele huidige partners, waaronder verschillende dergelijke clausules behelzen, niet gewijzigd.

2. *Opdracht inzake het Economisch overheidsinitiatief — Gespecialiseerde dochtervennootschappen*

De tweede opdracht van de N.I.M., het bevorderen van het economisch overheidsinitiatief, werd eveneens bevestigd en verruimd¹⁶. De wet betreft bij de uitoefening ervan bestaande of door de N.I.M. op te richten dochtervennootschappen, zogenaamde «gespecialiseerde dochtervennootschappen». Deze dochtervennootschappen bestrijken verschillende domeinen :

- a) de herstructurering van ondernemingen en hun beheer met bijstand : de door de N.I.M. met dit doel opgerichte naamloze vennootschap Cobesom zal operationeel worden gemaakt¹⁷ ;
- b) de energie ;
- c) de internationale investering (de reeds vermelde Belgische Maatschappij voor Internationale Investing [B.M.I.], waarvan de verrichtingen namelijk betrekking hebben op de ontwikkelingslanden) ;
- d) de door de N.I.M., na goedkeuring door koninklijk besluit, voorgestelde materies ;
- e) de opdrachten bepaald in het kader van het derde luik van het maatschappelijk doel van de N.I.M., hierna samengevat.

3. *Medewerking aan de tenuitvoerlegging van het industrieel beleid van de Staat*

De derde opdracht houdt in dat de N.I.M. uitdrukkelijk is belast bij te dragen tot de tenuitvoerlegging van het industrieel beleid van de Staat, in samenwerking met haar gespecialiseerde dochtermaatschappijen. De wet van 30 maart 1976 had reeds aan de N.I.M. de opdracht toevertrouwd ondernemingen op te richten of over te nemen, om met de privé-sector bij te dragen tot het voorzien in de economische behoeften, in de produktie of de distributie van goederen of van diensten. De wet van 4 augustus 1978 kent haar de meer specifieke taak toe om de opdrachten uit te voeren die haar zullen worden toevertrouwd door bijzondere wetten of door koninklijke besluiten, overlegd in de ministerraad. De memorie van toelichting van het wetsontwerp verduidelijkt dienaangaande dat de N.I.M. en haar gespecialiseerde dochtermaatschappijen de «technische agenten voor de tenuitvoerlegging en het opvolgen van het industrieel beleid van de Staat» zullen zijn. Logisch vloeit uit dit mandaat voort dat «de Staat aan de N.I.M. en haar gespecialiseerde dochtermaatschappijen de noodzakelijke financiële middelen ver-

schaft ter uitvoering van deze opdracht en ter dekking van de lasten die hieruit voor hen voortvloeien». Deze derde opdracht moet dus worden uitgeoefend voor rekening van de Staat, onder zijn verantwoordelijkheid en door middel van fondsen die hij ter beschikking stelt van de N.I.M. en van haar dochtervennootschappen.

4. *Doelstellingen nopens het beheer van de participaties*

De wetgever, die de overheid en de privé-sector wenst te betrekken bij de tenuitvoerlegging van het industrieel beleid van de Staat en het financieel evenwicht van de N.I.M. wenst te handhaven, verleent een dubbel doel aan het beheer van de participaties : het belang van de Belgische economie door het tenuitvoerleggen van het Plan en de toepassing van het industrieel beleid van de Staat enerzijds ; de toepassing van de regels van een goed industrieel, financieel en handelsbeheer met het verkrijgen van een normale rentabiliteit anderzijds.

5. *Bestuur en beheer*

De samenstelling en de bevoegdheid van de organen van de N.I.M. werden herzien. De raad van beheer telt 25 in de plaats van 23 leden. Benevens de voorzitter en twee ondervoorzitters, benoemd door de Koning, omvat hij vertegenwoordigers van de Staat en de financiële instellingen van openbaar nut, alsook van de werkgevers- en werknemersorganisaties. Aan de gewesten wordt een aanzienlijke vertegenwoordiging toebedeeld (6 mandatarissen in plaats van 3 in 1976).

De wet bepaalt tevens dat «de beslissingen tot verwezenlijking van de opdrachten van de N.I.M. en van haar gespecialiseerde dochtervennootschappen worden genomen door de respectievelijke raden van beheer». Wat de raad van beheer van de N.I.M. betreft, deze is belast met het bepalen van het algemeen beleid van de maatschappij en met het uitoefenen van een daadwerkelijke controle op het beleid gevolgd door het directiecomité. Dit comité krijgt de bevoegdheid der daadwerkelijke leiding van de maatschappij, door overdracht van het geheel der bevoegdheden toegekend aan de raad ingevolge artikel 54, lid 1, van de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen.

Het directiecomité — waarover de wet van 30 maart 1976 zich niet uitsprak — zal samengesteld zijn uit 11 leden : een voorzitter benoemd door de Koning, vier leden voorgesteld door de raad van beheer en in zijn midden gekozen (waarvan verplicht een vertegenwoordiger van ieder van de drie gewesten) en zes leden, drie voorgesteld door de minister van Financiën en drie door de minister van Economische Zaken om reden van hun bevoegdheid, verworven bij het leiden van nijverheidsondernemingen of groepen van ondernemingen, in het wetenschappelijk industrieel onderzoek of in de financiering van nijverheidsondernemingen of groepen van ondernemingen. Onder deze zes laatste leden, zullen er vier reële en permanente functies moeten uitoefenen in de maatschappij. Op taalvlak, met uitzondering van de voorzitter, zijn de raad en het comité paritair samengesteld.

6. *Gewestelijke Investeringsmaatschappijen (G.I.M.) en Coördinatiecomité*

In de lijn van de aan gang zijnde institutionele hervormingen, bepaalt de wet van 4 augustus 1978 dat de gewestelijke ministeriële comités een Gewestelijke Investeringsmaatschappij (G.I.M.) zullen oprichten per gewest¹⁷. Deze maatschappijen zullen in hun respectievelijk gewest hetzelfde maatschappelijk doel nastreven als dat van de N.I.M., d.w.z. de drie opdrachten van ontwikkelingsinstituut, van het economisch overheidsinitiatief en van de bijdrage tot de uitvoering van het industrieel beleid van de Staat. Om dat te doen zijn ze gemachtigd dezelfde financiële technieken aan te wenden als die waarover de N.I.M. en haar gespecialiseerde dochtervennootschappen beschikken. Met het oog op een samenwerking tussen deze instellingen alsook om een ongezonde mededinging en zelfs bevoegdheidsconflicten te voorkomen, heeft de wet een coördina-

¹⁶ Cf. het opheffen van de bovenvermelde beperkende tussenkostencriteria.

¹⁷ De wet bepaalt tevens dat de werkingskosten van deze dochtervennootschap het voorwerp zullen uitmaken van een jaarlijks opgestelde begroting ; de financieringsmodaliteiten van deze kosten en de vereiste voorfinancieringen moeten worden bepaald in een protocol af te sluiten met de betrokken ministers en staatssecretarissen.

¹⁷ In de zin waarin dit wordt verstaan in de wet van 1 augustus 1974.

tieraad ingesteld. Op het niveau van de N.I.M./G.I.M.-betrekkingen, zijn er wederzijdse vertegenwoordigingen voorzien in de schoot van hun beheer- en directieorganen. Terwijl het doel van de coördinatieraad erin bestaat de N.I.M., haar gespecialiseerde dochtervennootschappen, de G.I.M., de Dienst voor Nijverheidsbevordering (D.N.B.) en de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid (N.M.K.N.) daadwerkelijk te betrekken bij het industrieel beleid van de Staat, alsook in het bevorderen van de coöperatie tussen deze eenheden. Deze raad kan beraadslagen aangaande de tussenkomsten gepland als economisch overheidsinitiatief en als uitvoeringsopdracht van het industrieel beleid van de Staat, zonder afbreuk te doen evenwel aan de beoordelingsvrijheid van de organen en van haar leden inzake de analyse van de concrete projecten en de daarop betrekking hebbende beslissingen¹⁸.

7. Betrekkingen met de Dienst voor Nijverheidsbevordering (D.N.B.)

Verschillende bepalingen van de wet van 4 augustus 1978 handelen over de Dienst voor Nijverheidsbevordering (D.N.B.) en zijn rol alsook over zijn betrekkingen met de N.I.M. en de ondernemingen waarin deze een participatie heeft. Bepaald is dat de door de D.N.B. geselecteerde projecten voortaan voorgesteld zullen kunnen worden, ofwel aan de overheidssector, ofwel aan de privé-sector, ofwel aan beide.

Anderzijds werd een algemeen voorrangrecht ingesteld voor de D.N.B. aangaande de studies van de N.I.M. en van haar gespecialiseerde dochtervennootschappen die van industriële of technische aard zijn, zonder dat dit recht evenwel kan worden geïnterpreteerd als een voorkeur- of «first refusal»-recht in de absolute zin van het woord. Daarenboven neemt een lid van het directiecomité van de N.I.M. en van het directieorgaan van iedere G.I.M. van rechtswege en met raadgevende stem zitting in het permanent comité van de D.N.B.

8. Nieuwe specifieke opdrachten

De N.I.M. en haar dochtervennootschappen zullen nieuwe opdrachten dienen te vervullen in de bijzondere en strategische sectoren van de economie. De wet van 5 augustus 1978 op de economische en budgettaire hervormingen bepaalt inderdaad dat :

a) wanneer de Staat zal deelnemen aan de ontwikkeling van bestaande bedrijvigheden of aan de oprichting van nieuwe bedrijvigheden van ondernemingen van de openbare sector der elektriciteitsproductie, zijn participatie zal gebeuren door de dochtervennootschap van de N.I.M. gespecialiseerd in energie ;

b) in geval van kapitaalverhoging, door nieuwe inbreng of gelijkwaardige verrichtingen, van de drie grootste vennootschappen voor elektriciteitsproductie, het voorkeuraanbod tot intekening van 20 % wettelijk voorbehouden aan de Staat, gedaan zal worden aan de dochtervennootschap van de N.I.M. gespecialiseerd in energie, handelend voor rekening van de Staat ;

c) de Staat gemachtigd zal zijn aan de N.I.M. de participatie af te staan, welke hij minstens voor 50 % zal kunnen nemen in het kapitaal van de N.V. Distrigaz.

d) een Nationale Maatschappij der Pijpleidingen, opgericht of op te richten door de N.I.M. ermee belast zal worden ieder project inzake vervoer van bepaalde producten, andere dan water en aardgas, langs pijpleidingen, te onderzoeken en eventueel gebeurlijk uit te voeren, alleen of met medewerking van derden¹⁹.

¹⁸ Voegen wij hieraan toe dat binnen twee jaar volgend op de oprichting op initiatief van de Staat, de raad belast wordt met het uitstippelen van een algemeen beleidsgeheel, dat jaarlijks herzienbaar is.

¹⁹ Deze vennootschap werd opgericht door omvorming van een maatschappij der pijpleidingen, voorheen tot stand gebracht door de N.I.M. als economisch overheidsinitiatief.

9. Financiële middelen

Op financieel vlak bepaalt de wet dat de Staat de goede afloop waarborgt van de intekening van een nieuwe kapitaalverhoging van de N.I.M., ten belope van twee miljard frank. Krachtens die waarborg, gevoegd bij die van de wet van 30 maart 1976, zal het kapitaal van de N.I.M. geleidelijk kunnen gebracht worden van 8 tot 12 miljard frank²⁰.

10. Toepassing van de hervorming

De vermelde wetten op de economische heroriëntering en de economische en budgettaire hervormingen, alsook de parlementaire voorbereiding op dat stuk, bevatten vele andere verduidelijkingen en aanwijzingen betreffende de nieuwe omvorming van de N.I.M. Het zou onmogelijk geweest zijn ze te beschrijven in een korte uiteenzetting, waarvan het doel er enkel in bestaat een algemeen overzicht te bieden. Overeenkomstig de wettelijke voorschriften werd een buitengewone algemene vergadering van de aandeelhouders van de N.I.M. bijeengeroepen, vóór het einde van het jaar, om haar statuten aan te passen aan de beschreven hervormingen. Het zal vervolgens tot de bevoegdheid van de regering behoren om er de uitvoeringsmodaliteiten van vast te stellen. Inmiddels hebben de huidige organen en de diensten van de N.I.M. tot taak de uitvoering van de opdrachten, in het kader van de nieuwe wetsbepalingen, te vervullen.

Henri NEUMAN
Voorzitter

²⁰ De eigen middelen van de N.I.M. bevatten ook de reserves en niet verwezenlijkte meerwaarden, die in totaal bij het afsluiten van het jongste boekjaar op 30 september 1978, meer dan 639 miljoen frank bereikten.

EUROPEES RECHT

Overzicht van rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen

Zaak 92/78 — Simmenthal en Regering van de Italiaanse Republiek/ Commissie — *Gemeenschappelijke ordening der markten in de sector rundvlees* — 6 maart 1979.

Verzoekster, de firma Simmenthal, vordert nietigverklaring van beschikking nr. 78/258 van de Commissie van 15 februari 1978 tot vaststelling van de minimumverkoopprijzen voor bevroren rundvlees dat door de interventiebureaus te koop is aangeboden op grond van verordening (EEG) nr. 2900/77 en van de hoeveelheden bevroren rundvlees voor verwerking die in het eerste kwartaal van 1978 op bijzondere voorwaarden mogen worden ingevoerd.

Hiertoe voert verzoekster, daarin gesteund door de regering van de Italiaanse Republiek, een aantal argumenten aan, gebaseerd op schending van artikel 14 van verordening nr. 425/77.

Opmerking verdient dat verordening nr. 805/68 houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector rundvlees bijzondere invoerregelingen voorzag, bestaande in schorsing van de heffing voor bepaalde sectoren bevroren vlees voor verwerking, namelijk

a) volledige schorsing van de heffing voor vlees, bestemd voor de vervaardiging van bepaalde conserven die zuiver rundvlees bevatten, en

b) een soortgelijke regeling voor ander gebruik door de verwerkende industrie tegen overlegging door de importeur van een koopovereenkomst voor een bepaalde hoeveelheid bevroren rundvlees in

het bezit van een interventiebureau, het zogenaamde koppelsysteem. Aan deze voor de conservenindustrie gunstige regeling zijn stringentere voorwaarden gesteld bij verordening nr. 425/77 van de Raad, waarvan artikel 14 bepaalt dat voor bevroren vlees, bestemd voor verwerking, en vermeld in de relevante posten van het gemeenschappelijk douanetarief «de invoer met volledige schorsing van de heffing, voor zover noodzakelijk, afhankelijk kan worden gesteld van het overleggen van een overeenkomst, betrekking hebbende op de aankoop van bevroren rundvlees in het bezit van een interventiebureau».

De uitvoeringsbepalingen dienden door de Commissie te worden vastgesteld volgens de beheerscomitéprocedure.

De door verzoekster aangevoerde argumenten kunnen worden samengevat als misbruik van bevoegdheid door de Commissie bij de vaststelling van de regeling.

Verzoekster wijst met name op de volgende punten :

- een veel te sterke uitbreiding door de Commissie van de kring van degenen die in aanmerking komen voor een voordeel dat in de basisverordening is voorbehouden aan de verwerkende industrie ;
- het ontbreken van een plaats van bestemming voor het — door de aldus aangewezen begunstigden — uit de interventievoorraden verkregen vlees ;
- een aantal onregelmatigheden met betrekking tot de kwantitatieve aspecten van de door de Commissie vastgestelde bepalingen ;

- de vaststelling van verschillende prijzen voor de verkoop van vlees uit de interventievoorwaarden van de verschillende Lid-Staten, en tenslotte de invloed van het gehele stelsel op het bij beschikking nr. 78/258 ingevoerde minimumprijsniveau.

Verzoekster voert ook argumenten van formele aard aan, betreffende een motiveringsgebrek van een aantal van de litigieuze handelingen en het ontbreken van anonimiteit bij de offertes in het kader der in de litigieuze bepalingen gehouden inschrijvingen.

Het ontbreken van een rechtvaardiging voor de indiening van het zogenaamde koppelsysteem door de Commissie

Volgens verzoekster bevat verordening nr. 2900/77 geen rechtvaardiging voor de indiening in bedoelde sector van het — in de nieuwe basisverordening zonder meer als mogelijkheid voorziene — koppelsysteem.

De Commissie heeft er terecht op gewezen dat het stelsel ten doel had een redelijk evenwicht te vinden tussen het belang van de verwerkende industrie bij de invoer van rundvlees tegen de wereldmarktprijs, enerzijds, en de noodzaak de druk op de markt der in de Gemeenschap opgestapelde interventievoorraden te verlichten, anderzijds.

Waar de Commissie gebruik heeft gemaakt van haar bevoegdheid ex verordening nr. 425/77, behoefde zij de indiening van het koppelsysteem niet opnieuw te rechtvaardigen.

Ongeoorloofde uitbreiding van de kring der begunstigden

Verzoekster verwijt de Commissie de deelneming aan de regeling betreffende de invoer van rundvlees met schorsing van de heffing te hebben opengesteld voor iedere natuurlijke of rechtspersoon die sedert tenminste 12 maanden werkzaam is in de sector vee en vlees, en is ingeschreven in een openbaar register van een Lid-Staat.

Volgens de Italiaanse regering brengt de ruime omschrijving van de kring der begunstigden mee dat dit stelsel iedere betekenis verliest en dat ieder voordeel, dat de Raad in zijn verordening aan de verwerkende industrieën in de betrokken sector wilde verlenen, verloren gaat.

De Commissie voert te harer verdediging aan dat niets de verwerkende industrieën belette deel te nemen aan de inschrijvingen en rechtstreeks in te voeren.

Het Hof overwoog dat artikel 14 (nieuw) van basisverordening nr. 805/68 meebrengt dat het stelsel van invoer met volledige schorsing van de heffing uitsluitend bevordering van de vervaardiging van conserven van een bepaald type ten doel heeft. Indien de nieuwe versie van artikel 14 de verwerkende industrie wil laten delen in de kosten verbonden aan de afzet van het communautaire overschot aan rundvlees door de instelling van het koppelsysteem, dient

niettemin het voordeel van de volledige schorsing van de heffing voor in het kader van dit stelsel uit derde landen ingevoerde hoeveelheden voorbehouden te blijven aan degenen die worden aangewezen in de verordening van de Raad.

Verordening nr. 2901/77 is dus in strijd met het doel van artikel 14 (nieuw) van de basisverordening, voor zover het de toegang tot deze bijzondere invoerregeling openstelt voor personen en ondernemingen buiten de industriële sector, waarvoor de volledige schorsing van de heffing was gereserveerd.

Verzoekster betoogt in dit verband voorts dat de werking van het koppelsysteem wordt vervalst doordat in het kader van dit stelsel gekocht interventievlees door de koper voor ieder willekeurig doel kan worden gebruikt. Het valt niet te ontkennen dat het ontbreken van enige plaats van bestemming van in het kader van dit stelsel gekocht interventievlees de goede werking van het stelsel kan aantasten en dat tengevolge van een te ruime omschrijving van de kring der begunstigden de prijs van dit vlees kan worden gemanipuleerd door personen die geen rechtstreeks belang hebben bij de verwerkende industrie, zonder dat hierop controle kan worden uitgeoefend.

Deze vrijheid van de koper kon onder de gegeven omstandigheden leiden tot misbruik van het doel dat de Raad in artikel 14 van verordening nr. 805/68 met de schorsing der heffing voor ogen heeft gestaan.

De invloed van het door de Commissie ingevoerde stelsel op het niveau van de prijzen bij uitslag in het kader van het koppelsysteem

Verzoekster betoogt dat het stelsel van inschrijvingen, gezien de door de Commissie vastgestelde bepalingen, heeft geleid tot de vaststelling van een te hoge prijs bij uitslag van het vlees dat in het kader van het koppelsysteem moet worden gekocht door kopers die in aanmerking willen komen voor de invoer van vlees afkomstig uit derde landen met schorsing van de heffing.

Daarom leidt de door de Commissie vastgestelde minimumprijs deels tot opheffing van het voordeel der bij 's Raads verordening voorziene schorsing van betaling.

De Commissie verdedigt het stelsel van inschrijvingen en wijst er daarom op dat rekening moest worden gehouden met de moeilijke situatie op de gemeenschapsmarkt. Het Hof aanvaardt echter het argument dat verzoekster en de Italiaanse regering ontlenen aan het feit dat het bijzonder hoge niveau van de prijs bij uitslag leidde tot gedeeltelijke opheffing van het voordeel dat de Raad — om nauwkeurig bepaalde economische redenen — aan de verwerkende industrie wilde voorbehouden.

Argumenten ontleend aan bepaalde kwantitatieve aspecten van het koppelsysteem

Het Hof overweegt dat verzoekster niet heeft aangetoond dat de Commissie haar beoordelingsvrijheid op dit stuk heeft overschreden.

Publiciteit voor de inschrijvingsprocedure : Het Hof verwierpt het hieraan ontleende argument.

Uit het voorgaande blijkt dat beschikking nr. 78/258 van de Commissie — binnen hierna aan te geven grenzen — moet worden nietig verklaard wegens schending van een bepaling inzake de toepassing van het Verdrag, namelijk artikel 14 (nieuw) van verordening nr. 805/68, en wegens misbruik van bevoegdheid door de Commissie bij de vaststelling van een aantal uitvoeringsbepalingen van het in genoemd artikel 14 bedoelde koppelsysteem.

Uit overwegingen van rechtszekerheid moet de nietigverklaring worden beperkt tot afwijzing die in het bijzonder jegens verzoekster is voortgevloeid uit beschikking nr. 78/258 van de Commissie. De Commissie zal dus verzoeksters bijzondere geval opnieuw moeten onderzoeken en ter zake een nieuwe beschikking nemen door tussenkomst van het bevoegde interventiebureau.

Het Hof verklaarde voor recht :

1. Beschikking nr. 78/258/EEG van de Commissie van 15 februari 1978 tot vaststelling van de minimumverkooprijzen voor bevroren rundvlees dat door de interventiebureaus te koop is aangeboden op grond van verordening (EEG) nr. 2900/77 en van de hoeveelheden bevroren rundvlees voor verwerking die in het eerste kwartaal van 1978 op bijzondere voorwaarden mogen worden ingevoerd, wordt

nietig verklaard voor zover zij verzoekster betreft ;

2. De Commissie wordt verwezen in de kosten van het geding, daaronder begrepen de kosten van de interveniërende partij, behoudens de kosten van de procedure in kort geding, die ten laste van verzoekster blijven.

Zaak 100/78 — Rossi/ Compensatiekas voor Gezinsvergoedingen voor Charleroi en Namen — (prejudiciële zaak) — 6 maart 1979 — *Sociale zekerheid van migrerende werknemers*.

Partijen in het hoofdgeding zijn de Compensatiekas en een Italiaanse werknemer met twee kinderen, die in België sinds 11 december 1967 een uitkering geniet wegens 100 % blijvende arbeidsongeschiktheid. Hij ontving in België een gezinstoelage tot 28 februari 1973, toen hij met zijn gezin terugkeerde naar Italië.

Vanaf die datum stopte het Belgische orgaan de betaling van de gezinstoelagen omdat verzoekers echtgenote in Italië een bezoldigde werkzaamheid verrichtte die krachtens de Italiaanse wetgeving recht geeft op gezinstoelagen. Ook in Italië werd zijn verzoek om gezinstoelagen afgewezen op grond dat de hoedanigheid van gezinshoofd wordt toegekend aan de vader en niet aan een ander kan worden overgedragen, wanneer de vader noch invalide noch werkloos is.

De Arbeidsrechtbank te Charleroi vraagt in de eerste plaats of het Belgische orgaan zich moet belasten met de betaling van gezinstoelagen, ook al kunnen in Italië aan de uitoefening van een beroep door een gezinslid van de pensioen- of rentetrekker aanspraken worden ontleend, die evenwel in verband met een bijzonderheid van de Italiaanse wettelijke regeling onvolkomen zijn.

Het Hof verklaarde voor recht dat in de zin van artikel 79, lid 3, van 's Raads verordening nr. 1408/71 de schorsing van het recht op bijlagen voor kinderen die ten laste komen van de vader die uit hoofde van de wettelijke regeling van een Lid-Staat pensioentrekker is, niet van toepassing is indien de moeder niet daadwerkelijk recht heeft op dezelfde bijlagen uit hoofde van de wettelijke regeling van een andere Lid-Staat omdat zij een beroepsactiviteit uitoefent en omdat enkel de vader als gezinshoofd wordt erkend of althans omdat niet is voldaan aan de voorwaarden voor toekenning aan de moeder van het recht om die bijlagen te ontvangen.

De nationale rechter vraagt in de tweede plaats of, aangenomen dat het standpunt van de Italiaanse overheid op grond van de beginselen betreffende de gelijkgerechtigdheid van man en vrouw niet langer rechtmatig is, het Belgische orgaan niet behoorde op te komen voor het verschil tussen het bedrag van de Italiaanse gezinstoelagen, zulks opdat rechten verkregen krachtens de wettelijke regeling van het land waar men laatstelijk te werk gesteld was worden gehandhaafd, ter vermindering van ongelijke behandeling van werknemers die voor het verkrijgen van het pensioen of de rente aan dezelfde voorwaarden moesten voldoen.

Het Hof antwoordde dat artikel 79, lid 3, slechts toepasselijk is tot het bedrag dat op grond van verrichte beroepswerkzaamheden daadwerkelijk wordt ontvangen.

BOEKEN

Répertoire décennal de la jurisprudence belge, 1966-75, t. I van «Abandon d'actif tot Ayant droit», Brussel, Bruylant, 1979, prijs : 7.685 fr., ingebonden 9.381 fr.

Zopas verscheen het eerste deel van de nieuwe serie 1966-75 van het bekende naslagwerk. Begonnen onder de leiding van L. Jamar, voortgezet eerst door F. Waleffe en later door P. Delahaye, verschijnt de serie thans onder de leiding van de eerste voorzitter C.L. Louveaux, die het werk van de betreurde P. Delahaye heeft overgenomen.

A. Meeùs, raadsheer in het Hof van Cassatie, heeft het sociaal recht behandeld, R. Scheyvaerts, raadsheer in het Hof van Beroep te

Brussel, verzorgde het burgerlijk en handelsrecht, P. Charlier, auditeur bij de Raad van State, werd belast met het publiek en administratief recht, terwijl Th. Delahaye, advocaat bij de balie te Brussel, het fiscaal recht voor zijn rekening nam. Er werd blijkbaar geen medewerker aangesteld voor het strafrecht.

De reeks zal vermoedelijk tien delen bevatten, ongeveer 7.000 blz. Het eerste deel behandelt 26 trefwoorden, onderverdeeld volgens de klassieke methode in overzichtelijke rubrieken. We hadden gehoopt dat er wat méér trefwoorden zouden worden opgenomen, hetgeen de opzoekingen vergemakkelijkt, maar dit euvel wordt op handige wijze opgevangen door een groot aantal verwijzingen.

De *Répertoire décennal* is een spiegel van de Belgische rechtspraak : zowel de Nederlandstalige als de Franstalige beslissingen worden in beknopte vorm vermeld. De vertalingen zijn keurig, de rubrieken zijn deskundig ingedeeld : de namen van de medewerkers staan borg voor de degelijkheid van het werk. Het is een werkinstrument voor alle rechtspractici die juridische opzoekingen willen doen. Hierbij moet evenwel worden geconstateerd, dat de lijst van de geraadpleegde tijdschriften sedert de vorige sectie blijkbaar niet nauwkeurig werd nagezien en aangepast. In deze lijst vinden we nog het in 1962 reeds ter ziele gegane *Rechtskundig Tijdschrift*, echter niet het tot 1970 verschenen *Tijdschrift voor Strafrecht*. Ook zijn daarin verschillende tijdschriften, zoals bv. *Jura Falconis*, *Tijdschrift voor Aannemingsrecht*, *Algemeen Fiscaal Tijdschrift*, *S.E.W.* e.a. niet opgenomen. Dit verzuim kan wellicht nog worden hersteld in een volgend deel van de uitgave.

De prijs ligt aan de hoge kant. Wordt hierdoor dit uitstekend werkinstrument voor de rechtspracticus niet onbetaalbaar ?

A. Vandeplass

MEDEDELINGEN

Tijdschrift voor Privaatrecht : derde lustrum

In de academieraadzaal van de Rijksuniversiteit te Gent werd op 16 maart 1979 een academische zitting gewijd aan de viering van het vijftienjarig bestaan van het *Tijdschrift voor Privaatrecht*. Twaalfduizend pagina's kwalitatief hoogstaande kopij zagen reeds het daglicht en dat is ongetwijfeld een memorabele prestatie. Dat de redactie daarbij nauw samenwerkte met haar Nederlandse adviesraad is verheugend voor de Vlaamse rechtswereld.

Het *T.P.R.* verdient zijn krans. Terechte lof dus voor directeur Storme en zijn équipe.

De feestrede werd uitgesproken door W.L. Haardt, raadsheer in de Hoge Raad der Nederlanden. De titel : *Familierecht op drift*. Be-doeld werd : het gezin op drift. Spreker schetste de pogingen van de Nederlandse wetgever om in te spelen op de huidige evolutie in het gezin waarbij de huwelijksband vaak als secundair wordt gedacht en de relatie tussen ouders en kinderen vanuit heel nieuwe invalshoeken benaderd wordt.

Het abnormale van het normale

Een reactie op het vonnis van de Burgerlijke Rechtbank te Kortrijk van 28 september 1978 (R.W., 1978-79, 1923-1926).

Terecht wordt in het vonnis opgemerkt dat de wet van 9 juli 1957 in casu niet van toepassing is, aangezien de persoonlijke lening werd aangegaan voor handelsdoeleinden (cf. art. 2, 6°, van de wet van 9 juli 1957 ; J. Van den Bergh en A. De Caluwé, *Afbetalingsovereenkomsten*, Gent-Leuven, Story-Scientia, 1975, p. 333, nr. 850).

Terloops kan men zich overigens afvragen of hier de burgerlijke rechtbank wel bevoegd was. Immers art. 573, 1°, Ger. W. bepaalt dat de rechtbank van koophandel bevoegd is kennis te nemen van alle geschillen tussen kooplieden die de wet als daden van koopman-

del aanmerkt en die niet onder de algemene bevoegdheid van de vrederechter vallen. Niet elk krediet dat aan een handelaar toegestaan wordt, mag als een daad van koophandel beschouwd worden (cf. L. Fredericq, *Handboek van Belgisch Handelsrecht*, Brussel, Bruylant, 1976, p. 141-142, nr. 116), maar wanneer het krediet werd toegestaan in het kader van beroepsactiviteiten van de handelaar — het vonnis vermeldt dat de persoonlijke lening werd aangegaan voor handelsdoeleinden — dan lijkt eerder de rechtbank van koophandel bevoegd.

Het vonnis bevat twee materiële fouten :

— onder «Eiseres vordert thans : a) betaling van ...» staat er : 2.366 fr. x 36 x 36 zijnde ...», wat moet zijn : «2.366 fr. x 36 zijnde ...»

— «N.B. 12 x 9,70 = 8,4 % per jaar» moet zijn : «12 x 0,70 = 8,4 % per jaar».

Verder is de redenering van de rechtbank niet helemaal goed te volgen. De rechtbank meent onder punt b. dat enkel met de normale interesten en met de normale beheerskosten rekening gehouden mag worden. Daarom wordt voorgesteld op basis van art. 1907ter B.W. op het nog af te lossen kapitaal de wettelijke interest aan te rekenen. Afgezien van het feit dat de wettelijke rentevoet reeds bij art. 1 van de wet van 30 juni 1970 op 6,5 % was gebracht en het dus onbegrijpelijk is dat de rechtbank een rentevoet van 5,5 % aanrekenet op een persoonlijke lening die aangegaan werd op 28 december 1973, is voornamelijk de achterliggende redenering van de rechtbank moeilijk verstaanbaar.

Allereerst wordt hier vergeten dat er wel degelijk een verschil bestaat tussen het lastenpercentage en de reële rentevoet. Zo geeft een lastenpercentage van 0,70 % een reële rentevoet van 16,52 % volgens de formule :

$$i = \frac{p \times 24 \times n}{n + 1}$$

waarin i = de reële rentevoet op jaarbasis, p = het maandelijks lastenpercentage en n = het aantal termijnen van afbetaling (cf. Bijlage I bij het K.B. van 18 september 1974, B. S. van 2 oktober 1974). Wanneer de kredietgever nu het wettelijk lastenpercentage toepast zoals dit omschreven is door het K.B. van 5 augustus 1970 (B.S., van 19 augustus 1970), dan wordt dit door de rechtbank beoordeeld als zijnde «fel boven het aannemelijk maximum». Meer nog, de rechtbank komt tot de conclusie dat het toepassen van dit wettelijk lastenpercentage een vorm van woeker is : «De vorm en de benaming, die aan de operatie worden gegeven, zijn zonder belang.» !

Kan er hier overigens wel sprake zijn van woeker in de juridisch-technische betekenis van het woord ? Del Marmol onderstreept in zijn basiswerk over woeker dat de wetgever van 1935 voornamelijk de *extrinsieke omstandigheden* waarin een hoge rentevoet bedongen wordt als criterium neemt voor het begrip woeker : «Ce n'est pas l'appauvrissement réel de l'emprunteur qui figure en première ligne des préoccupations du législateur, mais bien la promesse de payer un intérêt excessif, promesse extorquée par abus de faiblesses, des besoins ou de l'ignorance de l'emprunteur.» (eigen curs.) (C. Del Marmol, *La répression de l'usure*, Kortrijk, Groeninghe, 1943, p. 237, nr. 204). Hoewel de rechtbank nergens een uitspraak doet over de extrinsieke omstandigheden, meent zij eigenaardig genoeg wel dat de persoonlijke lening hier tegen woekervoorwaarden werd afgesloten.

Ook valt er nogal wat kritiek uit te brengen op de berekening door de rechtbank van het nog verschuldigd saldo. De rechtbank gaat als volgt te werk : zij deelt het kapitaalgedeelte (100.000) door het totaal aantal termijnen (60) en vermenigvuldigt dit bedrag dan met 24 (de nog te vervallen termijnen). Dit geeft volgend resultaat :

$$\frac{100.000}{60} = 1.666 \quad 1.666 \times 24 = 39.984$$

Een andere berekening van het nog verschuldigd saldo, die veel meer aan de realiteit beantwoordt, is hier aangewezen. Als basis geldt de formule van J. Gendebien :

$$rs = (M \times n - T) - (I \times \omega)$$

waar rs = het nog verschuldigd saldo, M = het maandbedrag, n = de totale looptijd, T = de reeds vervallen termijnen, I = de totale

lasten en W = de vermenigvuldigingscoëfficiënt (cf. J. Gendebien, *Technique des opérations à tempérament*, Leuven, Librairie universitaire, 1965, p. 99).

Eerst berekent men het totaal der lasten :
(60 x 2.366) - 100.000 = 41.960 fr.

Vervolgens berekent men het globaal verschuldigd bedrag :
24 x 2.366 = 56.784 fr.

Van dit bedrag worden de niet meer verschuldigde lasten afgetrokken. De niet meer verschuldigde lasten worden op basis van volgende formule berekend :

$$sl = I \times \frac{\omega}{100}$$

Rochette omschreef $\frac{\omega}{100}$ als volgt :

$$\frac{\omega}{100} = \frac{N(N+1)}{n(n+1)}$$

waarin sl = de niet meer verschuldigde lasten, I = het totaal bedrag der lasten, N = het aantal nog verschuldigde termijnen en n = het totaal aantal termijnen van afbetaling. (cf. J. Rochette, «Réflexions sur le calcul des charges d'emprunt», *Revue de la Banque*, 1967, 361).

Dit geeft :

$$41.960 \times \frac{24 \times 25}{60 \times 61} = 41.960 \times \frac{600}{3.660} = 6.879$$

Het nog verschuldigde saldo wordt dan : 56.784 - 6.879 = 49.905 fr.

Op dit bedrag kan dan de wederbeleggingsvergoeding berekend worden (cf. art. 9quater van het K.B. van 23 december 1957 ; Van den Bergh en De Caluwé, o.c., p. 414, nr. 1053) :

$$\frac{49.905 \times 0,70 \times 3}{100} = 1.048 \text{ fr.}$$

Het totaal verschuldigd saldo voor de 24 nog te vervallen termijnen bedraagt uiteindelijk : 49.905 fr. + 1.048 fr. = 50.953 fr. in plaats van de door de rechtbank berekende 39.984 fr.

Ten slotte meent de rechtbank resoluut de nietigheid van het boetebeding te moeten inroepen : «Ter zake moet worden aangenomen dat het boetebeding, waarvan toepassing wordt gevraagd, onverantwoord is en in werkelijkheid een bijkomende winst uitmaakt voor eiseres.» Op te merken is evenwel dat een boetebeding niet per se ongeldig is wanneer het overeenkomstig art. 1152 B.W. als een forfaitaire raming van de schade kan worden beschouwd (cf. Van den Bergh en De Caluwé, o.c., p. 190, nr. 524). Het Hof van Cassatie oordeelde in zijn arrest van 29 september 1967 (R. W., 1967-68, 589) dat een boetebeding slechts dan in strijd is met de openbare orde (art. 6 B.W.), wanneer daardoor afbreuk wordt gedaan aan het fundamenteel recht van verdediging van de schuldenaar. Met dit voorbehoud werd het boetebeding van 10 % dan ook reeds door de rechtspraak aanvaard (Hof Brussel, 5 december 1955, R.C.J.B., 1956, 274, met noot van J. Custers).

Mark Lambrechts
Master of international and comparative law

Huwelijkscontracten in 1977 — Statistiek

Door de dienst Registratie van het Ministerie van Financiën, Centrale administratie van de BTW, registratie en domeinen werd een statistiek opgemaakt van de huwelijksstelsels aangenomen bij huwelijkscontracten die geregistreerd werden in 1977, zijnde het eerste kalenderjaar na het invoeren van het nieuw wettelijk stelsel (wet van 14 juli 1976, in werking getreden op 28 september 1976).

Hierna volgt het resultaat van dat werk, dat hoofdzakelijk de ontleding (per gewest) van het totaal aantal contracten volgens het

aangenomen stelsel en volgens sommige bijzondere bedingen aangeduid (tabellen I, II en III).

De andere bijgevoegde tabellen bevatten :

— voor 1977, het percentage van huwelijkscontracten in verhouding tot het aantal huwelijken (tabel IV, A) ;

— voor hetzelfde jaar, een vergelijking waaruit het percentage blijkt, dat het aantal van elkeen der huwelijksstelsels en van de bijzondere bedingen vertegenwoordigt, enerzijds, ten overstaan van het aantal huwelijkscontracten (tabel V) en, anderzijds, ten overstaan van het aantal huwelijken (tabel VI) ;

— een vergelijking van het aantal huwelijken en het aantal huwelijkscontracten voor de jaren 1927, 1937, 1947, 1952, 1957, 1971 en 1977 (tabel IV, B).

Deze statistiek betreft de contracten verleden vóór de voltrekking van het huwelijk, met uitsluiting dus van de akten houdende wijziging van het huwelijksstelsel en van degene bedoeld in artikel 3, artikel 1, 1° en 2°, 2e lid, van de wet van 14 juli 1976 betreffende de wederzijdse rechten en verplichtingen van echtgenoten en de huwelijksvermogensstelsels.

I. Opgave, per gewest, van de in 1977 geregistreeerde huwelijkscontracten (1)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Gewest	Wettelijk stelsel				Totaal	Algehele gemeenschap			Scheiding van goederen	Totaal (kol. 6,9 en 10)
	zonder meer	met enkel beding tot uitbreiding van de gemeenschappelijke baten (2)	met een beding van vooruitmaking en/of een beding dat afwijkt van de gelijke verdeling van het gemeenschappelijk vermogen (3)	met een beding tot uitbreiding van de gemeenschappelijke baten (2) en tevens een beding van vooruitmaking en/of een beding dat afwijkt van de gelijke verdeling van het gemeenschappelijk vermogen (3)		zonder meer	met een beding van vooruitmaking en/of een beding dat afwijkt van de gelijke verdeling van het gemeenschappelijk vermogen (4)	Totaal		
Brussels	112	12	768	68	960	6	27	33	2.089	3.082
Vlaams	587	262	8.931	3.665	13.445	102	1.451	1.553	3.799	18.797
Waals	472	93	2.412	657	3.634	31	53	84	4.523	8.241
Totaal	1.171	367	12.111	4.390	18.039	139	1.531	1.670	10.411	30.120

(1) Contracten verleden vóór het huwelijk.

(2) Behalve de algehele gemeenschap, zie kol. 7 tot 9.

(3) D.w.z. beding van vooruitmaking en/of beding van ongelijke verdeling van het gemeenschappelijk vermogen of van verblijving van het gehele gemeenschappelijk vermogen. Voor detail, zie tabel II.

(4) D.w.z. beding van vooruitmaking en/of beding van ongelijke verdeling van het gemeenschappelijk vermogen of van verblijving van het gehele gemeenschappelijk vermogen. Voor detail, zie tabel III.

II. Tabel, per gewest, van de in 1977 geregistreerde huwelijkscontracten (1), houdende aanneming van het wettelijk stelsel met of zonder bijzondere bedingen.

Wettelijk stelsel	Gewest			Totaal
	Brussels	Vlaams	Waals	
- zonder meer	112	587	472	1.171
- met een beding tot uitbreiding van de gemeenschappelijke baten (2)	12	262	93	367
- met een beding van vooruitmaking	24	298	41	363
- met een beding van ongelijke verdeling van het gemeenschappelijk vermogen	140	2.999	1.127	4.266
- met een beding van verblijving van het gehele gemeenschappelijke vermogen	594	5.074	1.144	6.812
- met een beding tot uitbreiding van de gemeenschappelijke baten (2) en een beding van vooruitmaking	5	153	17	175
- met een beding tot uitbreiding van de gemeenschappelijke baten (2) en een beding van ongelijke verdeling van het gemeenschappelijk vermogen	16	1.386	332	1.734
- met een beding tot uitbreiding van de gemeenschappelijke baten (2) en een beding van verblijving van het gehele gemeenschappelijke vermogen	41	1.765	295	2.101
- met een beding van vooruitmaking en een beding van ongelijke verdeling van het gemeenschappelijk vermogen	10	560	100	670
- met een beding tot uitbreiding van de gemeenschappelijke baten (2) en een beding van vooruitmaking en tevens een beding van ongelijke verdeling van het gemeenschappelijk vermogen	6	361	13	380
Totaal :	960	13.445	3.634	18.039

(1) Contracten verleden vóór het huwelijk.

(2) Behalve de algehele gemeenschap ; zie tabel III.

III. Tabel, per gewest, van de in 1977 geregistreerde huwelijkscontracten (1)
houdende aanneming van de algemene gemeenschap met of zonder bijzondere bedingen.

Algehele gemeenschap	Gewest			Totaal
	Brussels	Vlaams	Waals	
- zonder meer	6	102	31	139
- met een beding van vooruitmaking	-	58	4	62
- met een beding van ongelijke verdeling van het gemeenschappelijk vermogen	2	476	9	487
- met een beding van verblijving van het gehele gemeenschappelijke vermogen	25	732	37	794
- met een beding van vooruitmaking en een beding van ongelijke verdeling van het gemeenschappelijk vermogen	-	185	3	188
Totaal :	33	1.553	84	1.670

(1) Contracten verleden vóór het huwelijk.

IV. A. Opgave, per gewest, van het aantal huwelijken in 1977 en van het aantal huwelijkscontracten geregistreerd in 1977. (1)

Gewest	Huwelijken Aantal (2)	Huwelijkscontracten		Huwelijken zonder contract (wette- lijk stelsel)
		Aantal	Percentage in verhouding met het aantal huwelijken	
Brussels	6.321	3.082	48,76	3.239
Vlaams	40.677	18.797	46,21	21.880
Waals	22.111	8.241	37,27	13.870
	68.109	30.120	43,58	38.989

B. Vergelijkende tabel van het aantal huwelijken en huwelijkscontracten (1927 tot 1977).

Jaar	Huwelijken Aantal	Huwelijkscontracten		Huwelijken zonder contract
1977	69.109 (2)	30.120 (1)	43,58	38.989
1971	73.367	35.518	48,41	37.849
1957	68.111	22.712	33,35	45.399
1952	67.340	20.528	30,48	46.812
1947	83.665	22.584	27,—	61.081
1937	63.435	14.537	22,92	48.898
1927	71.921	13.805	19,19	58.116

(1) Contracten verleden vóór het huwelijk.

(2) Nog niet officieel echter.

V. Tabel, per gewest, met het percentage dat het aantal van elk van de huwelijksstelsels en desbetreffende bijzondere bepalingen vertegenwoordigt ten overstaan van het totaal aantal huwelijkscontracten (1) geregistreerd in 1977.

	Gewest (2)			Land
	Brussels	Vlaams	Waals	
A. Wettelijk stelsel :				
1. zonder meer (aangenomen bij contract)	3,63	3,12	5,73	3,89
2. met een beding tot uitbreiding van de gemeenschappelijke baten (3)	0,39	1,40	1,13	1,22
3. met een beding van vooruitmaking en/of een beding dat afwijkt van de gelijke verdeling van het gemeenschappelijk vermogen (4)	24,92	47,51	29,27	40,21
4. met een beding tot uitbreiding van de gemeenschappelijke baten (3) én tevens een beding van vooruitmaking en/of een beding dat afwijkt van de gelijke verdeling van het gemeenschappelijk vermogen (4)	2,21	19,50	7,97	14,57
5. Totaal van de nrs. 1 tot 4	31,15	71,53	44,10	59,89

<i>B. Algehele gemeenschap :</i>				
1. zonder meer	0,19	0,54	0,38	0,46
2. met een beding van vooruitmaking en/of een beding dat afwijkt van de gelijke verdeling van het gemeenschappelijk vermogen (4)	0,88	7,72	0,64	5,08
<hr/>				
2. Totaal van de nrs. 1 en 2	1,07	8,26	1,02	5,54
<hr/>				
<i>C. Scheiding van goederen</i>	67,78	10,21	54,88	34,57
<hr/>				
(1) Contracten verleden vóór het huwelijk.				
(2) Ten honderd in verhouding tot het aantal huwelijkscontracten in het gewest.				
(3) Behalve de algehele gemeenschap.				
(4) D.w.z. beding van vooruitmaking en/of beding van ongelijke verdeling van het gemeenschappelijk vermogen of van verblijving van het gehele gemeenschappelijke vermogen.				

VI. Tabel, per gewest, met het percentage dat het aantal van elkeen der huwelijksstelsels en desbetreffende bijzondere bepalingen (1) vertegenwoordigt ten overstaan van het aantal huwelijken (jaar 1977).

	Gewest (2)			Land
	Brussels	Vlaams	Waals	
<i>A. Wettelijk stelsel :</i>				
1. Huwelijken zonder contract	51,24	53,79	62,73	56,42
2. zonder meer (aangenomen bij huwelijkscontract)	1,77	1,44	2,13	1,69
<hr/>				
Totaal van de nrs. 1 en 2	53,01	55,23	64,86	58,11
3. met een beding tot uitbreiding van de gemeenschappelijke baten (3)	0,19	0,64	0,42	0,53
4. met een beding van vooruitmaking en/of een beding dat afwijkt van de gelijke verdeling van het gemeenschappelijk vermogen (4)	12,15	21,96	10,91	17,53
5. met een beding tot uitbreiding van de gemeenschappelijke baten (3) en een beding van vooruitmaking en/of een beding dat afwijkt van de gelijke verdeling van het gemeenschappelijk vermogen (4)	1,08	9,01	2,97	6,35
Totaal van de nrs. 2 tot 5 (wettelijk stelsel aangenomen bij huwelijkscontract)	15,19	33,05	16,43	26,10
<hr/>				
Totaal van de nrs. 1 tot 5	66,43	86,84	79,16	82,52
<hr/>				
<i>B. Algehele gemeenschap :</i>				
1. zonder meer	0,09	0,25	0,14	0,20
2. met een beding van vooruitmaking en/of een beding dat afwijkt van de gelijke verdeling van het gemeenschappelijk vermogen (4)	0,43	3,57	0,24	2,22
<hr/>				
Totaal van de nrs. 1 en 2	0,52	3,82	0,38	2,42
<hr/>				
<i>C. Scheiding van goederen</i>	33,05	9,34	20,46	15,06
<hr/>				

- (1) In vóór het huwelijk verleden contracten, geregistreerd in 1977.
 (2) Ten honderd in verhouding tot het aantal huwelijken in het gewest.
 (3) Behalve de algehele gemeenschap.
 (4) D.w.z. beding van vooruitmaking en/of beding van ongelijke verdeling van het gemeenschappelijk vermogen of van verblijving van het gehele gemeenschappelijke vermogen

TIJDSCHRIFTEN

Der Staat

17. Band 1978. Heft 4

D.G. Bodenheimer, Zur verfassungsdogmatischen Reformulierung des Steuergerechtigkeitsproblems—Hans D. Jarass, Formen staatlicher Einwirkung auf die Energiewirtschaft—Jost Pietzcker, Die Rechtsfigur des Grundrechtsverzichts—Berichte und Kritik.

Northwestern University Law Review

Volume 73. may-june 1978. Nr 2

Thomas L. Schuessler, FCC Regulation of the Network Television Program Procurement Process : An Attempt to Regulate the Laws of Economics ? —Comments.

Volume 73. October 1978. Nr 3

William V. Luneburg, The National Quest for Clean Air 1970-1978 : Intergovernmental Problems and Some Proposed Solutions—Robert J. Warner, NLRB Jurisdiction Over Parochial Schools : Catholic Bishop of Chicago v. NLRB—Comment—Notes.